

Mustafa Çubuk
Murat Bjeđu ▶ 4

Mısır nereye?
Gilbert Achcar ▶ 36

Kaçak göçmenler
Engin Erkiner ▶ 40

EKMEK & ÖZGÜRLÜK

AYLIK SİYASİ DERGİ

SAYI 15

ŞUBAT 2011

2 TL

Mısır modeli...

Ertuğrul Kürkçü

Arap liberalleri ve ABD'nin Mısır'a satmaya çalıştıkları "Türkiye modeli" Türkiye'de 12 Eylül 1980'den beri uygu-

lanaya gelen "Mısır modeli"nden başka bir şey mi?

Silahlı Kuvvetlerin perde gerisinde "batı normları"ni ve ABD stratejik çıkarlarını muhafaza ve müdafaa ettiği bir

çekirdek devletle, siyasal İslam arasında piyasa ekseninde kurulan kırılğan denge, Mısır'ın yarını olamaz. Aranan model Tahrir Meydanı'nda mevcuttur. ▶ 2

'Sosyalist Yeniden Kuruluş' üzerine

- ▶ Yeniden birlik, yeniden yapılanma
Günay Kubilay ▶ 14
- ▶ Bu herhangi bir birlik girişimi değil
Kadir Akın ▶ 15
- ▶ Yeniden kuruluşun imkanları somutlanıyor
Muhsin Dalfidan ▶ 16

Gün Zileli:

"Üçüncü Cephe eski örgütsel biçimlere sığmaz"

Söyleşi: Ersen Olgac ▶ 22

AKP tekparti iktidarı derinleşirken

Mustafa Çeçen ▶ 10

'Demokratik özerklik' üzerine notlar

Kenan Kalyon ▶ 12

Seçimler artık Aleviler için bilmece değil

Esat Korkmaz ▶ 18

Sermayenin 'torbası' Pandora'nın kutusu

Deniz Gemici ▶ 24

KESK ve kadınlar

Söyleşi: Yeşim Şamiloğlu

Serpil Usdem Öngel

▶ 26

Döndü Taka Çınar

▶ 27

Hatice Akça

▶ 28

Erke tutunmak iktidara paydaş olmak

Mustafa Sütlaş ▶ 33

Panahi ve üç maymunlar

Necati Sönmez ▶ 45

Güvencesizler 'bazılarımız' değil, çoğumuz

Alaattin Kesim ▶ 30

Kadınlar yeni bir kent yaratıyor

Yeşim Dinçer ▶ 34

Resimdeki "Halk Mektebi"

Çiğdem İstanbullu ▶ 44

Türkiye

Hüsnü Mübarek Perşembe gecesi, yalnızca günlerdir kendisine Tahrir Meydanı'nda meydan okuyan halka değil, Washington, Ankara ve Brüksel'e de seslendi. Mısır'ı 30 yıldır demir yumrukle yöneten "Firavun'un "dışarıdan verilen emirler"i elinin tersiyle bir yana itmesi halkın taleplerini anlamadığını, ya da Tahrir Meydanı'ndan yükselen isyandan korkmadığını hiç göstermiyor. O şimdi "hariçten gazel" okuyanlara zulüm dolu 30 yılın ortığı olduklarını hatırlatıyor sadece.

Mübarek'in hamleleri açıkça gösteriyor ki, Mısır büyük burjuvazisi ve rejiminin ciddiye aldığı tek şey Tahrir Meydanı'ndan yükselen ve silahlı kuvvetlerin tabanını da sarmaya başladığından kuşku duymak gerekmeden halk isyanı. O yüzden günlerdir, köklerinin çok derinlerde olduğunu adları gibi bildikleri bu öfkeyi haykıran kitleleri yormak, usandırmak ve "evlerine yollamak" için hangi işleri hangi sırayla yapacaklarına kafa patlatıyorlar.

Mübarek'in hamleleri sadece kudrete tapan bir despotun refleksi değil. Batı'dan bakanlar, modernliğin Osmanlı Devleti'nden de önce geldiği bu en büyük Arap ülkesindeki diktatörlüğün karmaşık piramidinin tabanının bir ucunun kendi devletlerine dayandığını unutmaya eğilimli olabilir. Tıpkı ayaklanan kitleleri harekete geçiren özlemleri hiç anlayamadıkları gibi. Halkta sadece bir tür potansiyel İslamcı köktendincilik okuyanlar, Müslüman Kardeşler'in olası iktidarı korkusuyla yatıp kalkanlar, Arap dünyasındaki muazzam özgürlükçü enerjinin kaynağı olan kentlerin çalışan ve işsiz gençleri ve kadınlarının "selamet"i öte dünyada değil, bu dünyada aradığını da anlamaz.

Üstelik Arapça bilmeyenler de anlasın diye her dilden yazdıkları halde: "İş, Onur, Özgürlük..."

Firavun'un, rejimin kabuk değiştirmesi ve kendisi için de öldüğünde görkemli bir cenaze töreni dışında bir şey önermeyeceğini idrak ettikleri an milyonların "Sen de git, Ömer de gitsin, ordu da gitsin" diye haykırışlarını "Türkiye Modeli" istiyorlar diye tercüme etmek için bir Arap liberali ya da Tayyip Erdoğan dalkavuşu olmak gerekir.

"Tahrir Meydanı"nda şimdi Naval el Saadavi'nin kısa ve özlü olarak anlattığı bir hakikat var model alınması gereken: "İnsanlar özgürlük için, adalet ve eşitlik için haykırıyordu. Mübarek ve rejiminin gitmesini, sistemi değiştirmemizi ve namuslu insanların iş başına gelmesini istiyorlardı. Mısır yolsuzluk, hileli seçimler, kadınlara ve gençlere yönelik baskı, işsizlik içinde yaşıyor. Devrim bundan geldi, çok da gecikerek geldi. Geç geldi ama geldi işte."

İddianame belli oldu, 5-15 yıl hapis isteniyor

21 Eylül'de düzmece bir soruşturma iddiasıyla başlatılan tutuklamalar sonrasında Sosyalist Parti'den Mahir Sayın, SDP lideri Rıdvan Turan, Toplumsal Özgürlük Platformu (TÖP) sözcüleri Oguzhan Kayserilioğlu ve Tuncay Yılmaz, SDP Genel Başkan Yardımcıları Günay Kubilay ve Ec-

evit Piroğlu, MYK üyesi Ulaş Bayraktaroğlu, SDP üyesi Özgür Cafer Kalafat ve İbrahim Turgut, TÖP üyesi Semih Aydın Sultan Seçik ve Özgür Aytulum hakkında Cumhuriyet Savcısı, TCK 314. Maddeyi ihlal'den 5-15 yıl hapis cezası istedi. Mahkeme iddianameyi kabul etti.

Caferaga'da binler omuz omuzaydı...

Sıra Kimde İnisiyatifi'nin 21 Ocak'ta İstanbul'da, Kadıköy Caferaga Spor Salonunda düzenlediği dayanışma konserinde binlerce kişi, AKP'nin komplolarına karşı dayanışma mesajı verdi. Etkinliğe Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) Milletvekilleri Akın Birdal ve Sebahat Tuncel, Sosyalist Gelecek Parti Hareketi (SGPH) Sözcüsü Ertuğrul Kürkçü, Sosyalist Parti (SP) Genel Başkanı Sevim Belli, Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel Başkanı Alper Taş, Emekçi Hareket

Partisi (EHP) Genel Başkanı Sibel Uzun, Ezilenlerin Sosyalist Partisi (ESP) İstanbul İl Yöneticisi Ersin Sedefoğlu da vardı. Pınar Sağ, Ferhat Tunç, Ageriye Jiyan, Suavi ve İlkay Akkaya şarkıları ve konuşmalarıyla geceye destek verdiler. Salondakilerin büyük bölümü kendi örgütlerinin yöneticileri/üyeleri olmayan kişilerin özgürlüğü için ordaydı. Çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu kitle, 'Yaşasın Devrimci Dayanışma' sloganını sık sık tekrarlayarak, egemen güçlere karşı ortak bir irade sergileneceğini ilan etti.

'Torba' istemeyene biber gazı

Ankara'da bir araya gelen DİSK, KESK ve Türk-İŞ e bağlı sendikalarla TTB ve TMMOB üyelerinin Meclis'e yürüyüşlerini polis basınçlı su ve biber gazıyla durdurdu

3 Şubat perşembe günü KESK, DİSK, TMMOB ve TTB'nin çağrısıyla "Torba Yasa"ya karşı Meclis önünde insan zinciri oluşturmak üzere Ziya Gökalp caddesinde ilerleyen emek savunucularına biber gazı ve basınçlı suyla müdahale etti.

Çevik kuvvet ve panzerlerin oluşturduğu barikata aşmaya çalışan eylemciler tasarının görüşüldüğü Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) etrafında bir insan zinciri oluşturmaya ve seslerini duyurmaya çalışıyordu. Eylemci grubundan bazıları polise taşla karşılık verdi. Protestocuların bazıları yaralandı. Eylemde "Tayyip yasasını al başına çal", "Tayyip sonun Mübarek olsun", "İşçilerin birliği sermayeyi yenecek" gibi sloganlar atılırken, KESK Şubeler platformu polis terörünü kınamak amacıyla şubeleri önünde oturma eylemi yaptı.

İçişleri Bakanı Beşir Atalay da Meclis çevresinde hiçbir gösteri, yürüyüş ve toplantı yapılamayacağına ilişkin kanunu hatırlatarak, "Sendikalar, hiçbir resmi bildirim içinde olmadan 'Meclis'i kuşatacağız' gibi ileri ifadeler kullanıyorlar. Bu tür hukuksuz eylemlere müsamaha göstermemiz söz konusu olamaz" demişti.

TTB'den "Torba" Şiddetine Kınama; KESK'ten Eylem

KESK Şubeler Platformu Dönem Yürütme-si, "Torba Yasa"yı protesto edenlere karşı polisin biber gazlı ve tazyikli sulu saldırısını Taksim'de protesto etti. TTB Merkez Konseyi de saldırıyı, "Türkiye'de demokratik yaşamın sınırlarının ve çerçevesinin bir

Yolları Ankara'da panzerlerle kesilen işçiler, mücadeleyi bütün kentlerde sürdürüyor

belgesi" olarak nitelendirdi.

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi de, DİSK, KESK, TMMOB ve TTB'nin "Torba Yasa"yı Ankara'da protesto etme ve taleplerini Meclis etrafında insan zinciri eylemiyle iletme isteğinin polis şiddetiyle kesilmesini kınadı.

Çok sayıda insanın polis püskürttüğü biber

gazı ve diğer müdahalelerinden etkilendiğini açıklayan TTB Konseyi, "Ankara Valiliği'nin bütünüyle meşru ve demokratik bu etkinliği engelleyen ve müdahale eden tutumunu kınıyoruz. Hükümetin bilgisi ve inisiyatifinde olan bu süreç Türkiye'de oluşturulan demokratik yaşamın sınırlarının ve çerçevesinin bir belgesi olmuştur" dedi.

Pınar Selek bir kez daha aklandı...

İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi Pınar Selek hakkındaki beraat kararında direndi. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun hakkındaki beraat kararını bozarak ömür boyu hapse çarptırılmasını istediği Pınar Selek ve dört kişinin yeniden yargılandığı dava 22 Haziran'a ertelendi.

Mahkeme daha önce de Selek hakkında beraat kararı vermiş, Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararı bozmuş, bu karara Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yaptığı itirazı Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda reddedilmişti. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi, Pınar

Selek ve Abdullah Mecit Öztürk hakkında beraat kararında ikinci kez direndi.

Kadriye Fikret Sevgi, Heval Öztürk ve Maşaallah Yağan hakkında bozma ilamına uyulmasına, Abdullah Mecit Öztürk ve Heval Öztürk'ün duruşmada hazır edilmeleri için kendilerine yazılı yazılmasına karar verdi.

Duruşmayı Almanya'dan takip eden Pınar Selek, "Dünyanın gözleri önünde oldu bu mahkeme. Ben son zamanlarda çok sayıda uluslararası konferanslara katılıyorum. Türkiye'deki sorunlar sorulduğunda ağır-

lıklı verdiğim cevaplar Türkiye'de ne olursa olsun bir değişimin olduğu ve çok ciddi bir demokrasi mücadelesinin, ciddi bir demokratik iradenin olduğu şeklinde. Bazı şeyleri değiştirmeyi başarıyoruz artık" dedi. Duruşmayı yazar Yaşar Kemal, Adalet Ağaoğlu, Raket Dink, Prof. Dr. Gencay Gürsoy, DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi, AB Türkiye Karma Parlamento Komitesi eş Başkanı Helene Flautre, BDP Milletvekili Akın Birdal izledi. Hep tanışız hala adalet bekliyoruz" yazılı dövizlerle destek verdi.

Türkiye

Mustafa Çubuk: Yaşamı ekmek kadar temiz, su gibi aydı

1949'da Malatya, Akçadağ'da bir köyde başlayan hayatı, devrimci harekete girişiyle farklı şehir ve ülkelerde sürdü. Ama Mustafa hep devrimci amaçlar için koştu.

Murat Bjedü

Mersin'de o gün çok hareketli geçiyordu. 19 Ocak 2011, Hrant'ın 4. ölüm yıldönümü idi, farklı yerlerde anma etkinliklerine katılıyorduk.

Aynı gün bir yoldaşımızın aile içi nişanı da vardı ve yoldaşımızın, SGPH üyesi yoldaşlar da aileden sayılır, diyerek gösterdiği alicenaplık üzerine, büyük çoğunluk davete icabet etti.

Haber geldiğinde bir kısmımız nişanda, bir kısmımız da 68'li ormanında Hrant belgeselini izliyorduk.

Zaten bekleniyor olsa da, daha üç hafta öncesinde derneğimizde sigara içmesi üzerine yapılan nazik uyarıya yoldaşımızın gülümseyerek "artık bitti, yolun sonundayım, her şey serbest" cevabını verdiğini, onun çok yakın olduğunu bilmemize, bilmesine rağmen, vefat haberi derin bir üzüntü yarattı.

Yakalardaki resimde doğum tarihi 1949 yazıyordu ama, babası, "asıl doğumu 1947 yılıdır" deyince "tam 68'li" diye geçti içimden.

Malatya, Akçadağ'da bir köyde başlayan yaşamı, devrimci harekete girişiyle farklı şehir ve ülkelerde sürdü. Ama hep devrimci amaçlar için koştu.

Fedakarlığı, yardımseverliği, sıcak kişiliği, mücadele azmi ve devrime, işçi sınıfına olan inancı en kötü zamanlarda, çöküş-çözülüş-yıkım zamanlarında bile sarsılmadı.

THKO-TKEP-BSP-ÖDP-SEH-TBİP süreçlerinde hep aktif olarak yer aldı. Devrimci yaşa-

mı ekmek kadar temiz, su gibi aydı.

Babasının evinde, divanda uyurken hayata veda etti.

Hızla organize olan SGPH üyesi yoldaşları cenazeyi cem evi morguna aldılar. Aile yalnız bırakılmazken, peşpeşe işbölümleri yapıldı; her yoldaş canla başla koştu ki bir aksaklık çıkmasın. Çıkmadı. Alzheimer hastası olan ve Mustafa'sının ölümünü bilmeyen annesine sezdirilmeden organizasyon yapıldı. Cenaze, yoldaşlarınca morgda dini merasim yaptırılmadan yıkandı, kefenlendi tabuta alındı.

Ardından, yoldaşların ve aile yakınlarının toplanması ta-

mamlanınca duyurulan saatte konvoy halinde "68'liler Ormanı"na ulaşıldı.

Kızıl bayrağa sarılı tabutu, ormandaki DENİZ-YUSUF-HÜSEYİN anıtının önüne getirildi. Önce kardeşi Ali, gösterilen yoldaşça dayanışmaya teşekkür eden bir konuşma yaptı.

Sonra TBİP müstafi genel başkanı Zeki Kılıçaslan, sonra sendikacı arkadaşı Adil Alaybeyoğlu'nun duygulu konuşmalarının ardından Kenan Kalyon, Mustafa yoldaşın emeğin kurtuluşu mücadelesine 1967'lerde katıldığını, emeğin kurtuluşuna olan inancını bu kurtuluşun emeğin kendi eseri olacağına olan inanç ve enternasyonalist anlayışa sahip olduğuna

dikkat çeken konuşmasının ardından Enternasyonal eşliğinde saygı duruşu yapıldı. Yoldaşımız devrimci sloganlarla yeniden cem evine nakledildi. Gece saatlerinde de köyüne defnedilmek üzere, Malatya'ya yoldaşlarıyla birlikte yolcu edildi.

Cenazeye enternasyonalist devrimci tüm çevreler katıldı. Onun dışında siyasi parti ve STÖ lerdende katılımlarla 200 kişi 68'liler ormanında törene katılmış oldu.

Bir klişe olarak değil, gerçekten de yaşamı, önünde saygıyla eğilmeyi hak ediyor.

Artık Hrant'la Mustafa yoldaş aynı günde sonsuza kadar anılacaklar.

Türkiye

Hopalılar Little Big'in kapısında

Yüzlerce Hopalı, Zendit ve Dzargina köylerine yapılmak istenen HES projesinin sahibi "Little Big'in patronu Erva Enerji"ye Beyoğlu'nda LTB mağazaları önünde protesto etti.

Mağaza kapısında "LTB-Erva Enerji Suyuma Dokunma" pankartı açan iki kişiye LTB yöneticileri ve sivil polisler müdahale etti. Kepenklerin kapatılması üzerine sıkışma tehlikesi geçiren eylemciler, içeride kaldıkları sırada darp edildiklerini söyledi.

Eylemde Hemşince "Şinemig Ğheçesnoğuk Khelğhenud Pon Enoğuk" (Yapmayın Yıkacağız Başınıza İş Açacağız) ve Lazca "Xopa Ti Ezdums" (Hopa İsyandadır) dövizleri açıldı; "Su Haktır Satılamaz", "Şirket Talan, Kanun Yalan, Hopalılar İsyanda, İsyana Devam", "Katil Little Big" sloganları atıldı.

Hopa Derelerini Koruma Platformu adına konuşan Zendit köylüsü Levent Yılmaz şunları söyledi:

"Kapitalizm doğa, insan ve yaşama dair ne varsa hepsine karşı azgın ve sistemli bir saldırı içinde. Baraj, otoyol, nükleer ve HES'lere karşı doğa meşru müdafaa halinde."

"Bilmesi gerekenler, Hopa halkını muhalif kimliği ve örgütlülüğü ile iyi bilirler. Türkü, Lazı, Hemşinlisi, Gürcüsü, Poşası ile Hopa halkı HES yaptırmayacak."

"Ne alternatif sunuyor, ne hodri meydan diyoruz; önerimiz net: Erva yol yakinken Hopa'dan elini çeksin!"

"Sakin yasalara uymak gibi bir gerekçeye

sığınmayın. Uyduğunuz, sermayenin talan yasaları; otoyol ucubesini Karadeniz sahiline saplayan, Çoruh'u harabeye çeviren, Alliano'i'de tarihi kuma gömen yasalar. Sizleri suyumuzun yakınına bile yaklaştırmayacağız."

Birçok sanatçı ve siyasi parti eyleme destek verdi. Yönetmen Özcan Alper: Emek si-

nemasını, gecekondu arazilerini peşkeş çekenler bugün HES yapıyor. 100 yıldır bu topraklardaki kimlikleri, kültürleri yok etmeye çalıştınız, şimdi de doğayı yok etmeye çalışıyorsunuz. Hopa halkı kimliğine sahip çıktığı gibi, derelerine de sahip çıkacağını belirtti.

Hüseyin Edemir'i rehin aldılar

Hüseyin Edemir yüksek lisans öğrencisiyken, Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP-C) üyesi olduğu iddiasıyla 24 Şubat 2009'da tutuklandı. Savcı "örgüt ile bağlantısını ortaya koyacak herhangi bir delil yok" diyerek tahliyesini talep etti, ama mahkeme bırakmıyor

Bir yıldır tutuklu yargılanan ODTÜ'lü Hüseyin Edemir . duruşmada da tahliye edilmedi.

Duruşmada Edemir'in ODTÜ'den hocaları ve arkadaşları da vardı. Avukatı Aslan'a göre, Edemir, "nedensiz tutuklu".

8 Şubat'ta Beşiktaş'taki 10. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davaya tutuklu sanık Edemir katılırken, hakkında yakalama kararı çıkarılan sanık İlker Alcan yakalanmadığı için duruşmada yoktu.

Mahkeme heyeti ve savcısının değiştiği 6. celsede savcı Kasım İlimoğlu, iddianamede Edemir'e yönelik isnatların 12 Ekim 2001 tarihinden tutuklandığı 24.02.2009 tarihine kadar uzandığını ifa-

de ettikten sonra "Bu dönemde örgüt ile bağlantısını ortaya koyacak herhangi bir delil yok" diyerek Edemir'in tahliyesini talep etti.

Edemir'in Adli Kontrol kararı verilerek tahliye edilmesini isteyen İlimoğlu ayrıca, Edemir'in iddia edilen örgüt üyeliği ile ilgili delillerin geçerliliğinin, hukuka uygunluğunun ve Edemir ile ilişkisinin sorgulanmasını talep etti.

Mahkeme heyeti başkanı Ali Alçık ve üyeler Hadi Çağdır ile İbrahim Balık ise, Edemir'in tutukluluk halinin devamına karar verdi; sanık Alcan'ın yakalanmasının beklenmesine karar verdi. Yargılamaya 8 Mart'ta devam edilecek. Aslan: Savcının

tahliye talebi gerekçesiz reddedildi Edemir'in avukatı Oya Aslan, mahkemenin delil araştırması yapılmasına karar vermediğine dikkat çekti ve şöyle dedi:

"Buna benzer davalarda delil araştırması yapılıyor. 2001 yılından bu yana Edemir'in örgüt ile ilişkisini ispatlayacak hiçbir delil olmaması sebebiyle tahliye isteyen savcının haklı talebi reddedildi. Üstelik mahkeme bu talebi hiçbir gerekçe göstermeden reddetti."

ODTÜ'den arkadaşları ve hocaları da duruşmadaydı

Duruşmadan önce Edemir'in ODTÜ'den arkadaşları ve ailesi Beşiktaş Adliyesi önünde bir basın açıklaması yaptı.

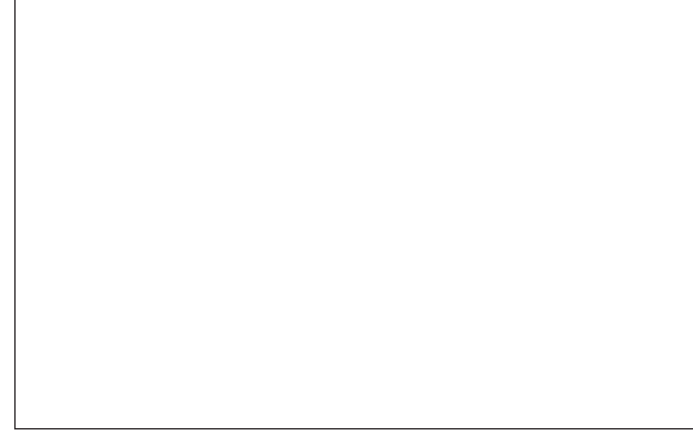
Mübarek: Gitmiyorum

Mısır devlet başkanı, "Yallah" diye haykıran milyonlarca insana "Eylül'e kadar iş başındayım" diye seslendi. Yetkilerinin bir bölümünü bıraktığı Süleyman da halka "eve gidin" dedi. Ordu kontrolü ele alıyor.

Mısır'da halk öfkeli. Günlerdir çekilmesi isteğiyle kendisine karşı ayaklandığı devlet başkanı Hüsnü Mübarek Perşembe gece yarısına doğru devlet TV kanalından yaptığı konuşmada, yetkilerinin bir kısmını yardımcısı eski istihbarat şefi Ömer Süleyman'a devrettiğini açıkladı, ancak "İstifa etmiyorum," dedi. "Eylül'e kadar görevimin başındayım."

Mübarek ABD Başkanı Barack Obama'ya da dolaylı bir yanıt vererek "dışarıdan gelen emirleri kabul etmeyeceğim" dedi ve tehdit etti: "Olaylara yol açanlar cezalandırılacak".

Konuşmasından önce iktidarı orduya Mübarek'in bırakacağına ilişkin söylentiler yayılmıştı. Ömer Süleyman da televizyon-

Mübarek Perşembe akşamı devlet TV'sinden sesleniyor

dan "Mısır gençliği, kahramanları, evinize dönün, işinizin başına dönün" dedi. Mısır Milli Güvenlik Konseyi'nden yapılan açıklamada ordunun halkı korumak için gereken önlemleri

alacağı duyuruldu.

Uluslararası yorumcular, Mısır'daki son gelişmelerin, ordunun kontrolü ele almakta olduğunu ortaya koyduğu" yorumunda bulunuyor.

'Mübarek gidene kadar Tahrir Meydanındayız'

Mısırlı sosyalist gazeteci **Hüsam el Hamalavi**, Monthly Review Zine'a verdiği demeçte Mısır'daki gösterilerin anlık örgütlendiğini anlatıyor: "Ne olacağına karar vermek için henüz erken."

Eylemin karşılaştığı güçlükler neler, ortak bir zemin arayışı yeni ayrılıklar mı doğuyor?

Geleneksel siyasi partiler olsun, gençlik grupları olsun, tüm muhalif grupların sesi çıkıyor fakat hala protestolar anlık ilerliyor. Bu bir yandan şu anlama geliyor; insanlar sizi mücadeleci tavırlarıyla şaşırtıyorlar ve beklentilerinizin üstüne çıkıyor tablo. Diğer yandan Mübarek'in alternatifinin ve çözümün ne olduğuyla ilgili bir karmaşa ve düzensizlik var. Bu da devrimin başarıya ulaşmasını engelleme

tehlikesini getiriyor. Örneğin bazı gruplar Mübarek koltuğunu terk edene kadar müzakere masasına oturmayacaklarını; ancak bu durumda Ömer Süleyman'la anlaşabileceklerini söylerken diğerleri ise Mübarek ve Süleyman'ın ikisinin de gitmesi gerektiğini söylüyor.

Eylemlerin ortasındaki ordu konusundaki düşünceniz?

Ordu Mısır'da her zaman yönetici kurum olmuştur. 28 Ocak Cuma gecesi ordunun müdahale etmesi emirle oldu. Ordu zaten ilk sokaklarda görüldüğünde halk çok memnun oldu çün-

kü insanlar Mısır'da polisten nefret ediyorlar. Bunun bir sebebi polisin aksine günlük yaşamda ordunun sivillerle pek bir iletişimi olmaması. Fakat hepimiz şunu da biliyoruz ki, orduya güvenilmez; ayrıca "Obama" ve "Amerikan yönetimi" kelimeleriyle "ordu"yu bir iktidar değişimi sırasında bir arada işitiyorsanız görevleri Mısır'ı 'dengede' tutmaktır. Daha açıkça söylemek gerekirse dertleri İsrail'in, Süveyş Kanalı'nın ve sürekli petrol akışının güvenliğini tehdit edecek radikal bir rejim değişikliğini engellemek.

**Taksim'den Tahrir'e:
'Her Yer Mısır,
Her Yer Direniş'**

İstanbul'da bir araya gelen enternasyonalist gruplar Tahrir Meydanı'ndaki süregiden ayaklanmaya destek verdi

İstanbul'da Beyoğlu, Galatasaray Lisesi önünde toplanan yaklaşık 200 kişi, slogan ve pankartlarla yönetime karşı ayaklanan Mısır ve Tunus halklarına destek vermek için yürüdü.

Taksim Meydanı'na, "Bu daha başlangıç mücadeleye devam", "Milyonlar aç, işgal altında yaşamın küresel ayaklanma", "Her yer Mısır, her yer direniş", "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz", "Mübarek halka hesap verecek" sloganları eşliğinde yürüyen göstericiler, "Tahrir'den dünyaya isyan devrim özgürlük" pankartı açtı,

"Eşitlik ve özgürlük kavgası bizim de kavgamızdır"

Taksim Meydanı'nda basın açıklamasını okuyan Zeynep Pekünlü, Tunus, Cezayir, Ürdün, Yemen ve Mısır'da halkın otoriter rejimlere ve onlar tarafından uygulanan neoliberal politikalara başkaldırdığını belirterek "Tunus'tan Mısır'a ayaklanan gençler, kadınlar, tüm ezilenler kardeşlerimizdir; onların eşitlik ve özgürlük kavgası bizim de kavgamızdır." dedi.

Tunus ve Mısır'daki devrimler dünyadaki bütün emekçilere ve ezilenlere moral verdiğini söyleyen Pekünlü, AKP hükümetini eleştirdi: "Meclis kürsüsünden diktatör Mübarek'e akıl öğreten, günler sonra Mısır halkının haklı taleplerine kulak vermeye davet eden AKP hükümeti ve Türkiye egemenlerinin yalanlarını, özde birbirlerinden farkları olmadığını bu ülkenin emekçileri ve ezilenleri olarak haykırmak zorundayız.."

Dünya

Vael Gonim: 'Lider halkın kendisi'

Mısır'daki isyancıların sesi, Facebook sayfası "Hepimiz Halid Saidiz"ın kurucusu Vael Gonim 15 gün gözaltına alındıktan sonra kahraman ilan edilmesine karşı çıkıyor: "Ben sadece klavyemi kullandım. Gerçek kahramanlar meydanlardaki adlarını bilmediğim insanlar"

Mısır'daki isyancıların haberleşmesinde en etkili ortamlardan biri olarak kabul edilen ünlü Facebook sayfası "Hepimiz Halid Said'iz"ın "El Şehid" olarak bilinen operatörü Vael Gonim 15 gün gözaltında kaldıktan sonra isyancıların sevgilisi oldu.

Gonim, isyanda önemli rolü olan internet sayfasının kurucusu.

27 Ocak'ta gözaltına alınan Gonim 7 Şubat'ta serbest bırakıldı, 8 ve 9 Şubat'ta Tahrir Meydanı'ndan göstericilere seslendi.

Gonim Mısır medyasında isyanın lideri olarak gösterilmeye başladı.

Google'ın Ortadoğu ülkelerinden sorumlu pazarlama müdürü olan Gonim'in, 25 Ocak'ta başlayan protestoların organize edildiği Facebook sayfası, Haziran'da bir gösteride polislin öldürdüğü Halid Said'in ismini taşıyor.

Vael Gonim, sivil polislerce göz altına alınırken

12 gün gözaltında kalan Gonim, kendisine işkence yapılmadığını söyledi. Ancak bu süre boyunca gözleri bağlı tutulan Gonim'in dışarıdan haber almasına da izin verilmedi. Gonim, hapisanedeki bazı mahkûmların kendisini "hain" olarak gördü-

ğünü bu sebeple başka bölüme alındığını açıkladı. Gonim, "Eğer hain olsaydım, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki villamda kalır, iyi para kazanır ve diğerleri gibi Mısır'ın başına gelecekleri önemsemezdim" dedi. Serbest kaldıktan sonra Arapça

yayın yapan Dream TV'ye konuşan Gonim, "Ben kahraman değilim. Sadece klavyemi kullandım. Gerçek kahramanlar meydanlara çıkan, adını bilmediğim insanlar" dedi.

Gonim, çatışmalarda ölenlerin resimlerinin gösterildiği yayında gözyaşlarına hâkim olamadı.

İslamcıların protestolarda fazla rolü olmadığını söyleyen Gonim, "Yaşanan protestoları Müslüman Kardeşler organize etmedi. Her şey doğal ve gönüllü olarak gerçekleşti. Müslüman Kardeşlerin bizim safımızda yer almaları kendi tercihliydi. Protesto hareketi Mısır gençliğine ait" dedi.

Tahrir Meydanı'nda konuşma yapan Gonim, halka "Direnin" dedi. Gonim, "Taleplerimizden vazgeçmeyeceğiz, rejimin değişmesini istiyoruz. Rüyaları için hayatlarını kaybeden çocukların anne ve babalarına başsağlığı diliyorum" dedi.

Müslüman Kardeşler Pakistan modeline uyacak

Mısırlı uluslararası iktisatçı Samir Amin "Mısır'a dair ABD planı Pakistan modelini çok andırıyor; bu model, 'siyasal İslam' ile ordu istihbaratının bileşiminden oluşuyor" diyor

Samir Amin

Müslüman Kardeşler "başarı" elde edilmesi ve "seçimlere" gidilmesi halinde, parlamentodaki en büyük güç olacaktır. ABD bunu selamlamakta ve Müslüman Kardeşler'i "ılımlı" olarak nitelemektedir. Bunun anlamı, uslu durmak ve İsrail'in elini Filistin işgalini sürdürmesini sağlayacak biçimde serbest bırakarak ABD stratejisine tabi olmayı kabul etmektir. Müslüman Kardeşler

ayrıca tamamıyla dışa bağımlı olan mevcut "piyasa" sisteminin sürmesinden de yanadır. Aslında, aynı zamanda, egemen "komprador" sınıfın da bir parçasıdır. İşçi grevlerine ve toprak üzerindeki mülkiyetini sürdürmek amacıyla köylü mücadelelerine düşmanca bir tutum takınmaktadır.

Mısır'a dair ABD planı Pakistan modelini çok andırmaktadır ki bu model, "siyasal İslam" ile ordu istihbaratının bileşiminden oluşmaktadır. Müslü-

man Kardeşler, Kıptilere [Mısır'ın yerli Hıristiyan halkına] yönelik tutumlarında hiç de "ılımlı" davranmayarak, böylece bir siyasetle ittifaka girmesini telafi edebilecektir. Böyle bir sistem demokrasi "sertifikası" alır mı?

Mısır'da sokakta olan hareket, eğitimli orta sınıfların ve demokratların kimi kesimlerince de desteklenen kentli gençliğin, özellikle de işsiz diplomaların hareketidir. Yeni rejim belki de -örneğin devlet aygı-

tındaki istihdam olanaklarını genişletmek gibi- bazı tavizler verebilecek olsa da, daha fazlası mümkün değildir.

Kuşkusuz işçi sınıfı ve köylü hareketlerinin devreye girmesi halinde işler değişebilir. Ancak bu da pek gündemde gibi görünmemektedir. Elbette ekonomik sistem "küreselleşme oyununu" kurallarına göre yönetilmeye devam edildiği sürece, protesto hareketiyle sonuçlanan sorunların hiçbirisi gerçekten çözülmeyecektir.

Dünya

Halk, Tunus'ta Ben Ali'yi kendi gücüyle devirdi

Batılı devletler binlerce gencin göğüslerini mermilere siper edip müstebit liderin ülkesinden kaçması sahnelerini en çok İran'da görmek isterlerdi ama ayaklanmayla ülkesinden kaçan Tunus'un batı destekli başkanı Zeynel Abidin Ben Ali oldu.

Emad Mekay

Batılı güçler Tunus'taki durumdan kuşkuludur. Bu Fransızca konuşan Kuzey Afrika ülkesinde iktidar mücadelelerini belirleyen Fransa, Cuma günü Tunus'tan kaçmasından bir saat öncesine kadar sınıksız Ben Ali'nin arkasında duruyordu.

Fransa Ben Ali'yle, ABD ilgisiz

Fransa Dışişleri Bakanlığı Ben Ali'nin protestoculara yönelik tavizlerini "desteklediğini" açıklamış ama daha fazla özgürlük vermesini istemişti. İşin aslı Fransa halk hareketinin Ben Ali'nin gitmesi talebini duymazdan gelmiş ve meşru lider olarak onu muhatap almıştı.

Amerika Birleşik Devletleri ise bölgedeki başlıca müttefiki İsrail için kritik bir ülke olan Lübnan'da muhalefetin koalisyon hükümetinden bakanlarını çekmesinin ardından hükümetin düşmesiyle mesguldü.

Diğer batılı güçlerin tepkileri çoğunlukla olaylardan duydukları "kaygı"yı açıklamak ve yurttaşlarını Tunus'tan ayrılmaya çağırmak oldu, geri kalanı da yurttaşlarını Tunus'a seyahat etmemeleri konusunda

Tunus'ta kadınlar mücadelede ön saflarda yer aldılar

uyardılar.

Bir işportacının intihar protestosuyla başlayan isyan

Bugüne kadar Tunus'ta en az 100 kişi öldürüldü, yüzlercesi yaralandı ve milyonlarca dolarlık hasar olduğu bildirildi.

Ben Ali ülkeyi 1987'den beri yönetiyordu. Bütün diğer batı destekli Arap liderleri gibi, o da ülkesini demir yumrukla, yoğun insan hakları ihlalleri ve yaygın yolsuzluğa yol açarak, demokrasi dışı yöntemlerle yönetiyordu.

Genç işportacı Muhammed Buazizi Aralık ortasında işsizlik ve yolsuzluğu protesto amacıyla kendisini Sidi Buze-

id kasabasında yakarak hayatına son verdiğinde Batılı başkentlerden bir tepki gelmemişti. Ben Ali'nin, Buazizi'nin ölümü ardından patlak veren protestoları ezeceğinden kuşku duyulmuyordu.

Kendine güveni henüz sarsılmamış olan Ben Ali başlangıçta kasabadaki ve çevre kentlerdeki protestocuların bütün taleplerini geri çevirdi. Ama protestolar hız kaybetmeden bütün Tunus'a yayıldı.

"Ekmek ve su istiyoruz, Ben Ali'yi istemiyoruz"

Ben Ali TV kameraları önünde halkına seslenirken sarsılmış görünüyordu. 23 yılı aşkın bir süredir hükmettiği halktan

"anlayış" göstermesini ve yeni bir sayfa açmasını isterken göstericilere ateş açılması emrinin geri alınacağına söz verdi.

Ama bu, halkı durdurmaya yetmedi. Binler, onlarca yıllık zulmün simgesi İçişleri Bakanlığı'na yürüyüşe geçti.

Eylemcilerin çektikleri videolarda el yazması pankartlarla "Ekmek ve su istiyoruz, Ben Ali'yi istemiyoruz" yazdığı görülüyordu.

Protestocuların Batı'ya borcu yok

Tunus halkı Batı'dan böyle bir destek görmüyor. İnternet günlükçüleri Batı'nın kendileriyle ilgilenmesini beklemişlerdi. Ama bir günlüğü, Sami Sami Ben Gharbia, günlüğünde şimdi şunları yazıyor: "Sidi Buzeid, Batı'nın ne olduğunu gösterdi. Demek İran'da rejim değişikliği istiyor ama Tunus'ta istemiyorsunuz öyle mi. O zaman biz de Tunus'u demokratikleştireceğiz, en başta kendimiz."

Her saat başı Ben Ali'den bir taviz koparıldıktan sonra onu ülkeden kovan protestocular batıya hiçbir şey borçlu değiller ve batı da kendisine bu devrimden hiçbir pay çıkaramaz.

Başkan Ben Ali üç kabine üyesini görevden almış, daha sonra orduyu hükümet binalarını korumak üzere başkente çağırılmış, aralarında, protestoculara hedef gözeterek ateş emrini verip 60 kişinin ölümüne yol açan içişleri bakanı da olan başlıca adamlarını kovmuştu. Ben Ali kabine ve parlamento-yu dağıttı ve altı ay içinde erken seçim emri verdi. Bir saat sonra ülkede sıkıyönetim ilan etti. Ama iki saat geçmeden Arap TV istasyonları Ben Ali'nin ülkeden kaçtığını haber veriyordu

Dünya

Die Linke: 'AB diktatörleri destekledi, halkları değil'

Almanya Sol Partisi Avrupa Birliği'ni suçladı: İslamcılığa karşı kale olarak gördüğünüz Tunus ve Mısır'daki otoriter hükümetlerin muhalifleri hapseder ve medyaya sansür uygularken göz yumdunuz

Almanya Sol Partisi (Die Linke), Avrupa Birliği'ni Mısır ve Tunus'ta süre giden mücadelelere yönelik çifte standarda son vermeye çağırıyordu. Die Linke yönetimi Almanya hükümetini Mısır'ın göstericilere karşı şiddet kullanmaktan, halkın üzerine polis göndermekten vazgeçmesi için harekete geçmeye çağırıyordu.

622 üyeli Bundestag'daki 76 sandalyesi, yüzde 12 seçmen desteği ve 78 bin üyesiyle Almanya'nın dördüncü büyük partisi olan Die Linke, AB üyesi ülkelerin dışişleri bakanlarının Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı eski başkanı Muhammed el Baradei'nin yanında yer almalarını ve ev hapsine son verilmesi için açıkça çağrıda bulunmalarını istedi.

Die Linke Almanya hükümetini de "2009'da Hüsnü Mübarek diktatörlüğüne 77,5 milyon Avro değerinde silah ihracına izin vermek"le suçladı. Sahra'nın güneyindeki ülkelerden Avrupa'ya göçün önlenmesi amacıyla Avrupa Birliği sınır güvenliği ajansı FRONTEX ile Kuzey Afrika diktatörlükleri arasındaki işbirliğine dikkat çeken Sol Parti yönetimi Almanya ve Batı'nın "Arap diktatörlüklerini sözüm ona terörle mücadelede müttefik ve bölgenin petrol zenginliğine erişimin garan-

Merkel ve Sarkozy, halk ayklanması öncesi günlerde Ömer Süleyman ve Mübarek'le

törü" olarak gördüklerini vurguladı.

"Tunus ve Mısır'daki otoriter hükümetler İslamcılığa karşı birer kale olarak görüldükleri için muhaliflerin hapsedilmesi ve medya sansürüne göz yumuldu," diyor Die Linke yönetimi AB'ye "Arap ülkelerine yönelik bu çifte standarda son verin, demokrasi ve insan haklarını Alman eko-

nomisinin çıkarlarına tabi kılmayın," çağrısında bulundu.

"Uzun zamandır AB, Tunus, Mısır ve Yemen gibi ülkelerdeki toplumsal ve siyasal gelişmelere gözlerini kapadı. Bu ülkelerdeki toplumsal duruma bakılsa protestoların başlayacağını görmek hiç de zor değildi."

Devrimler hala sokaklarda yapılıyor

İspanyol gazetesi *Público*'da yayınlanan makaleyi Bülent Kale Türkçeleştirdi

Isaac Rosa

Dün bir gazete internet yayını için hazırladığı ankette okurlarına internetin ve sosyal ağların Tunus ve Mısır ayaklanmalarında temel bir rol oynadığına inanıp inanmadıklarını soruyordu. Yüzde 87'lik bir kısım evet dedi. Beni şaşırtmadı; bütün haberler ve analizler halk ayaklanmalarını açıklama zamanı gelince bu iletişim biçimlerinin önemi üzerinde ısrarla duruyorlar.

Burası böyle ama ben aynı ankete Mısırlılar ne cevap verirdi, bilmek isterdim. Onlar da Mübarek'i göndermek için Facebook ya da Twitter'i bu kadar önemsiyorlar mı acaba?

İnternete erişimi olan (nüfusun yüzde 20'sinden az) Mısırlıların vereceği yanıtın değil, bugünlerde sokaklarda koşuşturan yüzbinlercesinin yanıtından bahsediyorum.

Şu siberdevrim artık zamanımızın önemli bir konu başlığı, ama Mısır'da olanların bununla açıklanması konusunda benim ciddi şüphelerim var. Mübarek hükümetinin İnternet bağlantısını kesme kararı bana, bazıların iddia ettiği gibi, internetin ne kadar önemli olduğunun bir kanıtı gibi gelmedi - yolları da kapattı, kimse otomobil devriminden bahsetmedi- bana daha çok bu iletişim biçimlerinin güvenilmezliğini gösterdi; operatörleri kontrol eden tarafından ne zaman istenirse kesilebileceklerini.

Gerçekten de, internetin bloke edilmesi, gündelik hayatın tamamında baş rolü telefona devretti, hatta ülke dışıyla görüşmek için şu ihtiyar faksa dönüldü. Google ve

Twitter'in kendileri bile o geleneksel telefon aramasıyla işleyen bir hizmet geliştirdiler. Ama aslında muhalefet, günler öncesinden, yetkililer tarafından kolaylıkla takip ve manipüle edilebilir olduklarından eylem çağrıları için hiçbir biçimde sosyal ağların kullanılmamasını söyleyen broşürler dağıtıyordu. Bu durum, bir kez daha gösterdi ki; kendimizi on-line iken ne kadar özgür hissediyorsak, aslında o kadar kontrol ediliyoruz.

İnternetin iletişimi kolaylaştırıp yardım ettiğine, haberleşme ablukalarını deldiğine kuşku yok. Ama bugünlerde kavradığımız şey bunun tam tersi oldu: Devrimler sokaklarda yapılır, hiç de sanal olmayan ölümlerle (Tunus'ta 147, Mısır'da belki de daha fazla). Hepimiz için bir ders; bir tıkla her şeyin değişeceğine inanmayalım ve sokağa çıkmayı unutmayalım.

Politika

AKP tekparti iktidarı derinleşirken

Her şeye rağmen AKP'nin faşist bir rejim tesis ettiğini iddia edemeyiz. AKP ve faşizm arasında kurulacak kolaycı bağ süreci bütünlüğü içinde görmemizi engeller, kimi mücadele eşiklerini gözden kaçırmamıza zemin oluşturur

Kaplan kağıttan olabilir de olmayabilir de ama avcıyla birlikte yürümek istediği sır değil...

Mustafa Çeçen

AKP'ye kapatma davası açıldığında, Sosyalist Emek'te, "Kafa karışıklığına ve fal bakmaya yer yoktur (...) AKP'nin kapatılmaya çağı görülebilir. Fakat sadece kadınlar değil, hepimiz; devrimci ve sosyalistler, işçi hareketi, AKP'nin tek parti iktidarında 'rıza' ya da 'zor' yoluyla kapatılacaktır. Görev, zaten sınırlı olan güçlerimizin tümüyle birlikte kapatılmamak için şimdiden bu tek parti iktidarına karşı çıkmaktır: Hemen, her yoldan ve her biçimde!" tespitinde bulunmuşuk. Aradan geçen üç yıl tespitimizi kesinlik derecesinde doğrulayan gelişmelere sahne oldu.

Aynı yazıda, "... işçi sınıfının, bağlaştığı halk kesimlerinin, tüm ezilenlerin ve özel olarak Kürtlerin karşı karşıya olduğu şey, kırılmağını sürdürse bile, bağımlı sınıflardan da onay alarak devletin sınıf devleti olarak kalmasını sağlayacak içsel garanti mekanizmalarını çok daha kolay çalıştıracak AKP tek parti iktidarıdır. (...) Krizle belirli eşiklerde iktisadi ve Kürt Sorunu dolayısıyla siyasi olarak yüzleşen devlet, devlet elitlerinin ça-

balanına rağmen sermaye birikimini sürdürmekte uğradığı başarısızlıklarla ve tabii hoşnutsuz sınıfların -en azından Kürtlerin-sisteme bağlılıklarını sağlamada karşıladığı güçlükler sonunda sıralı süzmeyi, 28 Şubat, 14-27 Nisan süreci içinde gerçekleştirmiş; nihayet baskı aygıtı da, sıralı süzme sonunda devletin kapitalist devlet (sermaye devleti) olarak kalması için gerekli içsel garanti mekanizmalarını çalıştırabilen AKP'nin tek parti iktidarına katılmıştır. Bazıları, razı olmuş da diyebilir" deniyordu. Bugün bu sürecin derinleşerek ilerlediğini gözlemliyoruz.

Tek parti iktidarının sacayakları

AKP tek parti iktidarı, üç ana doğrultuda sosyal ve siyasi kontrolünü arttırarak, her geçen gün daha da fazla güçlenmektedir:

- Asılsız polis operasyonları ve "fili meçhul" sanıkların yargılandığı Ergenekon, KCK, Devrimci Karargâh başta olmak üzere vb. torba davalar yoluyla toplumsal muhalefetin diri kesimlerinin kriminalize edilmesi.
- Bir bütün olarak pasif devrim sürecinde düzenle bütünleşen ve AKP destekçisi olan İslami muhalefetin, yarattığı militanların ve onların kontrolündeki dayanışma ağ-

larının semboller yoluyla iktidara massedilmesi ve bu militanlar yoluyla özellikle taşra kentlerinin her alanında, metropollerin de özellikle yoksul mahallelerinde siyasi, iktisadi, ideolojik ve sosyal bir kontrolün muhafazakâr yaşam tarzı eşliğinde yayılması.

- Çalışma ilişkilerinin cemaat ağları içinde militarize edilerek, modern işçi örgütlerinin -sendikaların- altının boşaltılması.

Her üç doğrultuda sürdürdüğü iktidar etkinliklerinde AKP, son derece yaratıcıdır. Örneğin, ilk doğrultu bakımından hukuksuz telefon dinlemeleri, haksız tutuklamalar neredeyse kanıksanmıştır ve arada Cumhurbaşkanlığı'nın lütfettiği "bu kadar olmaz" açıklamaları dışında, derinden biriken öfkeyi saymazsak, toplumsal muhalefetin neredeyse hiçbir görünür itirazı yoktur. Yine, örneğin, ikinci doğrultu bakımından, ezilen ve emekçi kesimler için doğrudan transferlerden daha önemli olan dolaylı transferler yoluyla temel geçimin kolaylaştırılmasından tümüyle vazgeçilmiştir. Daha açık söylesek, daha önce eğitimin, sağlığın vb. kamu hizmetlerinin finansmanı için kullanılan bütçeler; artık bakanlıklardan alınıp doğrudan Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na aktarılmakta, sosyal yardımlar, bu kamu bütçesinden sözü edilen militanlarca denetlenen yardımlaşma ağları içinde dağıtılmaktadır. Cuma namazına gitmemenin, mevcut sosyal kontrole katılmamanın, AKP'ye oy vermemenin yaptırımını bu aşdan dışlanmaktadır. Üçüncü doğrultuya bir örnek ise, bugünlerde tartışılan torba yasadaki emek esnekliğine ilişkin düzenlemelerdir. Daha önce, sendikaların sürülmesi yoluyla çalışma ilişkileri cemaatler üzerinden düzenlenerek elde edilen başarı, emek gücü piyasası için kural haline dönüştürülmektedir. Esas olarak, görece militan sendika olan DİSK'i değil, Hak-İş ve Türk-İş'i etkileyecek bu düzenleme karşısındaki sessizlik, herhalde, ayrıca kanıt gerektirmeyecek kadar anlamlıdır.

Hukuk ve din

AKP, tüm bu doğrultularda siyasi ve sosyal kontrolünü arttırırken, iki enstrümanı başarı ile kullanmaktadır:

- İlki, hukuktur. TBMM'deki yasama ço-

ğunluğu ile AKP, artık, tipik anlamda yasama faaliyetinin ötesinde, kişiye özel yasalar çıkarmak sureti ile yasamayı icra faaliyetinin enstrümanına dönüştürmektedir. Bu arada, AKP'nin, Kemalistlerin "devrim yasaları" saydıkları kodifikasyonu tümüyle değiştirdiği, yeni Medeni Yasa, yeni Ceza Yasası, yeni Borçlar Yasası vb. her alanda bir yeniden kurucu- yasama faaliyetini sürdürdüğünü unutmamak gerekir. 2011 seçimleri ertesinde yeni Anayasa ile eskisini aşmayı değil, bu süreci taçlandırmayı düşündükleri, yine İslamcı ve Türkçü ideolojik temelde ancak bu kez "içki içmeyen" bir Atatürk kültü eşliğinde yeni bir otoriter rejimin hayalini kurdukları, yeni "gizli anayasa"ya da bu hayali naksettikleri, sır değildir.

■ İkincisi ise, dindir. Mevcut hegemonyasının kırılğan temellerinin farkında olan AKP, hiçbir darbenin dokunmaya cesaret edemediği Diyanet İşleri Başkanlığı'nı da kendi amaçları doğrultusunda harekete geçirmeyi başarmış görünmektedir. Mahalle imamı gibi gazete köşelerine düşen projelerden daha önemli bir dönüşümdür, sözünü ettiğimiz. Artık, politize ve mobilize olmuş imamlar örgütünden söz edilmelidir. Türkiye'de camilerde her zaman siyaset yapılmıştır. Ama bu, sol düşmanı ve en azından sağ siyasi partiler karşısında görece tarafsız bir siyasettir. AKP, daha önce cemaatler ve dernekler üzerinden kontrol ettiği sosyal yardım ağlarını devletleştirmesi gibi, daha önce cemaatler ile kontrol ettiği siyasal dini ağı devletleştirmektedir.

Bütün bu süreçlere, çok ciddi ve süreklileşmiş bir ideolojik ve politik kampanya eşlik etmektedir. Başta hükümet yanlısı medya eliyle sürdürülen, ancak sadece bu medyanın değil, cemaat ağları ve kontrol edilen mahalleler içinde militanlar eliyle de özellikle canlı tutulan bu kampanya, Goebbels'in yürüttüğü kitle manipülasyonu kampanyasından çok daha başarılıdır. Kişi hak ve özgürlüklerinin 12 Eylül döneminde dahi görülmemiş yollarla ihlal edilmesine dayanan soruşturmalar, "ileri demokrasi" için girişilmiş "adil yargılamalar" diye sunulabilmekte; örneğin, homofobi ya da ilköğretimde türban "dini ifade hürriyeti kapsamında demokratik bir hak" olarak savunulabilmekte; her demokratik tartışma ve eleştiri hükümet yandaşı bir manipülasyonla derdest edilmektedir. Tribün protestolarının demokratik bir eleştiri olarak değil de suç konusu eylemler olarak görülebilmesi/gördürülmesi bu kampanyanın başarısının en bariz örneğidir. Liberal kalemler, tribünde başbakanı ıslıklayan ya da bakana yumurta atan protestocunun, demokratik eleştiri ya da sivil itaatsizlik hakkını kullandığını değil, suç soruşturmasına konu edilmesi gereken provokatörler olduğunu kolaylıkla yazabilmektedir.

Her ne kadar tesis ettiği hegemonya kırılğanlığını sürdürse de, AKP tek parti iktida-

rının, 2011 seçimlerinden de çok yüksek bir oy oranı ile çıkması halinde tek parti devletin inşasını hızlandırarak, Erdoğan şahsında bir diktatörlüğe dönüşme olanağını yok saymamak gerekir.

AKP ve faşizm

AKP'nin hatırı sayılır büyüklükte bir küçük burjuvalar kitlesinin mobilize ettiği, nasyonal sosyalizm ya da faşizmdeki gibi dinci ve milliyetçi bir ideolojik muhafazakârlığa dayandığı vb. doğrudur. Büyük sermayenin ve ordunun desteğini "sırasal süzme sonucunda" razı ederek aldığı da tartışmasızdır. Ancak bütün bunlar, AKP'nin faşist bir rejim tesis ettiği anlamına gelmez. Bu türden analizler süreci bütünlüğü içinde görmemizi engellediği gibi kimi mücadele eşiklerini gözden kaçırmamıza ve kapitalizm karşıtlığı ile demokrasi mücadelesi arasındaki sıkı bağı ikincisi lehine gevşetmemize neden olacak siyasal sonuçlara zemin oluşturur. Açık ki, diğer nedenler yanında, AKP'nin tek parti iktidarı henüz faşizm analizleri ile çözümlenebilecek bir sosyal ve siyasal kontrol

düzeyine ulaşabilmiş de değildir. Sözünü ettiğimiz diktatörlük ihtimalinde bile, bu sosyal ve siyasal kontrolü sağlayıp sağlayamayacağı; işçi hareketinin, demokratik Alevi muhalefetinin ve Kürt özgürlük hareketinin neyi başarıp başaramayacağına bağlıdır. Ancak, özellikle polis ve yargının bu tek parti iktidarını sıradan bir baskı rejiminin ötesinde bir kontrol ve baskı uygulama bakımından olanak saydığı, mahalledeki muktedir imam/esnaf/militanla polisin, polisle yargıcın tek parti rejimi bağlamında kenetlendiği de akıldan çıkarılmamalıdır.

Buna rağmen, AKP tek parti iktidarı derinleşirken de, dayandığı hegemonyanın temellerinin kırılğan olduğunu söylediğimizde, kast ettiğimiz şey, merkezinde işçi hareketinin, demokratik Alevi muhalefetinin ve Kürt özgürlük hareketinin bulunduğu ve tüm ezilenleri çağrısına katabilecek bir üçüncü kutbun, bir emek ve özgürlük cephesinin, her şeye rağmen yapabileceği çok iş olduğudur. Çok uzak gibi görüne de, gerçek bir "devrim" de buna dâhil!

Bir örnek vaka: İçişleri Bakanlığı'nın

"Çankaya Cemevi Yaptırma Derneği, 2004 yılında Ankara'da yaşayan bir kısım Alevi yurttaşımız tarafından kurulmuş ve tüzel kişilik kazanmıştır.

Derneğin amacı tüzüğünün derneğin amaç ve yapacağı işleri tanımlayan 2 ve 4 . maddelerinde "Alevi inancının ibadet merkezi olan cemevlerini yapmak" olarak tanımlanmıştır.

Ankara Valiliği dernek tüzüğünü incelenmek üzere İçişleri Bakanlığı'na göndermiştir. Bakanlık Dernekler Daire Başkanlığı tüzüğü dernekler hukuku çerçevesinde inceleyip sonuçlandırmak yerine 24.11.2004 tarihinde "cemevlerinin ibadethane sayılıp sayılmayacağı konusunda görüş istemek üzere" Diyanet İşleri Başkanlığı'na göndermiştir.

Bu uygulamanın hukukumuzda hiçbir şekilde yeri bulunmamaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı ne dernekler konusunda yetkili, ne de dernek tüzüklerini incelemekle görevlidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı İçişleri Bakanlığı'na yazdığı 17 Aralık 2004 tarih ve 1773 sayılı fetvası ile "İslam'ın bir alt yorumu olan Aleviliğin İslam'ın ortak ibadet yerleri olan 'cami ve mescit'ler dışında ayrı bir ibadet yerinin olmayacağı, belirtilen sebeplerle, Cemevi ve benzeri yerlerin ibadet yeri kapsamında değerlendirilmesine imkân bulunmadığı" görüşünü İçişleri Bakanlığı'na iletmiştir.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı

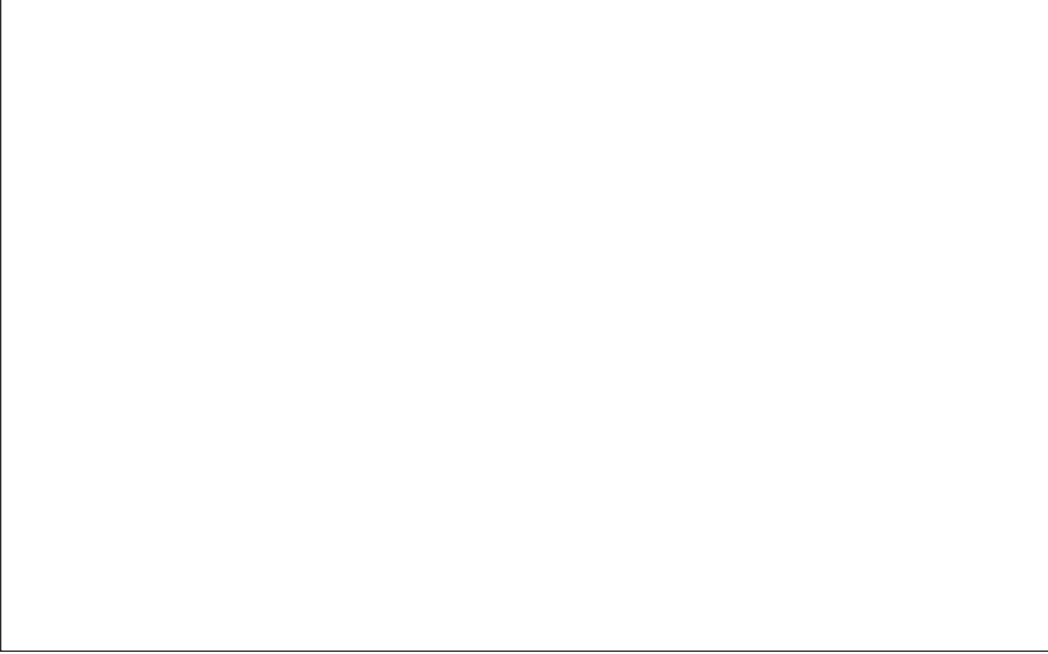
Ankara Valiliğine gönderdiği 30.03.2005 ve 1277 sayılı yazısında Diyanet İşleri Başkanlığının söz konusu yazısından bahsederek Çankaya Cemevi Yaptırma Derneğinin tüzüğünden cemevlerinin ibadethane olarak değerlendiren hükümlerin çıkarılmasını istemiştir.

Ankara Valiliği ısrarlı bir biçimde tam üç kez İçişleri Bakanlığı'nın değerlendirmesini derneğimize ileterek tüzükten cemevlerini ibadethane olarak değerlendiren 2 ve 4.maddelerin çıkartılmasını istemiştir. Derneğimiz bu istemi şiddetle reddetmiş ve tüm Alevi toplumunun ortak görüşü olarak Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edildiğini, tüzük hükümlerinin değiştirilmeyeceğini valiliğe bildirmiştir. Ankara Valiliği bu yanıt üzerine "cemevlerinin ibadethane sayılmayacağı, bu hükümün dernek tüzüğünden çıkarılmadığı" gerekçesiyle Çankaya Cemevi Yaptırma Derneğinin kapatılması istemiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına başvurmuştur. Dava 10.02.2011 tarihinde görülecektir.

Konu cemevlerinin ibadethane sayılıp sayılmayacağıdır. Konu Alevi inancının varlığıdır. Başta cemevi konusu olmak üzere Alevilerin temel sorunlarına ilişkin olarak AKP Hükümeti tümüyle Diyanet İşleri Başkanlığının talimatları doğrultusunda hareket etmektedir. Hükümet Alevilerin temel taleplerini bir hak hukuk sorunu, bir eşit yurttaşlık hakkı istemi olarak ele almak yerine bir din/inanç meselesi olarak ele almakta ve "ulemaya" başvur-

Fevzi Günüş - Rıf Sultan Abdal Derneği Genel Başkan-

‘Demokratik özerklik’ üzerine notlar

Demokratik Özerklik çalıştayında BDP eş Başkanı Demirtaş ile DTK eş başkanları Tuğluk ve Türk de söz aldılar

Taslak, Marx’tan çok Karl Polanyi’nin görüşlerini çağrıştırır ve antropolojik bir yaklaşımın izlerini taşırsa da, kendi kendini düzenleyen piyasa anlayışını zımnen reddediyor; iktisadi süreçlerle toplumsal örgütlenmeyi kaynaştırmayı hedefliyor

Kenan Kalyon

Bir taslak metin olması itibarıyla irdelenmeye, işlenmeye, tadilata, geliştirilmeye, eleştirilmeye ve açılmanmaya muhtaç yönlerine; doğal ve kaçınılmaz kabul edilmesi gereken eksikliklerine, boşluklarına, muğlâklıklarına ve hatta kimi iç tutarsızlıklarına; yer yer “so-

mut durum”la ilintisi iyi kurlanamamış soyut bir tasarımcılığa kaçan örgüsüne rağmen, 18-19 Aralık 2010’da, Demokratik Toplum Kongresi’nin (DTK) Diyarbakır’da düzenlediği çalıştayda (komxebata) Kürt hareketi tarafından, savaştan kalıcı bir çıkışın ve çözümün yolu olarak tartışmaya sunulan “demokratik özerklik” teklifi, hiç kuşkusuz, özünde ilerici, demokratik, özgürlükçü, devrimci, anti-kapitalist ve sosyalizme açık bir içeriğe sahip.

Özünde demokratik, çünkü...

Kürt hareketini yakından izleyenler için hiç de beklenmedik ve şaşırtıcı olmayan taslak metin, Zeynep Gambetti’nin gayet iyi fark ettiği gibi, sadece “özerklik” değil, özerkliğin “demokratik” olanını talep ediyor, bunu belirli bir dolgunlukla içeriklendiriyor ve eleştirel bir diyaloga davet eden ama bunun kıvrılıp geçilemeyecek be-

lirli bir felsefi ve bu anlamda derinlikli bir yaklaşıma dayanıyor.

Taslak metin, liberal cenahtan, örneğin Cengiz Çandar ve Taha Akyol’dan gelen mesnetsiz (ama taslağa iktisadi liberalizminin optiğinden bakıldığında “anlaşılır”) “totaliter”lik suçlamalarının tam aksine, son iki yüzyılın bildik ulus inşa etme pratiklerine kopuşçu denecek ölçüde eleştirel yaklaşıyor; türdeşleştirici ve farklılıkları özümleyici bir inşa anlayışından kesinlikle uzak duruyor. Her halk gibi, Kürt halkının da çoğulcu doğasını teslim etmek ve bir dizi alt özgünlük/özerklik alanı (kadınlar, gençler, vb.) tanımlamakla kalmıyor; Kürdistan’daki farklı dini ve etnik kimliklerin varlığını ve kendilerini özgürce ifade etme haklarını açıkça tanıyor.

Kürt hareketinin “devletsizlik” derken belki de takiye yaptığından ve bilinçaltındaki ayrı devleti özerklikle kılıflayarak

sunduğundan işkillenen Ayşe Hür, yanılıyor. Kürt hareketinin yaklaşık on yıldır “ulus-devlet” eleştirisiyle iştilal etmesi, toplumsal örgütlenme ağlarına dayalı bir konfederalizme odaklanması, hareketin önderinin “ulus devlet mantığını uç noktasına vardırırsanız faşizme varırsınız” mealinde sözler etmesi, Kürt cenahının bazı odaklarının bu tartışmadan zerre kadar haz etmemesi, kesinlikle bir mizansenden, bir laf olsun torba dolsun tartışmasından ibaret değil. Bu nedenledir ki, taslak, ulus-devleti fetişleştiren klasik ulusal kurtuluşçuluktan uzak duruyor ve adına “demokratik ulusçuluk” denen bir perspektiften besleniyor.

Özünde özgürlükçü, çünkü...

Tartışmaya açılan taslak, birinci, ikinci ve üçüncü kuşak insan haklarını tanıyor, bunları “özerk-demokratik Kürdistan”ın hukukunda güvence altına almayı ve uygulamayı taahhüt ediyor.

İktisadi bir temelle desteklenmediği müddetçe, tanınan hak ve özgürlüklerin halkın çoğunluğu için büyük ölçüde biçimsel kalacağını kayıt altına alıyor.

“Kadınların özgürlük düzeyini demokratik toplumun temel kistası olarak” görüyor; bir cinsiyetçilik eleştirisinden besleniyor ve cinsiyetçi bir toplumda ailenin “erkeğin küçük devleti olarak inşa” edildiğini saptıyor.

Demokrasi sorununa ve demokratikleşmeye, bir devlet biçimi olarak demokrasi çerçevesinde değil, tam, kısıtsız ve doğrudan halk egemenliği anlayışıyla yaklaşıyor; hakiki bir demokratikleşmeyi devletle halkın açığa çıkarılan öz-ör-

gütlenme, öz-yönetim, öz-etkinlik, kuruculuk ve girişkenlik kapasitesi arasında gerilim alanında “devletin yetkilerinin ve gücünün” durmaksızın sınırlanmasıyla ilişkilendiriyor.

Bu yaklaşımın bir sonucu olarak, inşa edilecek demokratik özerkliği öz-yönetimci bir çerçeveye yerleştiriyor: “Demokratik özerklikte siyasi yönetim; tabandan başlayarak köy komünleri, kasaba, ilçe, mahalle meclisleri, kent meclisleri biçiminde demokratik konfederel temelde örgütlenmesini yaparak üstte Toplum Kongresinde temsiliyetini bulur.”

Anti-kapitalist, çünkü...

Eldeki taslak, Marx’tan çok Karl Polanyi’nin görüşlerini çağırırsa ve antropolojik bir yaklaşımın izlerini taşısa da, kendi kendini düzenleyen piyasa anlayışını zımnen reddediyor; ekonomiyi topluma iade etmeyi, iktisadi süreçlerle toplumsal örgütlenmeyi kaynaştırmayı hedefliyor: “İnsanın ekonomiden kopartılması bütün yabancılaştırmaların temelidir. Bunun önlenmesi şart olduğu gibi, yegâne yolu da ekonomiyi tüm topluluklara mal etmekten geçer.”

Kendine özgü bir terminolojiyle ve “ekonomi, toplumsallığı ve demokrasiyi gerektirir” veya “ekonomi teknik bir altyapı sorunu değildir” türünden vurgularla kapitalizmin işleyişinin en önemli dayanaklarından biri olan ekonomik alan/siyasi alan ayrımını aşma arayışını yansıtır.

Ütopycı tınlar taşınmasına ve iyi temellendirilmemiş olmasına rağmen, kapitalizmi ve sermaye hâkimiyetini en azından sınırlandıracak bir iktisadi model yaratmayı öngörüyor: “Herkesin kendi işinin ve işyerinin emekçisi olduğu, kadın istihdamına öncelik veren, azami kârı hedeflemeyen kullanım değerini esas alan, anti tekelci, eşitlikçi, dayanışmacı bir ekonomik sistemi oluşturmak gerekmektedir.”

Ekolojik eleştirisini anti-kapitalist bir temele dayandırıyor; kapitalizmin krizi ile yaşanan çevre felaketleri arasında diyaliktik bir ilişki bulunduğunu saptıyor; salt çevreci yaklaşım-

ların bu gidişata set çekmeye yetmeyeceğini vurguluyor ve yeterince içeriklendirilmemiş olsa da “ekolojik bir devrim”in gerekliliğinden söz ediyor.

Tepkilerden al haberi

Maruz kaldığı olumsuz tepkilerin ve değersizleştirici yaftalamaların büyük çoğunluğu taslağın bu yapısından kaynaklanıyor aslında; bayrak ve sembollerden söz etmesinden değil. Semboller konusunu paravan olarak kullanan devlet ricalinin koro halinde tehditkâr bir dil kullanmasının ve parmak sallamasının, Kürt hareketiyle temas halindeki liberalerin açığa vurdukları memnuniyetsizliğin nedeni de aynı: Yerel yönetim reformunu, AB müktesebatını çok aşan, sermaye yerelciliğinin ve kalkınma ajanslarının çerçevesine sığmayan ve anti-kapitalist içerikte bir özerklik talebiyle karşı karşıya kalmaları.

Örneğin, taslağın aldığı eleştirilerin, “gerçeklerle bağdaşmayan ‘ütopik’ yönün”den, “daha da önemlisi içerdiği ‘totaliter’ özelliklerinden” kaynaklandığını, kanıtlama zahmetine girmeden ileri sürebilen Cengiz Çandar, gönlünden geçeni gerçeğin yerine geçirerek, Öcalan’ın “iyi sunulmadı” uyarısından sonra, taslağın tedavülden kalktığını ilan edebildi.

“Kürt burjuvazisinin fevkalade önemli yükselişi”ni selamlayan Baskın Oran, ayrı ve görece farklı bir Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) metninin varlığını önemli bir olay ve farklılaşma gibi sunarak kendisini rahatlatı.

Taslağı dehşetle karşılayan Ali Bulaç, Sovyetler’de uygulanan kolhoz ve solhoz sistemini, bir parça da Tito’nun öz-yönetim modelini çağırıştıran bir özerklik yaklaşımının, sadece bu özelliğiyle bile “insanların tüylerini diken diken” ettiğini yazdı.

Taha Akyol, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Galip Ensarioğlu’nun “komünlerden, liberal ekonominin reddine, oradan rekabetçi yapıdan vazgeçmeye” yönelen bir modele karşı çıkışını, Kürt toplumunda modern çoğulculuğun bir alameti olarak selamladı.

Ensarioğlu, hakaretimiz bir dille, “Hayatında dükkân işletmemiş birileri Kürdistan için ekonomik model öneriyor. Dünyadaki ekonomik sistemden haberi olmadan oturup koca bir Kürdistan mıntıkası için ekonomik model önerebiliyor” diyerek taslağa hücumunu sürdürdü.

Diyarbakır MÜSİAD Eski Başkanı Vahdettin Bahadır, tepkisini “Leninist, Maoçu zihniyetin bütün kodlarını, kavramlarını ve fikirlerini o metinde bulabiliyorsunuz” diyerek ifade etti.

Taslağın sorunlu yönleri

Şüphesiz, taslak sorunlardan, bulanıklıklardan ve hatta çelişkilerden muaf değil. Bunların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkün:

■ Taslakta kuvvetli bir “komünal değerler” ve “topluluklar ekonomisi” vurgusu var. Hatta bu ikisi bütün ekonomik sorunların panzehiri ve ekonominin yeniden topluma dönürülmesinin en esaslı manivelaları olarak takdim ediliyor. Ancak, bu komünal bakış daha çok bir tür kooperatif sosyalizmi çerçevesinde kalıyor. Modern ve karmaşık bir toplumda ve karmaşık bir işbölümü altında mülkiyet biçimleri, ekonominin yönlendirilmesi, planlanması, kaynak yaratılması, kaynak transferi, Kürdistan’ın kamucu ve ekolojik bir perspektifle kalkındırılmasının öncelikleri ve işçi denetimi gibi sorunları ıskahıyor.

■ Taslak; sadece yerleşim yeri esaslı ve bu nedenle tek boyutlu bir öz-yönetimi savunuyor. Öz-yönetimi işyerlerine, işletmelere, işkollarına, vb. yayarak aynı zamanda sınıfsal bir temele oturtmayı amaçlıyor.

■ Özerkliğin sınırlarını, merkezden hangi yetkilerin devrilineceğini belirsiz ve bulanık bırakıyor. “Ekonomik kaynakların kullanım ve tüketim hakkı Demokratik Özerk Kürdistan’a ait olmalıdır” derken, iktisadi cephede özerkliğin ötesine geçmekle kalmıyor; devamında Kürdistan’ın kendine yeterliliğini de abartıyor, geri bırakılmırlıkla baş etmek üzere bir kaynak transferi talebini ve hakkını es geçiyor.

■ Normatif olarak iyi temellendirilmemiş, müesses nizamaya yönelik eleştirilerle gerekçelendirilmemiş, dolayısıyla keyfilige ve çekiştirmelere açık bir “ahlaki toplum” tanımı yapıyor.

■ Devletin toplum lehine durmadan sınırlanmasını ve geriletilmesini, kapitalizmin veya kapitalist modernliğin “demokratik bir modernlik” doğrultusunda aşılmasıyla zımnen bir ve aynı şey sayma yanlısına düşüyor.

■ İfrata vardırılmış bir devletsizlik vurgusuyla kendisini bağladığı için, özerkliğin “öz-savunma” boyutunu gerekçelendirilmede zorluk çekiyor.

■ Batı’da yaşayan Kürtler konusunda pek az şey söylüyor.

Demokratik özerkliğin koşulu

Fiili bir inşa sürecinin ötesinde, demokratik özerkliğin bir statü olarak tanınması ve anayasal güvenceye kavuşturulması bir tek koşula bağlı: Türkiye’nin de ciddi bir rejim değişikliğiyle, köklü bir demokratikleşmeyle ve bunu tescil eden yeni bir anayasa ile hem Kürtlerin özgürleşmesine cevaz vermesi hem de bu özgürleşmeye bir ölçüde eşlik etmesi.

Aslında, taslak da aynı şeyi söylüyor: “Demokratik özerklik, demokratik cumhuriyetin Kürdistan’daki izdüşümü olarak görülmelidir.”

Bu demektir ki, demokratik özerklik savunusunun ve talebinin tecrit edilmemesi ve kısmi kalmaması Türkiye’nin tamamına seslenen bir anayasal mücadele ile ilişkilendirilmesine ve bu mücadele içinde diğer toplumsal muhalefet dinamiklerini talepleriyle buluşturulmasına bağlı.

Öte yandan, çeşitli basınçlar altında sermaye yerelciliğine doğru geri çekilmek, demokratik özerkliği içeriksiz bırakır. Sermaye yerelciliğinden belki “özerklik” çıkabilir ama taslak metinde kastedilen anlamda “demokratik” olanı asla.

Politika

Yeniden birlik, yeniden yapılanma

“Çoğulcu, özgürlükçü, enternasyonalist bir sosyalizm anlayışına uygun bir hayatı kapitalizmin ‘zorunluluklarına’ rağmen kurmaya başlamayı ve bu hayatın temel öncülleriyle içselleşmiş bir proletarya partisini inşa etmeyi başaramıyız”

Günay Kubilay

Hatırı sayılır bir zamandır üçlü bileşimle süren (SDP, TÖP, SBH) birlik ve yeniden yapılanma çalışmaları beşli bir bileşimle genişleyerek (Sosyalist Parti ve Sosyalist Gelecek Parti Hareketi) yeni bir aşamaya evrilmiş görünüyor. Beşli bileşimin sözcülerince hazırlanan “ortak metin”, bu sürecin temel karakteristik özelliklerini, izlenmesi gereken yol ve yordama ilişkin belirgin bir çerçeve sunuyor. Özcesi sosyalist solun birliği ve yeniden yapılanması (veya yeniden kuruluşu) çalışmalarının ölçeğinin beşli bileşimle büyümüş olması, “büyük zafer” olarak nitelenemez ama önemli bir “stratejik hamle” olduğu da yadsınamaz. Bu bileşim kendini yeni bir arayış içerisinde olan “bağımsız bireylerle” genişletebildiği ölçüde, verili koşulların en maksimum sonucunu alabilecek bir başarının altına imza atabilir.

Ancak beşli bileşim kendi bileşimini genişletmek için çalışırken, mevcut rasyonelleri ile muhtemel potansiyelleri belirgin kılabilirdiği ölçüde bir sonuca ulaşabilir.

Bundan neyi kastediyoruz?

Açık ki, temel ihtiyaç sosyalist solun birliği ve yeniden yapılanmasıdır. Ne var ki, bu kapsam ve ölçek 2010’ların Türkiye’sinde 1990’ların Türkiye’sinde olduğu gibi “aynı realite”ye işaret etmiyor. 1990’lardan 2010’lara uzanan yirmi yıllık zaman diliminde köprülerin altından çok sular aktı, çok şey değişti. Hiçbir şey yerinde durmadığı gibi, sosyalist sol da yerinde durmuyor, yeni

Günay Kubilay, tartışmaya Silivri F-Tipinden katılıyor

arayışlar peşinde koşan yekpare bir bütünlük oluşturmuyor.

Bu saptama az çok sosyalist solun verili realitesine işaret ediyor ve bu realite de kısa erimde köklü bir değişiklik öngörüyorsa, o zaman ilk yapılması gereken kapsamı daraltmak, ölçeği küçültmek, sosyalist solun değil, enternasyonalist solun birliği ve yeniden kuruluşuna vurgu yapmak, çağrı yapmak ve rasyonel bir planı/projeyi devreye sokmaktır.

“Kapsamı daraltmak” veya “ölçeği küçültmek” sosyalist solun birliğini ve yeniden yapılanmasını orta ve uzun erimde dağarcığından fırlatıp atmak, ya da onlara bütünü sırtını dönmek anlamına gelmiyor. Bir birlik ve yeniden yapılanmaya kapalı olanlar ve/veya mümkün görmeyenlerle de

maddi bir güce dönüştürme...” ve “sosyalist solda yeni diziliş yol açacak birleşik, çoğulcu ve enternasyonalist hatta sahip bir partinin inşasının bulunduğu bir ortaklaşma sürecini başlatma, bu süreci yeniden kuruluşu ve yapılanmacı bir perspektifle ilerletme...”

Evet, özce bir ifadeyle enternasyonalist solun ihtiyacını böyle formüle etmek mümkündür. Sosyalist solun uzun zamandır içine sürüklendiği krizi marksizmin devrimci temelleri üzerinde aşmak, 21. yüzyılda sosyalizmi işçi sınıfı, emekçiler ve ezilenler nezdinde yeniden bir seçenek haline getirmek, kendi kurtuluşunu, diğer ezilenlerin kurtuluşu ile birleştirecek proletaryanın birleşik, çoğulcu, enternasyonalist devrimci partisini inşa etmeye yönelmek, yalnızca tarihsel değil, güncel bir görevdir.

Böyle bir güncel ve tarihsel görevi, ancak enternasyonalist sol üstlenebilir, üstesinden gelebilecek devrimci iradeyi gösterebilir. Enternasyonalist sol, dünya devrim sürecinin bu coğrafyaya özgü bir organik parçası olmak ve devrimci rol oynamak istiyorsa, böyle bir birlik ve yeniden kuruluş hamlesini yapmaya mahkûmdur. Mahkûmdur, çünkü içinde bulunduğumuz ülke, bölge ve dünya koşulları, ilişkileri ve çelişkileri ile enternasyonalist solun öngördüğü “yeni dünya” tahayyülü bu hamleyi kaçınılmaz kılıyor.

Stratejik noktalar

Burada “o sorun da var, bu sorun da var” gibi bir ayrımıya boğulmanın bir gereği yok. Ancak, sorunlar ve amaçlar bakımından iki stratejik değer taşıyan noktanın altını çizmek gerekiyor.

Birincisi, kendi farklı “fraksiyonları” arasındaki çelişkiler ne olursa olsun, zirvede hangi çatışmalar yaşanırsa yaşansın karşımızda bütün yönleriyle (askeri, siyasi, iktisadi, diploması vb.) son derece yetkinleşmiş oligarşik bir devlet var. Bu devlet güçleri “kendi bekası” söz konusu olduğunda ya da kendi ön kabullerini zorlayan, onu aşma iradesi gösteren ve ya potansiyeli taşıyan güçler

“mücadele birliği, ittifak ilişkileri” çerçevesinde bağları güçlendirmek, mücadeleyi büyütme çalışmaları gerçekçi ve gerçekleştirilecek olandır.

Gerek değişen koşullar, gerekse mücadele birliği gibi pratikler, eylemli ilişki biçimleri bir süre sonra yeni saflaşmaların ve dizilişlerin yolunu açabilir, yeni birlik ve kuruluş imkânlarını yaratabilir. İki düzeyde ve eşzamanlı bir ilişki biçimi toplumsal devrim sürecinin farklı veçheleri olarak işlev görebilir.

Enternasyonalist solun temel stratejik ihtiyacı nedir?

Bu soruya “beşli imzalı” ortak metin şöyle yanıt veriyor: “21. Yüzyılda sosyalizmi kitleler nezdinde yeniden inandırıcı bir seçenek haline getirme ve

karşısında, çelişkilerini geri plana itmekte, yekpare bir karşı tepkiyi göstermekte oldukça da yeteneklidir. Sırf 2000'lerden beri yaşanan olay ve olgulara bakmak bile bu konuda yeterli malzemeyi verebilir.

Öyleyse, bir siyasal altüst oluşun, bir toplumsal kurtuluşun yolunu açmak ve ona öncülük etmek isteyenler, yalnızca "yerel devlet" güçleriyle değil, onun bölgesel ve uluslararası bağlaşıklarıyla da çok yönlü bir mücadeleyi sürdürme imkân ve yeteneğinde olmak zorundadır. Büyük işlerin altına imza atmak, büyük güçlerin işi olabilir ancak.

Birincisi budur. İkincisi ise, çoğulcu, özgürlükçü, enternasyonalist bir sosyalizm anlayışına uygun bir hayatı kapitalizmin "zorunluluklarına" rağmen kurmaya başlamayı ve bu hayatın temel öncülleriyle içselleşmiş bir proletarya partisini inşa etmeyi başarabilmektir. İşçi sınıfı, emekçiler ve ezilenler nezdinde inandırıcı ve ikna edici olmanın, bir "çekim merkezi" olarak öne çıkmanın ön koşullarından biri de budur.

Demek ki, bunca başarısız birlik ve yeniden yapılanma dene-

yiminden söz etmek, bu "beşli bileşim"in, aynı mekânda basit bir yan yana gelişi, ya da "fiziksel birliği" değil, artık bir "kimyasal bileşke"den söz etmektir. Bir "kimyasal bileşke"nin harcı olamayacak olanlar veya kendini "siyasal inkara" uğratarak aşmaya aday olamayacak olanlar, daha baştan böyle bir yola girmemelidir. Bu yaklaşımdan uzak her yeni adım, eskinin basit bir tekrarından başka sonuç doğurmaz.

Ortak metinde; "... yenilmiş devrimlerden ve geçmiş sosyalizm pratiklerinden, geleceği ipotek altına alacak fütürist hatalara düşmeksizin, ortak dersler çıkarılması, bu derslerin programa, tüzüğe, örgütlenme modellerine, siyaset tarzına yansıtılması ve içerilmesi yeniden kuruluş ve yapılanma iddiası bakımından olmazsa olmaz" dir deniliyor.

Bu gereklidir, ancak yeterli değildir. Yeterli değildir, sözü edilen donuk ve mekanik bir olgu değil, pek çok bağımsız ve bağımlı değişkenin devrede olduğu karmaşık, bilinmezlerle dolu canlı ve dinamik bir süreçtir. Bir "kimyasal bileşke" oluşturabilecek önkoşullardan biri amaçla-

ra ve ilkelere uygun bir geçmiş değerlendirilmesi ise, diğeri de tüm zamanlarda üretken etkinlik, yaratıcı inisiyatif, dogmatik ve sekter tutumlardan uzak ilkel siyasettir.

Tarih, aynıyla tekerrür etmez, hiçbir olay ve olgu aynı biçimlerde yaşanmaz. Örneğin SDP'yi kuranlar ÖDP deneyimi üzerine hatırı sayılır bir tartışma ve "geçmiş muhasebesi" yapmışlardı. İşçi sınıfının tarihsel rolü, diğer sınıf ve ezilenlerle ilişkileri, çoğulculuğun sınırları, Kürt sorunu ve Kürt özgürlük hareketi ile ittifaklar sorunu, militarizm ve parti-grup ilişkileri gibi, ÖDP'den "yol ayrımını" zorunlu kılan temel politik ve yapısal sorunları aşan program ve tüzükle partinin kuruluşuna öncülük etmişlerdi. Ama kabul etmek gerekir ki, SDP de ÖDP gibi birlik ve yeniden yapılanma bahsinde başarısız oldu. Bütün kapsamlı "geçmiş muhasebesi" ve programda-tüzükte sorunların aşılmış olmasına rağmen SDP, uzlaşmaz, karşıt kutuplarda yer alan politik çizgi farklılıkları nedeniyle değil, kendinden menkul, ortak kabullerin ötesinde çözüm arayışlarına yönelen "ilkesiz siyaset"

tarzı nedeniyle bölündü.

Geçmiş ve gelecek

Bu yüzden ne geçmişi görmezden gelecek kadar ütopyik bir gelecek tahayyül etmek, ne de geleceği ipotek altına alacak kadar tarihin derinliklerine gömülme gerekir. Ortak metinde de çok iyi ifade edildiği gibi marksist öğretiyi temel alarak "çubuğu teorik bir tartışma yönüne bükme, öngörülen partinin programatik hattı, tüzüğü ve bir bütün olarak örgütlenme modeli"nin gerektirdiği bir tartışmayı zamana bağlı biçimde yapmak ve sonuçlandırmaktır.

Hayat bir baş döndürücü bir hızla akıyor. Adeta sonu belirsiz bir "zaman tünelinin" içinde akıp gidiyoruz. İtiraf etmek gerekir ki, bu siyasal sürece yön vermek, yönlendirmek değil, olay ve olguların arkasından sürüklenme halidir. Tarihsel deneyimlerin de işaret ettiği gibi bir doğruyu, doğru biçimde yapmak kadar doğru zamanda yapmak da o kadar önemlidir. İhtiyacımız olan süreci belirsiz bir geleceğe hasretmek değildir. İhtiyacımız olan zaman kazanmak değil, zamanı kazanmaktır.

Bu, herhangi bir birlik girişimi değil

Yeniden kuruluş sürecinde önemli olan bizi geçmiş hatalara sürükleyecek dayatma ve kolaylıklara teslim olmamaktır. Bunu gerçekten isteyenlere dünden daha fazla görev düşüyor

Kadir Akın

Uzun zamandır süren toplantılar ön temaslar ve tartışmalar sonrasında, yeniden yapılanma hedefiyle birleşik, çoğulcu ve enternasyonalist bir partiyi yaratmak için Sosyalist Gelecek Parti Hareketi (SGPH), Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP), Toplumsal Özgürlük Platformu (TÖP), Sosyalist Bir-

lik Hareketi (SBH) ve Sosyalist Parti bir ön protokolde mutabık kaldı.

Daha yolun başındayız ve ön protokolde ortaya konan iradeye yaslanarak yürüyeceğiz. Yaşanan 20 yıllık birlik girişim ve deneylerinin faturasının oldukça ağır olduğunu kabul etmeliyiz. Ne var ki bu konu kendi haline ya da tesadüflere bırakılmayacak kadar da önemliydi. İşimizin zor ama bir o ka-

dar da sınıfın siyaset sahnesine çıkabilmesinin imkânlarının yaratılması bakımından da mühim olduğunu biliyoruz.

Ayrılmak için bir araya

gelmeyeceğiz

Geçmişte yaşanmış ve her biri başarısızlıkla sonuçlanmış tüm girişimlerin yükü ve geride kalan tortu herkesin zihninde travmatik izler bıraktı. Dolayısıyla hiç kimse yeniden ayrılmak ya da kavga etmek

için bir araya gelmek istemiyor. Son derece anlaşılır ve haklılık taşıyan bu kaygı belki de yapmaya çalıştığımız işin sigortası olma özelliğini de taşıyacak. O yüzden öngörülen partinin programatik hattı, tüzüğü ve bir bütün olarak örgütlenme modeli, çalışma tarzı tartışmaları kadar önemli görülen bir protokol maddesi daha var; geçmiş tüm birlik süreçlerinin ve girişimlerinin değerlendirilmesi. Buna neden ihtiyaç du-

Sosyalist yeniden kuruluşun imkân somutlanıyor

Marksizm zemininde sosyalizmi tekrar ayağa kaldırmak, işçi sınıfının kendi için siyasete müdahil olduğu mücadeleyi örgütlemek, devrim ve sosyalizm mücadelesinin bileşik ve çoğulcu aracı partimizi inşa etmek temel hedefimiz

Muhsin Dalfidan

Sosyalist yeniden kuruluş iddiası ve temennilerinin realize olduğu günleri yaşıyoruz. Sosyalizm anlayışı Marksizm zemininde yeniden vücut buluyor. İşçi sınıfı, egemen sınıf olarak örgütleneceği toplum için, örgütlü mücadele içinde yeniden siyasallaşılıyor. Somut koşulların somut tahlilinin gerektirdiği örgütsel yenilenmeler gerçekleşiyor. Eski ile yeninin yan yana ve içi içe geçtiği süreçler yaşanıyor. Eskinin bağrında tomurcuklanan ve eskinin hem mirasını hem inkârını içeren yeni, geliştikçe eski olan dönüşerek yeniye içkin oluyor. Eski ile yeni arasındaki diyalektik bağ eskileri işlevsizleştirerek yeninin doğuşunu güvenceliyor. Yeniden kuruluş; sektleri, örgüt tutuculuğunu, yerleşik geleneksel anlayışları da çözerek ilerliyor. Daha yolun başındayız. Ama imkânların, iyi değerlendirildiklerinde yolumuzu aydınlatacak olgunlukta olduğundan hiç birimizin kuşkusu yok.

Yeniden kuruluş perspektifi
'Sosyalist hareketin yeniden kuruluşu doğrultusunda' başlıklı konferans kararımızda "SGPH sosyalizmi bağımsız bir seçenek olarak var etmeyi, fikri madde-

yuldu? Çünkü adım atmaya çalıştığımız, bina inşa etmeye çalıştığımız alan irili ufaklı mayınlarla dolu. Bu alanın temizlenmesi yeni bir inşaat için zorunluluk taşıyor. Yeniden kuruluşun bir laf olmaktan çıkartıldığının ve teoride yenilenmenin ve ona uygun bir pratiğin yaşama geçiriliyor olduğunun açık, net görülüyor olması gerekiyor.

Terk edilmesi gereken, dünnün ilkelliklerini içinde barındıran sosyalizm anlayışından kopuş bize yeni bir pratikte kazandırmalı. Geçmiş birlik deneylerinde farklılıklardan doğan problemler bir ön kabuldü. Ama yan yana gelme arzusunun bütün bu süreçleri belirlediği girişimler, esasında yeniden yapılanmacı bir mantıkla kurgulanmadı. Sosyalizm anlayışı tartışmasına girilmedi. Sınıf hareketine dayalı birleşik kitlesel bir sosyalist parti ihtiyacı kendisini yakıcı biçimde hissettirmede. Aksine her kümenin iç hayatında dünnün sosyalizm anlayışının egemen olduğu ilişkiler devam ediyor, sekt zihniyeti ile bu hayat hemen her gün kendisini üretecek kanalları buluyor ve direnç gösteriyordu.

"Hassasiyetler" diye tanımlanan ve sanki gizli bir antantla dokunulmaz kılınan bu alana girilemiyor, argüman düzeyinde "harmanlanmak" tan bahsedilse bile her parçada terk edilmesi gereken sosyalizm anlayışı yaşamını sürdürüyor ve rekabetçilik ilişkilerde belirleyici olmaya devam ediyordu. Bütün bu örnekler bile yaptığımızın işin yeniden kuruluştan ne denli uzak olduğunun kanıtı idi.

Süreci genişleteceğiz
Şimdi, yeniden aynı deneyi yaşayacak bir yola girilemeyeceği ortada. "Güçsüz, güç olabilmek için bir araya gelmek gerekir" diye başlayan bütün argümanları daha baştan reddetmek gerekiyor. "Birçok konuda anlaşmıyoruz, partiyi kuralım sonra tartışalım" anlayışından uzak durmak gerekiyor. Başlangıç

noktamız olarak değerlendirileceğimiz ön protokol, hangi konuları ele alacağımızı ve nelerin üzerinde bir anlaşmaya varacağımızı tarif ediyor. Yıkılan sosyalizmin tekrarlanmayacağı, ilişkimizde rekabetin belirleyici olmadığı, eskinin hüküm sürdüğü iç hayatları birbirimizden gizleyerek "hile" yapmanın meşru görülme-yeceği bir çerçeveye mutlaka ulaşmak gerekiyor. Verili olanların sahip oldukları anlayışlarıyla birlikte birleştirilmeye çalışılması, birleşen her parçada hükmünü sürdüren eski sosyalizm anlayışının "birleştiği" sanılan görece daha büyük yapıda hemen zıtlıklar yaratmaya ve birbirini itmeye başlayacağını artık biliyoruz. Benzer düşüncedeki bireyleri ve örgütlenmeleri, eşit haklı katılımcılar olarak bu yeniden kuruluş sürecini birlikte örmeye ve ilerletmeye çağırılmaya devam edeceğimizi de biliyoruz.

Ön protokole ulaşmamızı sağlayan bir dizi görüşme ve tartışmada, SGPH ve Sosyalist Parti'nin Kongre - Meclis kararlarının yapılmaya çalışılan işi kolaylaştırdığını görmek gerekiyor. Sürecin başında olduğumuzu söylemiştik. Geçmiş yargılara dayanarak "şunlarla olur, bunlarla olmaz" lüksüne kimse sahip olmamalıdır. Yeniden kuruluşçu perspektif ışığında, tartışmalar ve eşzamanlı geliştirilen pratik, bunu hep birlikte görmemizi sağlayacak. Önemli olan bizi geçmiş hatalara sürükleyecek dayatma ve kolaylıklara teslim olmamaktır. Yeniden yapılanma ya da kuruluş imkânı geçmişe göre çok daha kuvvetlenmiş görünüyor. Bunu gerçekten isteyenlere ise dünden daha fazla görev düşüyor. Geleceği kazanmak ve işçi sınıfının siyaset sahnesine çıkışının imkânlarının yaratılacağı bu yolda, atılan adımlara karşılık vermek ve bu adımları birlikte büyütme bir kez daha tarihsel görev olarak önümüzde duruyor.

Artan faaliyet ortaklıkları yeniden kuruluş

siyle buluşturarak toplumsal, sınıfsal bir karşılığa kavuşturmayı, bir program, bir akım, bir örgütlenme, siyasal bir işçi hareketi, bunun en ileri ifadesi olan bir proletarya partisi ve kapitalizme karşı farklı cephelerde sürdürülen mücadelelerin altında toplandığı bir bayrak olarak cisimleştirmeyi, ezilenlerin kurtuluş arayışları ve özlennlerinin ifadesini bulacağı bir mecra haline getirmeyi yeniden kuruluşun hedefi olarak belirler" ifadeleriyle perspektifimizi özetlemiştik.

Bugün, benzer perspektiflerle farklı örgütler tarafından yürütülen yeniden kuruluş çabaları meyvelerini veriyor. Sosyalist Parti, Sosyalist Demokrasi partisi (SDP), Toplumsal Özgürlük Platformu (TÖP), Sosyalist Birlik Hareketi (SBH) ve Sosyalist Gelecek Parti hareketi (SGPH)'nin başlattığı yeniden kuruluş hamlesi, yeniden kuruluş sürecinin gereklerini başarabilecek somut imkânları büyütüyor ilerliyor. Elbette imkânlar kadar zorluklarda var. Aksi "eşyanın doğasına" aykırı-

en ânları

paydada buluşturulmalarını içerir. Yeniden kuruluşun gereği ve ihtiyacımız olan ise, ortak payda ile yetinmeden, payları birlikte büyütürken harmanlamak ve geleneksel anlayışlara temel bir itiraz üzerinden yenilenmeyle ortaklaştırmaktır. Dolayısıyla, sadeleşme elbette iyidir, ama yeniden kuruluş ihtiyacını karşılamaya yetmeyecektir. Çünkü birlik, birlik için bir araya gelen bileşenlerin ayrı ayrı sürdürdükleri doğrusal gelişimlerini birlikte sürdürme düzeyindeki değişimi içerir. Yeniden kuruluşun ürünü olarak birlik ise, sürecin mevcut öznelerinin ve yeni girdilerin harmanlanarak ilerleyen sarmal gelişimini içerir. Mevcutların aritmetik toplamını; yapısı, niceliği, niteliği, programı, sosyalizm anlayışı ve sınıf örgütü olmasıyla aşan, bileşik ve çoğulcu işçi sınıfı örgütü ancak böylesi bir yeniden kuruluşun ürünü olabilir.

Örgütsel yeniden kuruluş ve sektler

Çok parçalılık ve sekt örgüt tutuculuğu, esas olarak 20.yüzyılda yaşanmış sosyalizmin mirasıdır. 'İşçi sınıfının tek komünist örgütü olur' anlayışının doğal sonucu her bir siyasal yapı kendini komünist işçi sınıfı örgütü/partisi addederken, diğerlerini en fazla devrimci demokrat örgütler olarak görmekteydi. Bu perspektif, devrim ve sosyalizm mücadelesinin aracı olan örgütü, aynen korumayı amaç haline getiren, örgütü fetişleştirerek örgütsel yenilenmeyi ve değişimi engelleyen tutumların genel kabul görür tutumlar olmasına yol açtı. Örgütün, mücadelenin ihtiyaçlarına göre geliştirilmesi ve gelişimin gerektiğinde yeni bir örgütlenme olarak yaşanması gerekirken, her yeni örgütsel yenilenme tasfiyecilikle suçlanabilir olmaktadır. Yeniden kuruluş bu perspektifin de aşıldığı bir süreç olacaktır.

Yeniden kuruluşun örgütsel perspektifini ışık tutan yaklaşım; mevcut örgütü her durum ve koşulda korumak değil; somut koşullara uygun olan, sınıfın siyasal örgütünü inşa etmek ve örgütlü olmanın vazgeçilmezliği. Bir kere inşa ettiğimiz örgütü ebediyen korumak yerine her durum ve koşulda örgütlü olmayı olmazsa olmaz

olarak görmektir. İşçi sınıfı mücadelesinin gereği, devrim ve sosyalizm mücadelesinin başarısı örgüt fetişizmi değil, deyim yerindeyse "örgütlü olma fetişizmidir." Her örgüt ihtiyaçlar üzerinden inşa edilmiş toplumsal olgulardır. Sınıf mücadelesinin gereklerine ayak uyduramadıklarında mücadelenin gereği örgütleri yaratarak mevcudu aşmak iradesi en devrimci ve örgütçü tutumdur. Tasfiyeciliğe düşmeden sektleri aşma hedefini anılan konferans kararımız "SGPH varlık gerekçelerini gelenek takipçiliğinden, kendi tikel tarihlerinden ve sosyalist hareketin hâlihazırdaki aşırı parçalı durumundan alan sektlerin yeni ve daha ileri bir düzleme sıçramanın önünde engel haline gelmeye başladığını saptar. Bu engeli, bir yeniden kuruluş sürecinde, tasfiyeci sonuçlar doğurmayacak şekilde, kayda değer her birikimi, her mirası, her tutunma çabasını ve her farklı deneyimi içererek asmayı hedefler" cümleleriyle ifade etmektedir.

Yeniden Kuruluş iradesinin önemli göstergelerinden biri olan bu perspektif sürecin bileşenlerinde vardır. Elbette her bileşen bu perspektifi kendi ifade tarzı, öncelikleri ve yöntemlerine göre ifade etmektedir. Doğal olanda budur. Asıl olan, biriktire biriktire ilerleteceğimiz sürecimizde perspektiflerimizi hem ifade, hem de pratikte ortaklaştırabilmektir.

Bunun imkânlarını fazlasıyla sahibiz. Gerek SDP'nin 4.konferans kararları, gerek Sosyalist Parti'nin konferans kararları, gerekse diğer bileşenlerin yaklaşımları imkânların somut ifadeleridir. Yine, Sosyalist Parti'li, Kurtuluş hareketinin kurucu ve eski öznelerinin işlevsiz hale gelen sekt yapıları aşma iradeleri, bu imkânın son dönemki en önemli göstergelerindedir. Bu irade beyanı, aynı zamanda yeniden kuruluşçulara çağrı olarak algılanabildiği ve gereği yapılabildiği ölçüde geleceği kurma yolunu genişletecek ve kısaltacaktır.

Bileşik ve çoğulcu sınıf örgütüne doğru

Önümüzdeki süreçte, Marksizm zemininde sosyalizmi tekrar

ayağa kaldırmak, işçi sınıfının kendi için siyasete müdahil olduğu mücadeleyi örgütlemek, devrim ve sosyalizm mücadelesinin bileşik ve çoğulcu aracı partimizi inşa etmek temel hedefimiz olacaktır.

Bir araya gelenler, bir arada durmakla/birleşik olmakla yetinmeyerek harmanlanıp yeni bir bileşikliğe ulaştıklarında, örgütsel yeniden kuruluşun ilk etabını tamamlamış olacağız. Siyasal program birliği, partimizin bileşik yapısının ve sosyalist demokratik işleyişinin güvencesi olacaktır. Siyasal programın yaşama geçirilmesine dair farklı politik yaklaşımlar, kendilerini partinin fikri eğilimleri olarak tekil ya da kolektif biçimde ifade edebileceklerdir. Çoğulcu örgütsel yapımız parti içi rekabeti değil, birlik ve dayanışmayı geliştiren en önemli kazanımımız olacaktır.

Söz ile eylem arasındaki makası kapatarak ilerleme

Sosyalist yeniden kuruluş bağlamında sosyalist hareketin yeniden yapılandırılması için; SDP, Sosyalist Parti, TÖP, SBH ve SGPH'nin başlattığı hamleyi başarıya götürmek ya da heba etmek, sürecin nasıl yürütülüp ve yönetileceğiyle doğrudan bağlantılı olacaktır. Yeniden kuruluş sözünü kuran bileşenler olarak, yeniden kuruluşun eylemini de kuracak bir süreci örme sorumluluğuyla davranmayı becermeliyiz. Bunun gereği, programatik bir tartışma ile eylemli bir yaşamı adım adım, yeni yapılanmayı öne çıkararak kurma iradesini pratikleştirebilmektir. Biriktirerek ilerlemek ve her bir adımda yeninin sözünü ve pratiğini büyütürken, mevcutları geri çekebilecektir. Mevcutları işlevsizleştirerek sözü ve eylemi yeni örgütlülükte vücut bulduracaktır. İşin tilsımı; söz ile pratik arasındaki makası sözün doğrultusunda kapatıp kapatamamakta yatmaktadır. Bu iradenin, yeniden kuruluş hamlesinin öncülüğünü yapan bileşenlerin her birinde var olduğundan kuşku yok. Kimsenin kuşkusu olmadığını da sanmıyorum. Yolumuz açık, mücadelemiz devrim ve sosyalizm için...

in elverişli bir iklim sağlıyor

rı olurdu. En önemli imkân; yaşanmış yenilgilerden ve birlik deneyimlerinden biriktirdiklerimizin yeniden kuruluşun ne olduğu, neden gerektiği ve nasıl olacağı konusunda bizleri yeterince donanımlı hale getirmiş olmasıdır.

Birlik değil Yeniden Kuruluş

Sosyalist hareketin parçalı yapısının sahici olan ve olmayan yanları var. Bu denli parçalı olmasının sahici olmayan nedenlerinin giderilerek aşılması tartışma götürmez. Dolayısıyla birlik ihtiyacı vardır. Burada önemli olan, birliği ayınların bir araya getirilmesi basitliğine indirgememektir. Birliğe, yeniden kuruluşun ürünü olarak yaklaşabilmektir. Konferans kararımızda bu durumu "SGPH birlik arayışlarını kendi başına bir amaç olmaktan çıkararak yeniden kuruluşu tabi kılmaya ve bu bağlamda sonuçlandırmaya çalışır" diye belirttik. Çünkü salt birlik; nicel güç olarak bileşenlerin aritmetik toplamını ve anlayış olarak var olanların ortak

Seçimler artık Aleviler için bir bilmece değil

Alevi örgütlülüğünün mücadele zemini halk katıdır; sınıf yoğun alandır. Orada demokratik hakların kesintisiz kavgasını verir; Aleviliğin siyasetinin nerede ve nasıl üretileceğini, nerede, nasıl ve kimlerle örgütleneceğini orada yaşama geçirir

Esat Korkmaz

Daha dün, "Seçim sürecinde aptallaşılıyor muyuz ne? Zaman bize daha hızlı koşuyor bunu biliyoruz. Onu karşılama becerisini gösteremediğimiz için gelip bize çarpıyor; yara bere içinde kalıp telef oluyoruz. Sonra da zaman kötü diye dövünüyoruz", diyorduk. Bugün ise "Zamanın kötülüğü, biz zaman olamadığımız içindir; öyleyse zaman olalım, zamanın yerine geçelim ve birbirimize koşalım-anlaşalım", diye düşünüyoruz.

Yakın geçmişte, zaman olup birbirimize koşacağımıza, "siyasete müdahale ediyoruz" savıyla örgütlerimiz, kendi "sağına yatırım" yapan sosyal demokrat yapıya koştı. Koştı da ne oldu? Körlüğümüzün bedeli ortaya çıktı. Bu toprağın en gerçekçi siyaseti olan "Alevi tarihi", sosyal demokrat zeminde kendini aramaya koyuldu. Ağırlıklı olarak sosyal demokrat yapının "solunda yatırım olanakları-seçenekleri yaratmak" daha üretken olmaz mıydı? Gerekliyse çok küçük oy oranıyla "ezilenler adına" politik anlamda "erken uyarı sistemi" olunamaz mıydı?

Şimdi, seçim "geliyorum" diyor; "haber vermeden geldi, sansız bastırıldı" deme hakkımız yok. Alevi örgütlülüğü, kimi örgüt yöneticilerinin milletvekili olma hırslarını "tatmin etmenin" ötesinde sağlıklı sonuçlar üretmeye yönelmelidir artık: Alevi gelenekselliğini kucaklayan, o temelden beslenerek günümüze uzanan çağdaş bir tavrın-durusun; "toplumsal" ölçekte ise Alevilerin de içinde yer aldığı halk katının-sınıf temelini çıkarla-

Büyük Alevi Kurultayı'nda Kürt sorununa, demokratik, barışçıl ve şiddetten arındırılmış çözüm istendi

rına dayalı bir kavga'nın "iktidara yönelik" taşıyıcısı olmalıdır.

Alevi-Bektaşlı Federasyonu tarafından düzenlenen Ankara ve İstanbul kitlesel mitingleri, ezilenler katında çoğaltılmaya yakın etkinlik gerekçeleri, çağdaş Alevi örgütlülüğünün, "yazgısını" eline almaya aday olduğunu gösteriyor. Alevi geçmişini güncellemeye, Aleviliğin toplumsallaşma araçlarını saptamaya ve siyasal siyasetini üretmeye "soyunuyor".

Büyük Alevi Kurultayı

Bunun kanıtı anlamında, Ankara'da, 15-16 Ocak 2011 günleri "Büyük Alevi Kurultayı" toplandı. Kurultay Sonuç Bildirgesi'nden izleyelim:

■ Kendini Müslümanlığı tanımlama ve ibadet pratiklerini belirleme konusunda yetkili merci olarak gören bir kurumun varlığı ve merkezi idare içinde yapılanmış olması kabul

edilemez. Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılmalı, cem evlerinin ibadethane statüsü pozitif hukuk çerçevesinde tanınmalı ve Alevi köylerine zorla cami yapılmasına olanak sağlayan yasal ve idari düzenlemeler bir an önce yürürlükten kaldırılmalıdır.

■ Alevi topluluklar için tartışmasız biçimde en önemli kutsal mekânlardan biri olan Hacı Bektaş Dergâhı, gerçek sahiplerine teslim edilmelidir.

■ Kurultayımız, ülkemizin en önemli gündemlerinden birini oluşturan Kürt sorununun, demokratik, barışçıl ve şiddetten arındırılmış yöntemlerle çözülmesini talep etmektedir. Kürtlerin kültürel kimlik haklarını ve anadillerini kullanma özgürlüğünü evrensel bir insan hakkı olarak görmektedir.

■ Kurultayımız yukarıda ifade edilen tüm bu sorunların çözü-

mü ve taleplerin karşılanması sağlayacak zeminin yaratılmasının; Türkiye'nin ihtiyacı olan, toplumun tüm kesimlerinin katılımı ile yeni baştan yazılmış, demokratik bir anayasadan geçtiğine inanmaktadır. Madımak Oteli utanç müzesi yapılmalıdır.

■ Zamaşaşımına uğratılan Maraş, Çorum ve Sivas katliamlarının dosyaları yeniden açılmalı ve failleri ortaya çıkarılmalıdır. Dersim katliamıyla ilgili devlet arşivleri kamuoyunun bilgisine sunulmalı, Seyit Rıza'nın mezarının yeri açıklanmalı ve mezar Seyit Rıza'nın ailesine teslim edilmelidir.

■ Zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır. Cem evleri ibadethane olarak kabul edilmelidir. Alevi köylerine zorla cami yapılmasına son verilmeli, şimdiye kadar yapılmış bulunan camiler kaldırılmalı veya köy halkının talep-

leri ve ihtiyaçları doğrultusunda cem evine dönüştürülmek üzere mimari yapı ve donatılarında gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Antakya ve çevresinde yaşayan Alevilerin, kutsal günü sayılan 'Gadiri Hum' resmi tatil olarak kabul edilmelidir.

■ Bugün burada Büyük Alevi Kurultayı'nda bir araya gelen biz Aleviler, bundan sonra gerçekleştireceğimiz kurultaylarla da AKP iktidarının ve genel olarak da iktidarların Alevilere yönelik politika ve uygulamalarının takipçisi olacağımızı beyan ederiz."

Kurultay'ın ilk gününde, 6 Mart 2011 günü İzmir'de kitlesel bir miting düzenlenmesi kararlaştırıldı. Yapılacak kitlesel mitingle Alevilerin hak talepleri bir kez daha duyurulacak ve Alevilerin taleplerine aldırmaksızın hükümet tarafından çıkarılan yasalara tepki haykırılacak. Kurultay'ın ilk günkü toplantısından çıkan ikinci karar da önümüzdeki Nisan ayında, İstanbul'da, "Aleviler ve Anayasa" adlı bir sempozyumun düzenlenmesi oldu. Aleviler dışında toplumun değişik kesimlerinden uzmanların-akademisyenlerin de katılacağı sempozyumda, seçimden sonra gündeme gelmesi beklenen yeni Anayasa'yla ilgili Alevilerin nasıl bir "yol haritası" izleyeceği tartışılacak.

Alevi çalıştayları

Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı Genel Başkanı Ercan Geçmez: "Aleviler bizim kardeşimizdir", denilerek Alevi çocuklara "zorla" din dersi veriliyor, Alevi köylerine "zorla" cami yaptırılıyor. Bizim bu tür kardeşliklerle işimiz yok. "Diyanet İşleri Başkanlığının kaldırılmasında ısrarlıyız, bunu Sünni yurttaşların özgürlüğü için istiyoruz. Çünkü onlar özgür olursa bizde özgür oluruz", dedi. Ve Alevi çalıştaylarına halkın sorunlarını "görmeyen" örgütlerin katıldığı iddia eden Geçmez, ilk Alevi çalıştayında kendilerinin de bir rapor sunduğunu ancak daha sonraki çalıştaylara katılmadıklarını belirtti.

Devlet Bakanı Faruk Çelik'in "Çalıştaylara katılmıyorlar" dediğini belirten Geçmez, şunları kaydetti: "Hangi çalışmaya katılalım? Katıllara katıldığı için

yargılanan birinin katıldığı çalıştaylara mı katılalım? Bizi katillerimizle mi yüzleştirmek istiyorsunuz? Biz bu işlerde samimiyet ararız. Yıllardır bunu konuşanlar samimiyetsizdir. 'Dinden ne istiyorsunuz?' diyorlar bize, asıl siz dinden çekin elinizi. Diyanet İşleri Başkanlığını kaldırın, tüm yurttaşlarımız dinlerini özgürce yaşasınlar. Biz Diyanet İşleri başkanlığının kaldırılmasında ısrarlıyız, bunu Sünni yurttaşların özürlüğü için istiyoruz. Çünkü onlar özgür olursa biz de özgür oluruz. Bu ülkede Alevilerin sorunlarına Sünniler, Kürtlerin sorunlarına Türkler, gayrimüslimlerin sorunlarına Müslümanlar sahip çıkmazsa bu ülkede barış olmayacaktır. Biz eşit yurttaşlık istiyoruz, herkes gibi inancımızı yaşamak istiyoruz. Biz inancımızı biliyoruz, devlet elini çeksin."

Alevi örgütlülüğünün mücadelesi zemini "halk" katıdır; yani "sınıf yoğun" alandır. Orada demokratik hakların kesintisiz kavgasını verir; toplumsallaşma araçlarını harekete geçirecek Aleviliğin siyasal siyasetinin "nerede ve nasıl üretileceğini, nerede-nasıl ve kimlerle örgütleneceğini" yaşama geçirir. Elde ettiği her hakkın kalıcı kazanımlar durumuna gelmesi için uğraş verir. Birey kimliğini, "demokratik örgüt kimliğine" dönüştürür. Yasaları zorlayan ya da egemen yargıyı "kıran", daha açık anlatımla sistemin "ezberini bozan" bir "itaatsizlik" kanalında Aleviler için güdücü-yönlendirici bir "bilinç-kültür" oluşturur.

Sanki o günlere doğru bilinçli adımlar atıyoruz.

Alevilerin siyasal tavrı

O zaman somutlayalım: Alevilerin kendi demokratik örgütlerini doğrudan "taban" olarak gösterecekleri "siyasal" tavır; ağırlıklı biçimde sosyal demokrat siyasetin "solunda", ilerici toplumsal güçlerin bir "blok" oluşturarak iktidara yönelik olarak gerçekleştirecekleri siyasal oluşuma katılmayı amaçlamalıdır. Katılım sürecinde, Alevi kimliğinin açıklımının özümsemesini sağlamalıdır. Uzantısında sosyal demokratları da kendi siyasetlerini sorgulayacakla-

rı bir eğilimin içine sokmaya çalışmalı ya da böylesi bir sonuca neden olmalıdır. Bu tavır; "bağımsız adaylarla" gösterilebileceği gibi başka yollarla da gösterilebilir. Aleviler açısından, halk katında, emek zemininde "sınıf yoğun" değerleri öne alan anlamlı bir demokrasi bloğunun özlenen biçimde gerçekleştirilememiş olması, yapılan yanlışlıkları "mazur" göstermez.

Soralım-yanıtlayalım: Alevilik ne zaman yapılanıp biçimlendi? Ortaçağ'da. Nerede? Temel üretim zemininde, yani toprak-otlak üzerinde. Kimleri kucakladı? Belirleyici üretici güçleri ve bu güce yardımcı güçleri, yani köylüler, çobanları, zanaat üreticilerini.

Böyle olduğu için de kendisi dışında her inançtan insanın, "yaratıcı-üreten" olmak koşuluyla "sözcüsü" oldu. Her davranışı, halkı kurtuluşa taşıyan "seçenek" durumuna geldi. Ama bugün Ortaçağ'da yaşamıyoruz. O günün temel üretim zemini bugün "az sınıf yoğun" bir üretim alanı durumuna dönüştü. O günün belirleyici üretici güçleri bugün, belirleyicilikten "yardımcılığa" indi. Küçük mülkiyet temelini "küçük üreticileri" oldu. Mülksüzlerin yardımcısı anlamında, "sınıf yoğun" alanın kıyısına taşındı. Şimdi, "kentler, fabrikalar" temel üretim zemini; işçiler "belirleyici" üretici, köylüler "yardımcı" güç.

Alevi gerçeği, dünden bugüne yaşamın kendisindeki bu değişime "ayak uyduramamış" görünüyor; bu nedenle hâlâ "Batını köylülük" değerlerinin taşıyıcısı durumunda. Kırdan kente göç olgusuna koşut olarak ağırlıklı biçimde kendilerinin de işçileştiklerinin ayırımında değiller sanki. Küçük mülkiyetin ufuk sığılığıyla belirgin böylesi bir Alevi gerçeği, "sol" siyaset yerine, sisteme yönelik "köktenci bir sorgulama" getiremeyen, tam tersine sistemin acılarını-sıkıntılarını "çekilebilir" kılmanın "kimliği" olan sosyal demokrat siyasete yakın bir eğilim üretti. Aleviler sosyal demokrat yapıya "düşman" olsunar, o yapıyı "olumsuzlasınlar" demiyorum. Bu doğru da olmaz. Benim söylemek isteğim Aleviler açısından sosyal de-

mokrat zeminin "yardımcı" çalışma alanı olduğu gerçeğidir. Asıl çalışma alanı "silinip", yardımcı alan öne alındığı, büyütüldüğü için her şey "tersine" dönmektedir.

Öyle olmadı mı? Örgütlü Alevi yapının siyasete müdahale tavrı, sosyal demokrat bir siyasal ufuk içinde "güdük" bir sosyal demokrat tavır üretmekten öte bir sonuç vermedi. O alanda kökleşmiş olan sosyal demokrat siyasetin kendisiyle baş edemediği için, "pazarlık" varlığı olmanın ötesine geçemedi.

Bir seçim öncesi Serçeşme Dergisi'nde şu satırları kayıt olarak düşmüşüm; hatırlamakta yarar var: "Bir 'genel seçimi' daha yaşamak üzereyiz. Önümüzdeki günlerde şöylesi durumlarla karşılaşabiliriz: Birileri, Alevilerin bir bölümünü de biz 'temsil' ediyoruz savıyla öne atılıp devlet katını 'çok sıcak' bulabilir. 'Kimi canlar', biraz AKP olan 'sağ partilerde' kimlik arayışına çıkabilir. O günlere taşınmadan 'şapkamızı önümüze koyup düşünelim', diyorum." Düşündük belki düşünmesine de bu işi 'örgütlü yapamadık'.

Türk-İslam sentezi zemininde, 'mahşerin üç atısından' ulusalcılık adına bindirilip 'İftar Yemeği'ne götürülen Aleviler, törenle 'resmi dünya' ile akraba yapılmaya çalışılacak. Öncelikle belirtelim: Siyasi otorite, yani AKP, örgütlü Alevilik ile yani Alevilerin örgüt sözcüleriyle 'masaya oturmadığı' sürece her türden 'kucaklaşma Aleviliğin devletleşmesi' anlamına gelir. Cem evlerine yasal statü verilmesi ya da dedelere-zâkirlere kadro açılması 'görüntüsü' ardında devlet 'patronlaşır', Aleviler 'memurlaşır'".

Oyuna gelmeyelim. Örgütlü Alevi hareketi olarak yaşama "müdahale" edelim, toplumsallığımızı yaratalım-üretelim; yarattığımız-ürettiğimiz toplumsallıkla bizleri daha düne kadar "yok" sayan "egemen politikayı terbiye edelim". Sokakları-meydanları "farklı fail durumuna gelme" eylemleriyle "kitle iletişim araçlarına dönüştürelim".

O günleri yakalamak dileğiyle...

Politika

TKP Programı: Салют товарищи(*)

Engels'e göre "yeni bir program herkesin gözü önünde yükseklere çekilen bir bayrak gibidir ve herkes parti hakkındaki hükmünü buna göre verir." TKP programında bugünkü dünyanın yarım yamalak bir açıklamasıyla, platonik bir "devlet sosyalizmi"nin işlevleri anlatılıyor.

Ersen Olgaç

1980 ortalarından itibaren Sovyetler Birliği ve Çin eksenli Gelenek ve Saçak adlı iki legal derginin, 12 Eylül askeri diktatörlüğünden çıkışın ilk fırsatlarını değerlendirerek bir teorik sıçrama çabalarına girdiği hatırlardadır. Gelenek dergisi Stalinizm ve ona bağlı olarak Üçüncü Enternasyonal'in demokratik devrim ve faşizm gibi kimi yıpranmış tezlerini rötuşlayarak Sovyet geleneğini cazipleştirmeye, Saçak da kendi içindeki entellektüel birikimi olan unsurların dışı vuran arayışlarını harmanlaştırmaya yönelmişti. Görünüşte radikal bir dönüşümü temsil ettiği izlemine veren Gelenek'ten önce Sosyalist İktidar Partisi (SİP) ve arkadan bugünkü Türkiye Komünist Partisi (TKP), Saçak'tan da özellikle Kürt sorununa kısa süren bir angajmandan sonra günümüzün şövenist İşçi Partisi (İP) ortaya çıktı.

Sol içinde mülahaza edilemeyecek olan İşçi Partisi'ni Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Büyük Birlik Partisi (BBP) saflarına bırakarak, adıyla sanıyla ve iddialarıyla radikal devrimciliğin bir numaralı hedefi olan TKP'ye gelelim.

Bugünkü TKP Gelenek dergisinin Stalinizmi radikalize etme doğrultusundaki teorik çabalardan çok daha geri ve sağ bir konumdadır. Özellikle milliyetçilik konusunda Gelenek dergisinde TKP'deki boyutlarda bir ulusalcı ivme yoktu.

Bu parti her fırsatta geleneğin temsilcisi olduğunu vurgulamaktan geri kalmaz. Ama Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki dejenerer işçi devletlerinin yıkılması ve itibardan düşmeleri nedeniyle, geleneğin adını telaffuzda ürkektir. Ancak bu ürkeklik programlarına yansımamıştır. Belki de program metninin çok geniş alanlara değil, kadrolara yönelik olduğu varsayılmıştır.

TKP'nin programı

Parti programının ilk cümlesi şöyle başlıyor: "İnsanlığın sosyalizme ve komünist topluma doğru tarihsel ilerleyişi sür-

Sovyetler döneminden hastanede "konuşmak yok" afişi. Uyarı hastaneyle sınırlı kalmadı..

mektedir." Sanki karşımızda Kruşçef, Suslov ya da Brejnev konuşuyormuşçasına, insanın kanı donuyor. Bu söylemin hemen arkasından, kapitalizmin insanlığı imhaya götürme yolunda olduğu ifade ediliyor. Ancak arkadan gelen şu ifadeler eklektisizmi en üst noktasına vardiıyor: "2008 yılında kapitalizmin yeni ve büyük ekonomik krizi her şeyi alt üst etmeye başladı... Bu koşullarda, ya emperyalist-kapitalist sistem barbarlığın egemenliğini ilan ederek krizini aşacak, ya da işçi sınıfı, kesintiye uğrayan görkemli sosyalizm yürüyüşünü yeniden başlatacak!"

Bir parti programında kapitalizmin konjonktürel krizinden parti bildirisi gibi tarih belirterek söz ediliğine göre, çok yakın bir gelecekte yeni bir krizle karşılaştığımızda, hızla parti programında tarih değişikliği yapılacak ve yeni tarih üzerinden ilerlenecek demektir. Kapitalizm krizi aşarsa barbarlığımı ilan edecek,

aşamazsa işçi sınıfı görkemli yürüyüşüne yeniden başlayacakmış. Sosyalizmin ilkokul öğrencilerini bile güldüren böyle bir tahlilini ciddiye alacak insan kaldı mı? "İşçi sınıfının görkemli sosyalizm yürüyüşü" nerede ve zaman kesintiye uğradı? Ezilenleri kandırmak istemeyen devrimci ve ciddi bir parti bu türden karikatürvari ifadeler kullanmaz. Bu retorik hayatın gerçekliğini deneyimleri ve hafızasıyla yaşayan işçi sınıfına ve toplumun ezilenlerine değil, daha ziyade küçük burjuva aydın ve öğrenci kesimine yöneliktir. Bu türden sürrealist ifadelerin sınıf karşılığı onlar arasında yankı bulur.

"Kesintiye uğrayan görkemli sosyalizm yürüyüşü"nden kastedilenin, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki bürokratik rejimlerin yıkılışı olduğu bellidir. TKP programında defalarca Sovyetler Birliği ve kardeş partilere vurgular yapılarak eski dönem nostaljisi ile avunuluyor. Dünyanın üç-

te birini kapladığı söylenen sosyalizmin yıkılış öyküsünün tahliline bir bakın:

“Sosyalizm dünyanın üçte birini kaplamıştı. Türkiye dahil bir dizi ülkede acımasız askeri darbelerle, faşist diktatörlüklerin kurulmasıyla, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere karşı şiddetli bir ideolojik-politik taaruzla tersine çevrilmeye başlandı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve diğer kardeş partilerin merkezinde durduğu uluslararası işçi sınıfı hareketi, bu saldırıyı göğüslemek için gerekli ideolojik ve politik yaratıcılığı, ataklığı gösteremedi; giderek savunmacı pozisyonlara çekildi. Sosyalizmin savunmaya çekilmesi emperyalist merkezlerde karşı tarafın geriletilmesi olarak kavrandı ve anti-komünist saldırı şiddetlendi. Öncü partilerin bünyesindeki köklü yanılıklar, yetersizlikler ve ihanetler 1980’lerin sonu-90’ların başında bir döneme nokta konmasını getirdi.”

Sovyetler neden çöktü?

21. Yüzyılın ilk çeyreğinde sosyalizmden söz edeceksiniz, Sovyetler Birliği’nin ve duvarın yıkılmasını da böyle açıklayacaksınız. Türkiye’nin ezilenleri de buna inanacak ve TKP’nin peşine takılıp, bu topraklarda yıkılanın yeniden inşasına başlayacak. Otuz yıllık Stalin dönemini, bürokratik dejenerasyonu, işçi sınıfının atomizasyonunu, insanın yabancılaşmasını, devasa bir askeri organizasyonu benimseyecek ve bunu sosyalizm diye yığınlara yutturmaya çalışacaksınız. “Öncü partilerin yanılıkları, yetersizlikleri ve ihanetleri” neymiş? Sovyetler Birliği’nin çöktüğü yıllarda Amerikan Millî Güvenlik danışmanı olan Brzezinski, Andropov yaşasaydı sistemin bir on yıl daha ayakta kalabileceğini, çünkü onun sistemin beyni olan KGB’den geldiğini ve işleyişin tüm zaafını bildiğini söylemişti. Böylece “sosyalizm” denen insanlığın yüz karası bir sistemin ömrü KGB şefi sayesinde uzatılmış olacaktı. TKP programı, belki de Andropov “sosyalizm”in ömrünü uzatamadığı, ya da Stalin döneminin bürokratik terörü eksik kaldığı için yas nağmelerıyla dolu.

Kokuşmuş bir sistemin düşmanın kampanyasıyla yıkıldığına kendini inandırabilirsin, ama bu demagojiyle siyaset sahnesinde ezilenleri aldatamazsın.

Dünkü tüm “kardeş partiler”in önderleri arka arkaya sosyal demokrat ve kapitalist oluverdiler. Marx “tarihte herşey iki kez olur, birincisinde trajedi, ikincisinde ise komedi” derken sanki TKP’nin retoriğini hayal etmiş.

TKP programı, yamalı bir bohça gibidir. Ne ararsan var! Sosyalist devletin erdemlerinden, silahlı kuvvetlerin organizasyonuna, Kürtlerle kardeşlikten, gençlerin spor faaliyetlerine, sanatın desteklenmesinden, özürülülerin yaşamına kadar her derde deva bir sağlık el kitabının sosyoloji alanındaki

versiyonu olarak düşünülebilir. Ama devrimci sağlıkları yerinde olanların uzak durmaları kaydıyla.

Bu programda, ezilenleri ve yoksulları bugün içinde buldukları bilinç düzeyinden kapitalist toplumu devrim yoluyla yıkmaya eşliğine taşıyacak, yani sosyalist devrim giden bir köprü görevi görecektir hiçbir talep ve mücadele yöntemi yoktur. Bugünkü dünyanın yarım yamalak bir açıklamasıyla, platonik bir “devlet sosyalizmi”nin işlevleri anlatılıyor.

Programın reformist ve milliyetçi karakteri, niyetlerinin devrim olmadığını açığa çıkartıyor. “Anti- emperyalist emekçi yurtseverliği”ne yapılan vurgu ile tanıdık milliyetçilik hâlinin daha kolay yutturulacağı sanılıyor. Böylece yurtseverliğin bir sınıf karakteri de içerdiğini, TKP programından öğreniyoruz. Peki, küçük burjuva, burjuva, ya da köylü yurtseverliği nasıl oluyor? Her sınıfın farklı bir yurtseverlik anlayışı mı var? Eğer toplumda yurtsever avına çıkacaksa, bu gerici kavrama en yabancı kesim işçi sınıfı ve ezilenlerdir. Yüz eli yılı aşkın bir süre önce “işçilerin vatani yoktur” denmişti. Şimdi işçilere vatanın yanı sıra, vatanseverlik öneriliyor. Bayatlamış yanıtı duyar gibiyiz: “o zamanlar emperyalizm yoktu, şimdi emperyalizmin boyunduruğu altında bir ülkemiz.” Türkiye gibi finans-kapitalin neredeyse yüzyıla yaklaşan egemenliği altındaki bir ülkede emperyalizmin içsel bir olgu olduğunu, TKP ve yandaşları dışında kavramayan pek kalmadı. Kim ki, kapitalizmin dünya sistemi olduğu bir çağda bağımsızlık özleminden söz ediyorsa, o iflah olmaz bir milliyetçidir.

Yurtseverlik ve Kürt Sorunu

Marx “burjuva egemenliği, milli bağımsızlık olmadan gerçekleşmez” derken, kapitalist sınıfın ulusal pazara egemen olma sürecini vurguluyordu. Oysa Türkiye’de bu çoktan gerçekleşti. Bu ülkede sermaye egemenliğini yıkmak, yurdunu sevmek için değil, emeğin dünya çapında özgürleşmesi için atılması gereken ilk adım olacaktır. TKP programı, “emekçilerin yurtseverliği” söylemini, Kemalist asker-sivil aydın zümrenin yurtseverliği olarak değiştirirse, içinde bulunduğu ideolojik konuma da uygun düşen bir şiarı kavuşmuş olur. TKP’nin yurtseverlik adı altındaki milliyetçiliği, programdaki ifadesini, sadece tek ülkede sosyalizmin kurulması gibi gerici ve ipliği pazara çıkmış teoride değil, Kürt sorununda da karşılığını buluyor: TKP programında, “Türkiye solunun kimi kesimleri üstünde Türk milliyetçiliğinin etkisi arttı.” derken, Türkiye solunda milliyetçiliğin varlığı değil, etkisinin artması sorgulanıyor. Yani makul ölçüler dahilinde bir milliyetçiliğe itiraz yok! Bir sonraki cümlede ise baklayı ağzından çıkarıyor: “Sol kökenli Kürt hareketleri de bunlarla eş zamanlı olarak libe-

ralizmin ve Kürt milliyetçiliğinin çekimine kapılarak soldan uzak düştüler.”

Bir yandan, eski TKP döneminde Sovyetler’in eşgüdümündeki sol kökenli Kürt hareketleri, bugünkü TKP’den uzak durdukları için milliyetçilikle suçlanırken, diğer yandan da otuz yıldır Türk devletine karşı mücadele veren ve Türkiye politikasının merkezine oturan Kürt ulusal hareketi görmezlikten geliniyor. Kürt özgürlük hareketiyle sıkı bir ittifak kurmadan devrimci bir durum yaratılmayacağı TKP’ye yabancıdır, çünkü gerçek devrimcidir.

Günün acil, somut hedeflerinden kaçmayı meşrulaştırabilmek için belirsiz ve hayali bir geleceğe yönelik bir lokma bal da eksik değildir: “Türkler ve Kürtler sosyalist Türkiye’nin eşit kurucu unsurlarıdır. Kapitalist Türkiye’nin baskın özelliği olan ayrımcı, şoven uygulama ve yaklaşımların bütünüyle tasfiye edilmesi için önlem alınır.” Kürtlerin ebediyen Türklerle beraber yaşayacağını baştan öngören bu politika, sanki Kürtlerin bugünkü gereksinmelerine bir yanıtımsı gibi gururla sunuluyor. Buradaki göz boyamak için eklenen “sosyalist” sözcüğünü çıkarın, liberal bir burjuva partisi de “demokratik” Türkiye’nin bir tanımı olarak aynı ifadeleri programına koyabilir.

Program, devrimci bir partinin gerçekleştirmek istediği ve uğrunda savaştığı hedefi ve buna ulaşmak için atılması gereken somut adımları kısa, açık ve kesin bir dille ifade eden manifesto demektir. TKP programı bunun tam tersini hedeflemiştir. Çünkü TKP’nin amacının devrim olmadığı besbellidir. İkili iktidardan ve burjuva devletin dağıtılmasından en ufak bir şekilde söz edilmediği gibi, silahlı kuvvetlerin nasıl demokratik bir yapıya kavuşturulacağı anlatılıyor. Sosyalizmin 20. yüzyılda başına gelen ve kalkınma projesine dönüşen felaket, yeniden tekrarlatılmak isteniyor: “Ekonomik gelişme, sanayileşme ve kalkınma” kavramları sosyalist toplum ve yeni tipteki sosyalist insanla yan yana olacakmış. Bunu belki yeni tipte bir bürokrasi olarak algılamak daha doğru olabilir. Devletli bir sosyalizm anlayışı ve onun gölgesinde, yani meta üretiminin varlığında yeni sosyalist insan tipinin yaratılmasından söz ediliyor. Kimi yerde sınırları ve tanımı belirtilmeyen bir geçiş toplumundan, kimi yerde ise üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin kaldırılacağından dem vuruluyor. Açıkçası 1960-70 yıllarında Sovyet bilim adamlarının propaganda broşürlerinin yerli kopyasını andıran bir programla karşı karşıyayız.

Engels Bebel’e yazdığı bir mektupta, “yeni bir program herkesin gözü önünde yükseklere çekilen bir bayrak gibidir ve herkes parti hakkındaki hükmünü buna göre verir” der. TKP’nin programı bu bağlamda

* Selam yoldaşlar (Rusça)

'Üçüncü Cephe' eski örgütsel biçimlere sığmaz

Devrimci devrimci gençlik hareketinin başlangıçlarında önemli roller oynayan, eski FKF ve Dev-Genç yöneticilerinden **Gün Zileli**'yle, gençlik hareketleri, Kürt Özgürlük Hareketi'yle ittifak ve egemen politik kutuplaşmaya alternatifler üzerine **Ersen Olgaç** konuştu

1960'ların gençlik hareketiy-le bugünkünün dinamikleri arasında ne gibi benzerlikler ya da farklar görüyorsunuz?

Bugün Türkiye'deki gençlik hareketi konusunda şu haliyle çok fazla iyimser değilim. Bunları eskinin kalıntısı kadro hareketleri olarak görülebilir. Henüz 1960'lardaki kitleselliğe ulaşma durumu yok ve ondan uzak.

Ancak 1968'de gençlik hareketinde hem duygu ve düşünce hem eylem planında Atatürk posterleri ve Türk bayrakları yer alıyordu. Bugün sayıca az olmalarına rağmen daha enternasyonalist ve protestolarını kızıl bayraklarla gerçekleştiriyorlar. En azından bu durum önemli bir nitelik sıçraması değil mi?

Elbette ki, önemli bir fark. Çünkü aradan kırk beş yıl geçti, o arada da gençliğin bilinci önemli gelişmeler kaydetti. Ben daha çok kitlesellik ve sahicilik üzerinde duruyorum. O zamanki gençler her ne kadar Atatürk posterleri taşıyorlarsa da gerçek anlamda gençlik hareketiydi. Yani Dev-Genç, daha öncesinde FKF bu gerçek anlamdaki kitle hareketinin üzerine oturdu ve gelişti. Yoksa önceden oluşmuş bir grubun gençliğe bir şeyler empoze etmesiyle değil. Bugünkü durum ise tersine, yani bir takım gençlik grupları yumurtalarla falan eylemler yapıyorsa da bunlar sadece grup eylemleri olarak gözüküyor. O anlamda Dev-Genç ve FKF'yle niteliksel bir fark görüyorum. Yani yeniden bir şeyler olabilmesi için gerçek anlamda, sahici bir kitle hareketinin gelişmesi lazım. Bunlar bu tür hareketlerin öncüsü olamaz mı diye düşünülebilir. Olabilir belki ama onu şimdiden bilebilmek mümkün

Gün Zileli, 1960'larda Türkiye'de yayınlanan ilk sosyalist dergilerden "Dönüşüm"ün ikinci sayısıyla

Gün Zileli kim ?

1968'in öğrenci hareketinin öncülerinden Gün Zileli Fikir Klüpleri Federasyonu (FKF) ve Dev-Genç yönetimlerinde yer aldı. Ağustos 1964'teki ilk anti-emperyalist gösterilerde gözaltına alındı. 1966'daki anti-emperyalist gösterilerden dolayı kısa süre hapis yattı. 1968 ve sonrasında öğrenci hareketlerinde yer aldı, 1969'da kısa süre hapis yattı. Emekçi, Aydınlık, Proleter Devrimci Aydınlık dergilerinde görev aldı ve yazdı. 12 Mart 1971 askeri müdahalesi sonrasında üç yılı aşkın, Mamak Askeri Cezaevi'nde tu-

tuklu kaldı; TÖS, Dev-Genç ve TİİKP davalarından yargılandı. 1970'li TİİKP yayınlarında daha çok teorik ve siyasi nitelikte makaleler yazdı ve TİİKP'nin yöneticiliğini yaptı. 1975'te Adana'da, İncirlik Üssü'ne karşı yapılan yürüyüşte tutuklandı ve kısa süre hapis yattı. 12 Eylül'den sonra, TİİKP davası dolayısıyla arandı ve on yıl kaçak yaşadı. Bu yıllarda, daha çok Mehmet Gündüz takma adıyla teorik yazılar yazdı. 1990 başında yurt dışına çıkıp İngiltere'de siyasi mülteci olarak yaşamaya başladı. 1960'larda Yordam, Soyut gibi edebiyat dergilerinde başlayan edebiyat çalışmalarına geri döndü, romanlar yazı ve çe-

değil. Ben şu anda Türkiye'de 68'i hatırlatan bir dalga görmüyorum. Ama Avrupa'da bu var. Avrupa'da böyle kitlesel bir gençlik hareketinin umut verici bir şekilde geliştiğini söyleyebiliriz. Örneğin Yunanistan, İtalya ve Fransa'da militan bir kitlesel gençlik hareketi var.

Türkiye çok yakın geçmişte bir referandum yaşadı ve bu referandum sadece burjuvazinin iki kesimi arasında değil, sol arasında da epey fırtınalar yarattı ve solun kimi kesimleri bu iki cephe arasında bir bölünmüşlük durumunu yaşadı. Sen kimi yazılarında bu olaya değinmiştin. Kısaca burada burjuvazi ile herhangi bir işbirliği ya da ittifak anlamında yığınların sermayeye karşı mücadelesinde engel teşkil edebilecek zaafları ne şekilde özetleyebilirsin?

Bir kere şunu görmek lazım. Solun esası, yani sol dediğimiz eskiden beri gelen insanların esası bugün ulusalcı ve liberal dediğimiz kesimlere dağılmış durumda. Onun dışında kalan ve her iki kesime de katılmayan, her iki kesimle de arasında ilişkileri olan bir sol da var ama bunlar azınlık. Ulusalcı dediğimiz kesim eski MDD'den geliyor, daha doğrusu onun devamı. MDD denen şeyin tereddidi etmiş, yani iyice gerilemiş ve yozlaşmış hali oluyor. Öbür liberal kesim nereden geliyor? O da 1980 den sonra ortaya çıkan sivil toplumcu akımın devamı ve dolayısıyla böyle bir bölünme söz konusu. Sol bugün artık ulusalcı ve liberal olarak tanımlanabilir.

Peki senin bu oldukça gerçekçi ve iyimser olmayan yorumundan bağımsız olarak, o bahsettiğin azınlıkta olan sol kesimin devrimci katmanlarla ezilenlerin üçüncü cephesini yaratma projesine nasıl yaklaşıyorsun?

Bunun için aslında objektif olarak çok iyi koşullar var. Kitleler nezdinde bakacak olursak, insanlar AKP'den memnun değil, geniş kitlelerin bile memnun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü AKP de bugünkü kapitalist düzeni yürüten bir parti. Öte yandan insanların ulusalcılığa itibar etmesi de söz konusu değil. Bil-

diğimiz nedenlerle orducu, basıkıcı kesimler bunlar. Dolayısıyla geniş kitleler açısından, insanların yeniden bir cuntaya ya da bir askeri darbeye veya aşırı milliyetçi sloganlara itibar etmesi mümkün değil. Buna itibar eden kesimler var elbette. Bu bakımdan hem milliyetçiliğe, darbeciliğe veya ulusalcılıkla denilen şeye, hem de AKP'ye, Fettullahçılığa veya liberalizme karşı bir üçüncü cephenin koşulları var objektif olarak. Ama demin sözünü ettiğim ve solun azınlığı olarak tanımlayacağımız sol grupların eskinin alışkanlıklarından koptuğu kanısında değilim. Hâlâ eski örgütsel biçimlerin, eski dar, kapalı ve kitlelerle bağ kuramayan alışkanlıkların devam ettiğini düşünüyorum. Bunun yerine gerçek bir kitle örgütlenmesi gerekiyor, yani dar parti örgütlenmelerini bırakmak gerekir. Dar öncü parti devri bence bitti. Bunu insanlık denedi. Merkezîyetçi örgütlenme fikriyatını en iyi formüle eden Lenin'dir. İnsanlığın bir ortak bilinci var. Ondokuzuncu yüzyıldaki ayaklanmalar Paris Komünü vs. denendi ve yenilgilerin ardından örgüt ihtiyacı ortaya çıktı. Lenin bunu formüle etti. Bu sefer bu denendi ve başarısızlıkla sonuçlandı. İnsanlık bir daha "öncü parti"yi denemeyecektir.

Üçüncü cephe dediğimiz, yığınların sermayenin boyunduruğuna karşı ayaklanmasının örgütlenmesi projesi öndersiz mi gerçekleşecek?

Evet öndersiz, yani bildiğimiz anlamda önderlik değil, bildiğimiz merkezîyetçi bir partinin bu işi vazetmesiyle değil, yani doğrudan doğruya ademimerkezîyetçi, öz inisiyatif dayanan bir örgütlenme ile gerçekleşebilir. Herkesin kendini içinde bulacağı, ideolojik ayrımların ortadan kalktığı bir örgütlenme. Mesela anaşistler de deniyorlar aynı şeyi ama sosyalistlerden çok fazla farklı değil bu küçük küçük anarşist örgütlenmeler. Bu örgütlenmeleri ben tamamen de reddediyor değilim, bunların bir propaganda anlamında bir faydası olabilir. Fakat yeni bir devrimci durum veya yeni devrimci duruma ilişkin bir örgütlenme için insanlar artık eski merkezîyetçi örgütün

vazettiği politikaları uygulamayacaklar, böyle bir yolu izlemeyeceklerdir.

Kürt Özgürlük hareketinin "demokratik özerklik" projesi Kürdistan'ın değişik bölgelerinde günlük yaşamda adım adım hayata geçiyor, yani bu biraz önce söylemiş olduğun kitlelerin içindeki devrimci özün ademi merkezîyetçiliği de içeren bir biçimde, ama aynı zamanda önderlikle birlikte uygulanması, sözünü ettiğin projeye bir benzerlik ya da örnek teşkil edebilir mi?

Bu konuda Dicle Haber ajansına da dediğim gibi proje çok olumlu; benim demek istediğim de aslında bu, fakat işin geri planında böyle bir parti önderliğinin olması büyük zaafıdır; projeyi ne yazık ki sahicilikten çıkartıyor. Tamam, mahallelerde insanlar örgütlensin ama son söz partindir gibi bir anlayışın doğru olmayacağını düşünürüm ve bu, projeyi sahici olmaktan çıkarır; eğer proje gerçekten uygulanacaksa, oradaki insanların gerçekten öz inisiyatifliyle olmalı.

Ama burada da otuz yıldır binlerce evladını kaybetmiş olan Kürt halkı üzerinde manevi otoritesi gönüllü bir biçimde kabul edilmiş bir örgüt, halkın dışlamasını beklemek gerçekçi olabilir mi?

Bence gerçekçi, öyle olması lazım. Halkın onu da dışlaması lazım, yani gerçek bir öz inisiyatif olacaksa halkın o tür yapıları sırtından atması lazım.

Seçim döneminde ne gibi bir stratejik hedef sosyalistler, devrimciler açısından söz konusu olabilir? Oluşturulmaya çalışılan emek ve özgürlük cephesi projesi var ve bu projenin içinde BDP, belirli sosyalist örgüt ve kümelermeler de var. Bu ittifakın direnme ve propaganda çalışmalarında olumlu bir netice alması söz konusu olabilir mi?

Eğer bu girişim seçimlere yönelikse, yani seçimlere katılmak anlamındaysa, bence bu sisteme eklemelenmek anlamına gelir. Ben seçimlerin tamamen reddedilmesi gerektiği kanısındayım. Seçimler, halkın al-

datılmasıdır ve her zaman halkın aleyhine sonuçlanır. Buna solun da bir şekilde farklı sloganlarla, zıt sloganlarla, muhalif sloganlarla da olsa da katılması bence anlamlı olmaz.

Sen kitlelerin politik duyarlılığını sadece propaganda çalışması olarak mı kullanmak gerektiğini düşünüyorsun?

Seçimleri reddetmek kaydıyla.

Peki yaşadığımız burjuva dünyası içerisinde ve bir burjuva düzeninde, burjuvazinin kitleleri aldatması olarak söz konusu ettiğin parlamentoda ezilenlerin kavgasını yürütebilecek bir mevzi kazanmak sence önemli değil mi?

Bence tam tersine; toplumsal muhalefeti sisteme eklemlemeye hizmet eder bu. Parlamento ya girilebilir, orada muhalefet de yapılabilir ama sonuç olarak burjuvazi de aptal değil. Bu burjuvazinin başından beri icat ettiği bir sistemdir, zaman zaman onlara çok aykırı gelebilir ve dışlayabilirler ama sonuç olarak içeri alıyorsa bu onun lehine demektir.

EkmeK & Özgürlük dergisinin bir okuyucusu olarak derginin içeriği ve perspektifi hakkında bir değerlendirme alabilir miyiz?

EkmeK & Özgürlük dergisinin yönelimi iyi, üçüncü cephe dediğimiz perspektife sahip. O bakımdan güzel; ama daha önce de dediğim gibi, buradaki sloganlar ve ortaya konan fikirler geniş halk muhalefetine örgütlenmesine hizmet etmeli. Özel bir parti, özel bir örgütlenme şeklinde gidecekse, bunun hatalı olduğunu düşünüyorum. Bence geçmişte kalmış deneylerin yeniden bir kez daha patinaj yapılarak tekrarlanması hata olur.

EkmeK & Özgürlük bu fikirleriyle geniş kitlelere açılan örgütlenmeler yapmalıdır. Bununla şunu demek istiyorum: özel ideolojik bir örgüt değil, hem liberalizme hem AKP'ye hem ulusalcılığa karşı olan herkesi içine alan ve herkesi harekete geçiren, herkesi seferber eden bir kitlesel örgütlenme lazım.

Emek

Sermayenin “torba”sı, Pandora’nın kutusu

Bir tür tutuculuk görünümü kazanan hak müdafaasına dayalı, mücadele stratejisinden yoksun direnme denemeleriyle sermaye ablukasını dağıtamayacağımızı bilmek için kahin olmak gerekmiyor

yal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu; 4857 Sayılı İş Kanunu; 657 Sayılı DMK; 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu gibi pek çok kanunda yapılan değişikliklerle mümkün kılınmaya çalışılıyor. KESK uzmanlarınca yapılan bir çalışmada bu düzenlemeler şöyle sıralanıyor;

■ **Genel Sağlık Sigortasının kapsamı genişletiliyor.** Çıraklar, stajyer öğrenciler, üniversitelerde kısmi zamanlı çalıştırılan öğrenciler, yabancı uyruklu öğrenciler, stajyer avukatlar, İŞKUR’un açtığı meslek edinme kurslarına katılanlar da kendileri üzerinden genel sağlık sigortası kapsamına alınıyor. İlk bakışta olumlu gibi görünen bu düzenlemenin özünde ise yeni istihdam stratejisinin işaret ettiği genç emeğinin ucuz işgücü olarak sömürülmesi niyeti yatıyor. Ayrıca unutulmamalı ki, 1 Ocak 2012’de yürürlüğe girecek GSS sonrasında herkes gelirin yüzde 12,5’u oranında prim ödemedikçe sağlık hizmetlerinden yararlanamayacak.

■ **Asgari ücret yaş sınırı 16’dan 18’e yükseltiliyor.** Böylelikle 16-18 yaş arasında çalışan 250 bine yakın genç için asgari ücret ortalama 85 TL düşecek.

■ **Kısmi süreli çalışanlar primlerini cebinden tamamlamak zorunda kalıyor.** Tasarıyla “kısmi süreli”, “çağrı üzerine” çalışma gibi nedenlerle bir ay içinde sigortası eksik yatmış olan (taşeron işçiler, yevmiyeli çalışanlar vb) bir emekçinin sigortasını “30 tam güne” kendi cebinden tamamlaması isteniyor. 4857 sayılı İş Kanunundaki esnek çalışma biçimlerinden biri olan çağrı üzerine çalışma düzenlemesine ek olarak “evden çalışma”, “uzaktan çalışma” gibi yeni esnek çalışma düzenlemeleri getiriliyor.

■ **Mesleki eğitim gören öğrencilerin staj yapabilecekleri işyeri sayısı artırılıyor.** Tasarıyla 10’un üzerinde işçi çalıştıran işyerleri, stajyer uygulama kapsamına alınacak, Bakanlar Kurulu 5 ve üzerinde işçi çalıştıran işyerlerini de stajyer uygulama kapsamına almaya yetkili olacak. Ayrıca üç kuruşluk ücretlerine de göz dikilerek aşağı çekiliyor.

SDP, SP, SGP, TÖP ve SBH Ankara’da “Torba Yasa”ya karşı aynı pankart altında

Deniz Gemici

Emek piyasasındaki katılıkları aşmak”, işte yıllar yılı sermayenin amentüsü olmuş bu rüyanın gerçekleşmesine bugün hiç olmadığı kadar yakınız. İşçi sınıfının 19. ve bilhassa 20. yüzyılın ilk yarısı boyunca verdiği mücadeleler sonucu –geçici olarak- elde ettiği kazanım veya haklar veya sermayenin diliyle “katılıklar” bilhassa son 30 yılda ve giderek artan bir ivmeyle buharlaşıyor.

Çalışma Bakanlığı’nın TOBB, TUSKON, TÜSİAD, MÜSİAD ve TİSK başta olmak üzere çoğu patron örgütlerinden oluşan 29 kurumla yaptığı Ulusal İstihdam Stratejisi Çalıştayı’nda ortaya çıkan öneriler bir bir gündeme alınıyor. Sermaye için bir gül bahçesi bezemek üzere başlatılan bu “soylu” uğraş

şimdi de bir torbada yüzünü gösteriyor.

Torba yasadaki düzenlemeler neleri içeriyor?

Tam adı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılanması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” olan bu tasarı ile AKP hükümeti vergi affı, öğrenci affı, emekli maaşlarının iyileştirilmesi gibi toplumun geniş kesimlerinin beklentileri ile çalışma yaşamını kuralızsılaştırarak, sermayenin önünde engel teşkil eden işçi hak ve kazanımlarını yok edecek düzenlemeleri aynı torbanın içine atarak görünmez kılmak istiyor. Yakınçağda mızrak çuvala deşilse de torbaya giriyor.

Esnek, kuralızsız ve güvencesiz çalışmayı yaygınlaştıran düzenlemeler, 5510 Sayılı Sos-

■ **Kısa çalışma ödeneğinin süresi ve kapsamı genişletiliyor.** 4447 sayılı Kanunda daha önce “genel ekonomik kriz ve zorlayıcı sebepler” olarak yer alan ifade “genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz” olarak değiştirilerek, kısa çalışma ödeneğine başvurma uygulaması kolaylaştırılıyor. Ayrıca Bakanlar Kurulu, kısa çalışma ödeneğinin süresini 6 aya kadar uzatmaya yetkili kılıyor. Uygulamayla işsizler için kullanılması gereken İşsizlik Sigortası Fonu, “genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz” bahanesiyle bir kez daha sermayeye aktarılıyor.

■ **İstihdamı teşvik adı altında yeni işsizler yaratılıyor.** İşsizlik Sigortası Fonu bir kez daha patronların kullanımına açılıyor. Bu düzenleme ile 18-29 yaş arası erkekleri istihdam edenlerin sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarının, işe alındıkları tarihten itibaren İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması yoluna gidiliyor. Böylece bugüne kadar olduğu gibi, bugünden sonra da işsizlere ödenmesi gereken Fon gelirleri patronlara “istihdam teşviki” olarak aktarılıyor. Bu düzenleme yürürlüğe girdiğinde, işverenler prim desteğinden yararlanabilmek için 29 yaş üstünde olan işçileri işten çıkarmak için çeşitli yollar deneyecek. 29 yaş altında olanları daha çok istihdam ederek prim desteğinden yararlanmaya çalışacak. İlk bakışta “istihdamı teşvik” gibi algılanabilecek bu uygulama sonucunda 30 yaş ve üzeri işçilerin işe alınması neredeyse imkânsız hale gelecek. Sigorta prim desteği süresi, Bakanlar Kurulu’na 5 yıla kadar uzatılabilecek.

■ **Turizmde fazla mesai ücreti fiilen ortadan kalkıyor.** Tasarıda yapılan düzenlemeyle, işverenlerin yeni işçi alımını kolaylaştırmak gerekçesiyle ilk defa işe girişlerde 2 ay olan deneme süresi 4 aya çıkarılıyor. Turizm sektörüne de 4 ay ‘denkleştirme süresi’ uygulaması getirilerek, turizm sezonunda fazla mesai uygulamasına fiilen son veriliyor. Çünkü denkleştirme uygulamasının yapıldığı dönemlerde işçiler yasaya göre günde 11 saat çalıştırılabiliyor. Öte yandan deneme süresi uygulaması için öngörülen ‘25 yaş’ sınırı kaldırılarak, yerine ‘ilk defa işe girenler’ ifadesi konuluyor. Böylece, yaş sınırı olmaksızın, ilk defa işe girenler için halen maksimum 2 ay olan deneme süresi 4 aya kısaltılıyor. İşverenin işi mevsimlik bir iş ise sürenin sonunda işçi kapının önüne konulabilecek. Bir sonraki gittiği işyerinde de ‘ilk defa işe giren’ işçi muamelesi görecektir kişi, burada da 4 ay deneme süresine tabi olacak. Böylece işçi yıllarca stajyer konumundan kurtulamayacak.

Kamu emekçileriyle ilgili düzenlemeler

■ **Sicil yerine disiplin kavramı getirilerek cezalandırma mantığı öne çıkarılıyor.**

Hükümet açısından “uslu durmayan, onun işaret ettiği sendikaya üye olmayan, hakkına sahip çıkan kamu emekçilerini cezalandırma” mantığı ile hazırlandığı ortada olan tasarıyla 6 yılda bir verilen kademe ilerlemesinin koşulları da değiştirilerek, “olumlu sicil” yerine “disiplin cezası almak” koşulu getiriliyor, süre ise 8 yıla uzatılıyor.

■ **Vali ve kaymakamlar üst disiplin amiri oluyor.** İllerde vali ve ilçelerde kaymakamların üst disiplin amiri yapılması, vali ve kaymakamların emriyle soruşturma açılması ve bunun sonucunda sürgün cezalarının çıkmasının önünü açıyor. Vali ve kaymakamların AKP hükümetinin gözüne girmek için birer “Hükümet görevlisi” gibi hareket ettiği düşünüldüğünde bu madde nin uygulanmasının nasıl sonuçlar ortaya çıkaracağını tahmin etmek güç değil.

■ **“Ödünç Memurluk” ile sürgün yasal hale geliyor.** Tasarıda, memurların ihtiyaç duyulması halinde kurumlarınca Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü alınarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarında 6 aya kadar geçici süreli olarak görevlendirilebileceğine ilişkin düzenleme yapılmış. Memurun onayı dışında yapılacak bu görevlendirme, çeşitli nedenlerle “istenmeyen” personelin başka kurum ve illere gönderilmesinin önünü açıyor.

■ **4-C statüsü yaygınlaştırılmak isteniyor.** Kurumlarında atama imkanı olmayan memurlar, Devlet Personel Başkanlığınca belirlenen başka bir kurumdaki boş kadroya atanabilecek. Bu durumda olan memurlar, atama işlemi yapıncaya kadar kurumlarında niteliklerine uygun işlerde çalıştırılacak ve eski kadrolarına ait mali haklardan ve sosyal yardımlardan yararlanmaya devam edebilecek. Ancak “yeni bir kadroya” atandıklarında akıbetlerinin ne olacak açıklanmıyor.

■ **Çalışma saatleri esnekleşiyor.** Tasarıda memurların yürüttükleri hizmetin özelliğine göre, kurumlarına çalışma saat ve şekillerini belirleme yetkisi veriliyor. İşçi sınıfının yıllar süren zorlu mücadeleleriyle elde ettiği ve halihazırda yalnızca kamuda korunabilen 8 saatlik işgünü ortadan kaldırılmak isteniyor.

■ **Onbinlerce belediye ve il özel idaresi işçisi sürgün edilmek isteniyor.** Mahalli idarelerde 122.343 işçi norm kadrosu bulunduğu, fakat 174.644 işçi çalıştığı belirtilmektedir. Bu düzenleme ile norm fazlası işçiler ile norm içinde olup da ihtiyaç fazlası olan işçilerin Milli Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatlarına geçişi, başka bir ifade ile sürgünü gerçekleştirilmek isteniyor.

■ **Özelleştirme uygulamalarında yargı devreden çıkarılmak isteniyor.** Tasarıyla özelleştirmeye karşı açılan davalarda yargının verdiği kararları by-pass edecek

düzenlemeler getiriliyor.

Sonuç

Sizlere belki geç ulaşacak ama bu yazının yazıldığı günlerde bu yasa tasarısı meclis genel kurulunda birkaç gündür görüşülüyor ve tasarıya karşı KESK, DİSK, TMMOB ve TTB tarafından düzenlenecek eylemin hazırlıkları yapılıyordu. Bu geç kalmış, güdük hamle korkarım sermayeden yemek üzere olduğumuz gölü engellemek için yeterli olmayacak. Çalışma Bakanlığınca gizli tutulan Ulusal İstihdam Stratejisinde öngörülen bölgesel asgari ücret uygulaması, kıdem tazminatı engelini aşılması, özel istihdam büroları gibi saldırılar da hemen kalenin ağzında.

Neredeyse bir tür tutuculuk görünümü kazanan hak müdafaasına dayalı, mücadele stratejisinden yoksun direnme denemeleri ile sermaye ablukasını dağıtmaya çalışmamızı bilmek için kahin olmak gerekmez. Üstelik ardından dövünülecek olan şey kaybedilen haklar değil bu kayıpların ima ettiği sınıf mücadelesinin güncel durumudur. Çünkü kapitalizmin kendi yarattığı sonuçlarla, gereklilikleri arasındaki gerilimli ilişki, hak tanım ve kapsamını değişen koşullara göre sürekli olarak yeniden tarif etmesini gerektirir. Bu da hak mücadelesi denilen zemini kaypaklaştırır.

Komünist Manifesto’nun öğrettiği gibi, “...Proleterlerin güvenceye alacak hiçbir şeyleri yoktur, o ana kadarki özel güvencelerin ve özel sigortaların hepsini tahrip etme zorunlulukları vardır.”, “...Zaman zaman işçilerin kazandığı olur, ama bu zafer geçicidir. İşçilerin mücadelesinin esas sonucu, o anki başarı değil, sürekli genişleyen birleşmeleridir.”. Sınıf ancak kendisinin ortaya koyduğu tehdit ciddiye bindiğinde her anlamda çok şey kazanmayı bekleyebilir. Bugün sosyalistler için öncelikli görev, kendi içinde yıllardır hüküm süren sınıftan kaçış eğiliminin yarattığı fikri ve örgütsel tahribatı tersine çevirecek, refah devletinin öznel tarihsel koşullarında şekillenen sendikal zihniyetin aşılmasına, işçi sınıfının politik bir özne olarak kendini inşa etmesine katkı sağlayacak adımlar atmaktır.

Fredric Jameson’un haklı olarak tespit ettiği gibi bugünün toplumunda pek çok insan için dünyanın sonunu tasavvur etmek, kapitalizmin sonunu tasavvur etmekten daha kolaydır. İşte üzerinde düşünülmesi gereken mesele, işçi sınıfının, öz yönetiminin mümkün olduğuna fikri ve eylemli olarak inanmasıdır. Tıpkı Tunus’ta, Mısır’da ve Yemen’de halkın, tepelerine birer Leviathan gibi çöreklenen Zeynel Abidin Bin Ali’nin, Hüsnü Mübarek’in, Ali Abdullah Salih’in devrilebileceğine inandığı gibi...

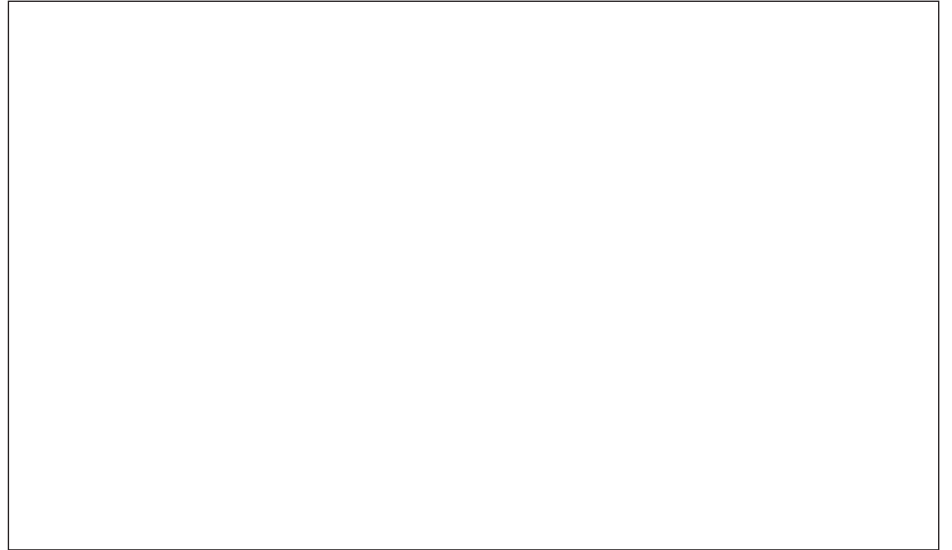
KESK'te kadınlar ön saflara

Yeşim Şamiloğlu, KESK'i olağanüstü genel kurula götüren kadına yönelik taciz iddiasının savsaklanması ve bağlantılı sorunlar üzerine *EkmeK & Özgürlük* için Katılımcı Sendikal İnisiyatif'ten Eğitim-Sen üyeleri **Serpil Usdem Öngel** ve **Hatice Akça** ile söyleşti

Geçtiğimiz ay KESK olağanüstü genel kurula gitti ve tarihinde ilk kez genel başkanı bir kadın oldu. Serpil Usdem Öngel siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu. En azından KESK gibi bir örgütün başkanının kadın olmasının yolunu açmış oldu. Ancak; bu durumu abartmamalı ve gereğinden büyük anlamlar yüklememeliyiz. Kadın sekreterleri bile kurultaylar sırasında kadınların oylarıyla seçilmiyor. Konfederasyonlar bünyesinde genel kurulu kazanan liste içinden bir kadın, grubun başındaki erkek tarafından "kadın sekreteri" olarak atanıyor.

KESK gibi bir konfederasyonda Muğla'dan tecavüz çılgınlıkları, Ankara'dan taciz iddiaları gelirken ve bu konuda kurullar işletilmez, KESK hukuku hiçe sayılırken temel metinlerine cinsiyetçiliğe karşı mücadele edeceğine dair maddeler koymuş olması ve genel başkanının kadın olması kadınlar açısından sorunu pek çözeceğe benzemiyor. Yönetimlere bu şekilde gelmiş kadınlarda mensup olduğu politik gruba duyduğu sorumluluk genel olarak kadınlara karşı duyduğu sorumluluğun önüne geçiyor. Kadına yönelik suçlarda tüm siyasi aidiyetlerini bırakıp birlikte hareket etmemizin önünde engel oluyor. Ancak; kadınların üzerinde cinsiyetçi bakış açısından kaynaklanan bir "cam tavan" var. Bu tavanı parçalayabilmek

Serpil Usdem Öngel: Önemli olan taciz ve tecavüz gibi olaylarda örgüt olarak aldığımız tutum!

için öncelikle o tavana dokunabilmek gerekli. O nedenle elbette karar ve temsil organlarında bulunmalıyız.

KESK'teki taciz iddiaları ve ardından gelen istifalar sürecini siz nasıl değerlendiriyorsunuz, bunun için ne yaptınız?

Bu iddiayı ilk önce mail ortamındaki feminist gruplardan öğrendim. Kadınlar bu iddia karşısında ortak bir tutum ve bir eylem geliştirmeye çalışıyorlardı ki, Sami Evren ve Adnan Gölpinar istifa etti. Aylar önce taciz

iddiası ilk kendisine dillendirilmiş olan KESK Genel Başkanı Sami Evren, istifasına ilişkin açıklamasında; "KESK'in yarattığı ve sahiplendiği değerler bütünü içinde, bu tip iddialar karşısında kadının beyanını esas alan çözümler üretilmesi, hem kadın mücadelelerinin birikiminin hem de KESK'in kongre kararlarının gereğidir" diyor ve "kadınların onurunu kurtardığını" söylüyordu. Ancak bu açıklamayı aylar sonra ve doğrudan doğruya basına yapıyordu. Bu bize hiç samimi gelmedi. Ayrıca son anda istifa ede-

Katılımcı Sendikal İnisiyatif KESK'teki "kadın sorunları" için ne öneriyor?

Serpil Usdem Öngel: Kadınların sorunları politik olarak tanımlanmalıdır. Kadınlar kendileri olarak temsil edilmelidirler. Birlikte sosyalizm mücadelesi veriyor olmak kadınların sorunlarının çözüleceği anlamına gelmez.

Öncelikle kadınlar ön saflara diyoruz.

- Bunun için kadın komisyonları güçlendirilmeli, temsilci, delege yönetim kadrolarına gelme konusunda kadınlar birbirlerini cesaretlendirmeli, destek olmalıdır.
- En kısa zamanda kadından yana bir tüzük kurultayı yapılmalıdır.
- Pozitif ayrımcılığa sendikal yaşamımı-

zın bütün düzeylerinde alan açılmalıdır. Eş başkanlık ve eş sözcülük türünden ifadelerle tüzükte yer verilmeli ve derhal uygulamaya geçirilmelidir.

■ KSİ olarak mümkün olan her düzeyde (şube kongreleri gibi) hem doğrudan seçim hem de nispi temsil, mümkün olmayan durumlarda ise (KESK genel kurulları gibi) nispi temsili savunmaktayız. Kadın

sekreterleri doğrudan ve sadece kadınların oyuyla seçilmelidir.

■ Bu kurultayda kadına karşı işlenecek suçlar karşılığında yaptırımların ne olduğu netleştirilmelidir.

■ Taciz, tecavüz ve mobbing gibi disiplin suçlarında, disiplin kurulu alanında uzman bir avukat, üniversitelerin ilgili uzmanları ile birlikte incelemeyi yürütmeli-

rek sorumluluktan kurtulamazdı.

Hemen ardından KESK Genel Sekreteri ve Merkezi Kadın sekreteri istifa etti. Genel Sekreter bu iddianın "asılsız ve iftira" olduğunu söylüyordu. Bunu dillendiren, kurulların işletilmesini isteyen herkesi "emek ve demokrasi mücadelesine zarar vermek"le itham ediyordu. Diğer yandan da Merkezi Kadın Sekreteri, olanları örgüt içinde paylaşmadan, kurulların işletilmesine dair en küçük bir çaba göstermeden, kadın sekreterleri ile dahi görüşmeden kendince açıklamaya (örtmeye, savunmaya adına her ne dersenez ona) çalışıyordu. "Ne kimseyi koruduk, ne de kadının beyanını esas aldık" diyordu. Bunu da KESK'in resmi sitesinde yapıyordu. Durumu kısaca "asılsız, iftira ve komplo" olarak özetliyorlardı. Bütün bunları kendi "iç hukuk"ları ile yürüttükleri soruşturmaya dayanarak dillendiriyorlardı. Hangi "iç hukuk" KESK hukukunun önüne geçebilirdi. Bu mantıkla "kadının beyanı esastır" diyen ve KESK kurullarının işletilmesini isteyen herkes "komplocu" olmuştu.

Bütün bunlar yaşanırken biz de KSİ'li kadınlar olarak KESK'li kadınlar adına yapılan bütün toplantılara katıldık ve kadının beyanının neden esas alınmadığını, hangi iç hukukun KESK hukukundan öncelikli ol-

duğunu sorduk. Şubelerden gelen kadın komisyonlarının raporlarının ortaklaştırılmasında ve Ankara'da yapılan Eğitim-Sen başkanlar kuruluna götürülmesinde görev aldık. Raporda derhal kurulların işletilmesi, mağdur arkadaşımızın maddi manevi mağduriyetinin giderilmesi, kadın sekreterinin açıklamasının siteden çekilmesi, bu sürecin geç işletilmesinin sebebi olan tüm MYK'nın disipline verilmesi, taciz iddiasının üniversitelerden sağlanacak uzmanlarla (taciz, tecavüz travmaları konusunda uzmanlaşmış psikologlar), bir kadın avukat ve bir üye ile genişletilmiş disiplin kurulunda görüşülmesini istedik.

Bu yaşananlar sizce KESK'i yıprattı mı?

Taciz ve tecavüz gibi olaylarla hayatın her alanında karşılaşmaktayız. Önemli olan bu olaylar karşısında örgüt olarak aldığımız tutumdur. Yıpratıcı ya da yeniden yaratıcı olacak olan bu tutumun kendisidir. Örneğin yine yakın zamanda bir başka olayda KESK kadın sekreterinin yaptığı açıklamaları okuduk; Muğla için "İlgili olay Haziran 2007'de olmuş, yerel mahkeme kararlarından sonra bize iletilmiştir. Söz konusu olay önce Muğla Şube Disiplin Kurulu'nun gündemine gelmiş ve bir süre Şube Disiplin Kurulu bünyesinde kaldıktan sonra Genel Merkezimize iletilmiştir. Merkez Kadın

Sekreteri olarak olaydan 27 Mayıs 2009'da haberdar olduktan sonra son derece hassasiyet gösterdik" diye olayın üzerine gittiklerini anlatıyor. Sonra da "zaten kişi emekli olmuştur ve yapılacak bir şey kalmamıştır" deniyor.

Düşünebiliyor musunuz bir örgütün Merkezi Kadın Sekreterinin tecavüzden iki yıl sonra haberi oluyor. Bürokrasinin içine gömülmüş sendikal bir hayat yaşanıyor. Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Örgütümüz bu meselelerde refleks gösterme ve yaptırım uygulama konusunda aciz kalıyor. Bu sürecin en büyük kazanımı kadın dayanışmasını güçlendirmiş olmasıdır.

Bütün çevrelerce dillendirilen 'kadının beyanı esastır' ilkesinden siz ne anlıyorsunuz?

Erkeğin taciz etmesi durumunda bunun izinin, kanıtının, tanığının olamayacağını biliyoruz. Bu nedenle kadından bu iddiasını ispatlamasını bekleyemeyiz. Erkek tacizde bulunmadığını ispatlamak zorundadır. Kadının böyle bir beyanı karşısında koşulsuz, şartsız ilgili kurullarca soruşturma başlatılmalıdır. Soruşturmanın başlatılması için beyanı esas kabul ediyoruz. Kadının beyanı soruşturma yapılmadan erkeğin suçlu olduğu hükmünü de getirmez.

Döndü Taka Çınar: 'Öğreniyoruz...'

Olağanüstü Kongre'de KESK Genel Başkanlığna seçilen Döndü Taka Çınar KESK'teki kadın sorunlarına ilişkin sorularımıza kısa yanıtlar vermeyi tercih etti

Öncelikle Türkiye'de ilk kez bir kadın bir sendikal konfederasyonun başkanı oldu, bunun için tebrik ediyor, kadın kurtuluş mücadelesi ve sınıf mücadelesinde olumlu sonuçlar doğurmasını diliyoruz.

Teşekkür ederiz.

Kamu emekçilerinin sendikal hareketinin öncüsü ve meşrulaştırıcısı olan KESK, bir süredir gözle görülür bir biçimde irtifa kaybederken, merkez yönetiminin taciz iddiası karşısında taktığı eril tutum ile birlikte bir krize sürüklenerek kendisini Olağanüstü Kongrede buldu. Sizce 8 Ocak'ta yapılan Olağanüstü Kongre KESK'in bu gidişatını tersine çevirecek bir dizi imkan sundu veya sorunları bilince çıkaracak bir tartışmayı açığa çıkardı mı?

Her süreç, yaşanan sıkıntıları, sorunlarına rağmen, aslında aynı zamanda bir öğrenme sürecidir de. Taciz/komplo iddiaları, sendikalarımız, bir süredir ya-

şadığı sorunların bir biçimde dışı vurumudur. Kuşkusuz genel kurul bir çok yönden sendikal politikaları ve pratik-

lerimizi değerlendirme ve paylaşma imkanı sunar. Bu bakımdan bütün yönleriyle sorunları çözmemiştir ama, sorunları bilince çıkaracak bir tartışmaya zemin yaratmıştır.

Başta kadın örgütleri olmak üzere pek çok özne, Olağanüstü Kongrenin toplanmasına neden olan taciz iddiası konusunun hakkıyla üzerinde durulmadığı, geçştirildiği hatta yapılan konuşmalarda "taciz" kelimesinin kullanılmasından dahi imtina edildiği eleştirisinde bulundu, bu eleştiriyi haklı buluyor musunuz? Size göre, bu kongreyle oluşturulan yönetim kurulunda kadınların çoğunlukta olması, hatta konfederasyon genel başkanlığına bir kadının seçilmesi kendi başına bu iddianın hakkıyla kovuşturulması ve sonuçlandırılması ve gelecekte yaşanabilecek benzer durumlar karşısında kadın mücadelesinin kazanımlarını koruyup ilerletecek bir gelenek yaratılması için yeterli olabilecek mi?

Taciz kelimesini kullanan çok sayıda arkadaşlarımız haksızlık olur. Herkesin beklentileri karşılanmamış olabilir. Kadınların yönetimde ve genel başkan olması tek başına, kadınların kazanımlarını korumak için yeterli olmayabilir. Ama, kuşku yoktur ki, kadınların mücadeledeki kazanımlarını korunması, eşitlik ve özgürlük mücadelesini daha güçlendiren zeminler yaratacağı gibi, kendi doğallığında kadınları cesaretlendiren bir olanak olacaktır.

Kadınlar evde, sokakta, iş yerlerinde, sendikal alanda özcesi -kamusal veya özel yaşamın her alanında sistematik olarak erkeklerin şiddet ve tacizine maruz kalıyor. Her ne kadar kabullenilmesi, inanılması güç olsa da sınıf kavgasında omuz omuza mücadele ettiğiniz erkeklerinki de dahil olmak üzere. Son olarak Muğla'da yaşanan toplu tecavüz olayının ve KESK merkez yönetiminin taciz iddiası karşısında taktığı eril tutumun bir kez daha gözler önüne serdiği gibi, azımsanamayacak kazanımlarına rağmen, KESK de bu ilişkilerden azade değil. Kadınların uğradığı şiddet ve tacizin sistematik, erkeklerin maruz kalabilecekleri haksız isnatların ise münferit olduğu apaçık ortada iken, başka bir ispat külfeti yüklenmeksizin soruşturmanın başlatılmasına esas almak ve ispat külfetini erkeğe yüklemek anlamına gelmek üzere "kadının beyanı esastır" ilkesi konusunda alınan ikircikli tutumları nasıl değerlendiriyorsunuz?

"Kadının beyanı esastır" ilkesi konusunda, araştırılmak üzere olabilir. İkircikli tutum da daha çok, örgütsel kaygılar hakimdir. Psikolog ve avukatın da yer alacağı bir mekanizma, disiplin kurulu ile olabilir.

Olağanüstü kongre emek mücadelesinin güncel görevlerinin yanı sıra kuşkusuz yeni yönetime örgütü olağan kongreye hazırlama görevi de yükledi, bu süreci nasıl örgütlemeyi düşünüyorsunuz-

nuz? Üye ve yetki kayıpları, kendini tekrarlayan eylem ve etkinlikler, törpülenen övgünlüklerle diğer sendikalara karşı üstünlüğünü yitirerek eşitlenme, Kürt ve Türk emekçilerinin ortak mücadele zeminini olmasının üstünlüğünün saldırılar karşısında takınılan ikircikli tavrıyla bir zayıf karna dönüşmesi, yasallaşmanın ardından yeni bir sendikal strateji yaratamama, kendini işçi hareketinin krizinden bağımsız sayarak mücadele alanını daraltma, tüm emekçilerin talep ve çıkarlarının sözcülüğünü üstlenecek etkin bir taraf olamama, sendikal anlayış yakınlıklarının ürünü olmayan ittifaklarla çarpıklıktan temsil ilişkileri gibi sorunlarla giderek kan kaybeden ve ciddi bir tikanlıkla yüz yüze kalan KESK'i, konjonktürün bizi aşan olumsuzluklarını birer bahaneye dönüştürmeden, belirli eksenler üzerinden yeniden kurmak ve bu kurucu iradeyi elbirliği ile şekillendirmek için kongre giderken yapılması gerekenler sizce nedir? Siz bu kaygıları paylaşıyor musunuz?

Kaygılarınızı paylaşıyorum. Genel kurula emekçilerin karşı karşıya olduğu başta Torba Yasa olmak üzere, saldırı yasalarına karşı mücadeleyi, demokrasi, barış ve kardeşlik için, eşitlikçi, özgürlükçü bir Anayasa mücadelesini, emekçi kadınların eşitlik ve özgürlük, ezilen kesimlerin eşit yurttaşlık talepleriyle birleşen bir mücadeleyi yükselterek hazırlanmak gerekir. 3 Şubat'ta emekçiler Meclisi Kuşatacaklar. 8 Mart'ta Kadın Emekçilerin Yükselen Eşitlik ve Özgürlük talepleri, 21 Mart Newroz ateşiyle 1 Mayıs meydanlarında tüm işçi sınıfı ve ezilen halkları kucaklayacak.

Sermayenin tekrar AKP'yi hükümet kılmak için seferber olduğu genel seçimlerde, emek, barış ve demokrasi için sefer olacağımız bir süreç olacak. Bu kadar canlı ve yakacı bir dönemde gerçekleştireceğimiz Genel Kurul tüm bu süreçlerin sorun-

Boşluklara sıkışmamız bekleniyor...

Yeşim Şamiloğlu'nun sorularını Eğitim-Sen 2 No.lu Şube Kadın Sekreteri **Hatice Akça** yanıtladı

KESK'te taciz iddiaları ve ardından yaşananlar sırasında Eğitim-Sen 2 No.lu Şube KESK Dönem Yürütmesi ve Sözcüsüydü, siz de bu şubenin Kadın Sekreteriydiniz. Bu dönemde neler yaşadınız?

Kadın sekreteri olmama rağmen ben de herkes gibi olayları istifalar ile basından öğrendim. Açıkçası en kötüsü KESK'in internet sayfasında "KESK Kadın Sekreteri" imzasıyla yayınlanan metindi. Hiç sayılmıştık. KESK hukuku bir yana bırakılmıştı. Üstelik yıllardır mücadelesini verdiğimiz "taciz iddialarında kadının beyanı esastır" ilkesi de bir çırpıda yok sayılmıştı. Ardından her yerden toplantı çağrıları yağmaya başladı. Toplantıların hepsinin gündemi aynı, çağırıcıları farklıydı. Bu farklı çağırıcıların hepsinin ortak yanı da KESK'li kadınlar olmalarıydı.

Bunları ortaklaştırmaya çalıştık. Sonuç olarak da bunu başardık. KESK bünyesindeki pek çok iş kolunun kadın çalışanları bir araya geldi konuyu tartıştı. Aralarında kadın sekreterleri ve yönetim kurullarının başka sekreterliklerinde olanlar da vardı. Değişik öneriler oldu. İkinci toplantı kararını aldık ki, KESK'te yeni istifalar oldu. Birinci toplantının raporu yazılacak ve bütün şubelere bu rapor gönderilecekti. Hayatımın en gerilimli dönemini sanırım o zaman yaşadım.

Farklı çevreler orada konuşulanları yok sayarak "bunu yazamazsın şunu yazamazsın" diye baskı oluşturmaya başladılar. Yok sayılan KESK hukukunu getirip önüne engel olarak dayadılar. Bu toplantıların çağırısını yapamazsınız bu toplantılarda konuşulan alınan kararları Şubeler Platformu kararı olarak yazamazsınız. Bürokratik bir

sürü engelin içine hapsedmeye, boğmaya çalıştılar. Oysa yapmaya çalıştığımız böyle bir iddia karşısında kadın duyarlılığı ile KESK hukukunun bir an önce işletilmesini sağlamaktı. Fakat bu bazı çevrelerce yandaşlık, bazı çevrelerce ise düşmanlık olarak algılandı. Biz sadece bu süreçte her türlü mağdur edilmiş kadın arkadaşımızın yanında olmaya çalıştık. Bütün bu yaşananların dar grup siyasetinin malzemesi haline getirilmemesi için mücadele ettik. İkinci toplantıya Eğitim-Sen'in İstanbul'daki beş şubesi kadın komisyonları aracılığı ile yaptıkları toplantıların raporlarını hazırlayarak geldiler. Bu raporlar ortaklaştırılarak Eğitim-Sen'in Ankara'da yapılacak olan başkanlar kuruluna tek bir metin olarak sunulma kararı alındı. İçimizden görev alan arkadaşlarımız bu metni götürerek başkanlar kuruluna sundu. Kadınlar bu olayı nasıl değerlendiriyor, talepleri nedir dillendirdiler.

Kadınlar yönetimlerde yer aldıklarında eleştirdikleri hususları değiştirme becerilerini gösterebilecekler mi, yoksa mevcut yapıya adapte olup onun sürdürücüsü konumu na mı gelecekler?

Bu soruyu kısa dönemde cevaplayabilmek olanaksız. Çünkü kısa vadede sendikal yapılarda böyle bir dönüşüm mümkün görünmüyor. "Evet, kadınlar eziliyor ama onları biz sosyalistler ezmiyoruz." Bu erkek söyleminin henüz kadınlık bilincine sahip olmayan kadınlardaki simetriği "evet kadınlar eziliyor ama ben değil; ben erkeklerle eşit biçimde omuz omuza mücadele ediyorum" yaklaşımından vaz geçilmelidir. Artık kimşenin reddetmediği bir "kadın sorunu" var ve bu sorun her nedense sosyalist kadın ve erkeklerin uzağında bir yerde duruyor.

Kadınlardan erkeklerden kalan boşluklara sıkışmaları bekleniyor. Eğitim-Sen üyelerinin yüzde 46'sını kadınlar oluştururken karar ve yetki organlarında yer alan kadınların oranı üyeliğin oranının yarısından az. Vitrin süsü yapılmaya pek müsait görünen kadın sekreterlikleri siyasi grupların propaganda aracı haline getirilmiş. Bu gün "sessiz ve

'Madem hamile kalacaktın neden yönetime girdin?' dediler

Türkiye solunda kadına bakış açısından bir şeyler değişiyor, ama bunun henüz içsel bir nitelik kazanmadığını yaşadıklarımızdan görüyoruz

Yönetime geliş biçiminiz Eğitim-Sen pratiğinde bir ilk olarak gösterilebilir. Biraz bu süreci anlatabilir mısınız?

Eğitim-Sen 2 No.lu Şubede yıllardan beri düzenli olarak çalışmalarını yürüten bir kadın komisyonu var. Bu komisyon farklı siyasi aidiyetleri olan ve olmayan kadınlardan oluşuyor. Ortak yanları "Kadın Sorunu"na bakış açıları. Bu komisyon her zaman yeni katılımlara da açık. 3. Olağan Şube Kongresi Kadın Komisyonu uzunca bir süre yürüttüğü tartışmalar ışığında Kadın Sekreterliğinin sendikanın kadın dinamiği üzerinden seçilmesi gerekliliğini savunarak kendi adayını gösterme kararı aldı. Yönetim adayları için listeler oluşturulurken görüşmelerini bu zemin üzerinden yaptı. Ben, şubemiz Kadın Komisyonunun adayı olarak seçilip yönetime geldim.

Yönetime geldikten sonra doğum yaptınız. Bu süreç sendikal çalışmalarınıza nasıl yansdı?

Aday gösterildiğimde çocuk sahibi olma düşüncem biliniyordu. Dolayısıyla arkadaşlarım üstlerine düşen sorumluluğun farkındaydılar. Benim eşik bıraktığım her çalışma komisyonca tamamlandı. Ayrıca bizim için kadın sekreterliğinin

anlamı, yönetici olma durumu genel algıdan biraz farklı. Biz kolektif bir çalışma yürütüyoruz. Ben sadece komisyonun yönetimdeki temsilcisiydim. Yoksa kadın alanına yönelik çalışmaların tek sahibi, tek planlayıcısı, tek yürütücüsü değildim. Bizim açımızdan hiç sorun olmadı.

Bu diğer üyelerce nasıl karşılandı?

"Madem hamile olacaktın neden yönetime geldin? Şimdi ne olacak? Görevden çekil." vb tepkiler aldım. Doğum nedeniyle toplantılara ve çalışmalara gelememem sadece bir aylık bir dönem aldı. Bu noktada erkek egemen bakış açısının sendikamızda aslında ne kadar hâkim olduğunu gözlemledim. Kadının doğal bir uzantısıymış gibi duran, aslında toplumsal olarak dayatılan "annelik, çocuk bakımı" gibi roller nedeni ile beni kamusal alandan çekilip, birincil görevim gibi görülen ev yaşamına itmeye çalıştılar. Oysa yönetimde olduğu halde sağlık nedenleri ile sürekli olarak toplantılara, eylemlere gelemeyen fakat görevden de çekilmeyen erkek arkadaşlara neden geri çekilmediğini sordular. Ben sendikaya zarar verecek çok büyük bir yanlış yap-

mış ve çocuk doğurmuştum. Peki ya diğerleri?

Bunu yapan arkadaşlarım bir yandan da kadın üyelerin, sendikal çalışmalara ve yönetimlere gelmek istemeyişlerini "ilgisizlik" diye adlandırıyorlar. KESK'in bu yıl da kadın üyelerin talepleri doğrultusunda yaptığı pek çok eylem arasında belki de en çarpıcı olanı kreş istemiydi: "Ebeveynler işe çocuklar kreşe." Oysa sendikalarımızın pratiğinde bunun karşılığını göremiyoruz. Kadınların sendikal faaliyetlere katılımı için çocuk odaları açıldı. Ancak içlerinde birkaç oyuncaktan başka bir şey yok. Çocukları o odaların içine bırakıp kapıyı üstlerine mi kilitleyeceğiz. Bu soruna aramızdan birini seçerek çözüm üretmemizi beklediler. Çocuk bakımı yine kadının görevi olarak görüldü. Oysa profesyonel destek sağlanabilirdi. Buna bütçe her zaman ayrılabilirdi.

Sheila Rowbotham'ın dediği gibi "onların -yani erkeklerinded-rimciliğinin şeylerin dışsal biçimine ilişkin bir sembolizmi vardı, iç dünya eski yolunda yürümeye devam eder" Oysa bu bağlamda önemli olan tam da iç dünyanın değişmesidir. Evet, Türkiye solunda kadına bakış açısından bir şeyler

zavallı" kadınlara sendikalarda yer "bahşedilmiş" gibi davranılmaktadır. Oysa tarihsel gerçekler hiçbir hakkın toplumsal bir basınç olmaksızın tepeden bahşedilmediğini, kadınların sendikalarda olmasında bir "ihvan"ın söz konusu olmadığını gösteriyor.

Dünya pratiği kadın üye ve yönetici sayısının arttığı sendikaların kadın çalışanların sorunlarını çözmek için daha çok çaba gösterdiğini, kadın yöneticilerin bu konularda daha bilinçli ve

gayretli olduğunu göstermektedir. Çok sayıda kadının yaşamını etkileyen görünmez sorunlar politik olarak tanımlanmalı ve sadece kadınlar tarafından temsil edilmelidir. Kadınlarla erkeklerin ortak çıkarları olsa da kadınlar kendileri olarak temsil edilecek politik olarak görünür ve güçlü olmalı çünkü çıkarları sık sık erkeklerinkinden farklılaşacaktır.

Yapılması gerekenlerin ilk adımı sendika içinde kadın yapılarının sürekliliğe ve yasallığa kavuşa-

cak tüzük değişikliklerinin yapılmasıdır. Kadınlar kadınları yönetimlere, temsilciliğe, delegeliğe aday olmak için teşvik etmeli, kendilerini yalnızlıktan kurtaracak, seslerini güçlendirecek yeni kadınların seçilmesini önlerine hedef koymalıdır. Daha fazla kadın, daha güçlü bir ses erkek sendikacıların şimdiye kadar kulaklarını tıkadıkları, gözlerini kapadıkları sorunlara artık başlarını çevirmek ve görmezlikten gelmeye son vermek zorunda bırakacaktır.

Emek

Güvencesizler “bazılarımız” değil, çoğumuz...

İşsizlerin ve güvencesizlerin “Nasıl bir örgütlenme?” sorusuna verecek hazır bir cevabı yok ama sınıf hareketinin hiçbir silahının olmadığı doğru değil

Alaattin Kesim

İşsiz ve güvencesizlerin sorunlarını ve örgütlenme perspektiflerini tartışmak üzere İstanbul’da toplanan Forum, çağrı yönü kuvvetli bir tebliğle sona erdi. Forumun ilk günü atölye çalışmalarına ayrılmıştı. “Nasıl bir sınıf örgütü?” başlıklı atölye talep yoğunluğu nedeniyle ikiye bölününce, her birine farklı alanlardan gelen, en az otuz’ar kişinin katıldığı toplam yedi atölye gerçekleşti.

İki yüz kişilik bir katılımı başlatan ikinci gün, atölye raporlarının okunmasıyla açıldı; güvencesizlerin örgütlenme perspektifleri hakkında söz alan kişilerin sunumu ve kurumlar adına yapılan konuşmalarla sürdü.

Bu bölümde çağrıcı kurum ve kişi imzalarıyla bir de tebliğ sunuldu. Tebliğin forumda enine boyuna tartışıldığı söylenemez. Ancak imzacı olan kişi ve kurumlar göz önüne alındığında bu tebliği forumun bir sonuç bildirgesi gibi okumak abartılı

“Güvencesizler Forumu” katılımının çeşitliliği ve enerjikliği ile dikkat çekti ve umutlar doğurdu

olmaz. Bu yanıyla da bitmiş bir süreci tanımlayan kapalı bir öneri iletmekten ziyade ileriye dönük bir çağrı niteliği taşıyor. Zaten sunumunda imzaların şimdilik ulaşılabilenlerce verildiğine, bu katılımın yeterli görülmemeyip yeni imzalar istendiğine vurgu yapılması bu ileriye dönük niteliğine işaret.

Tebliğde belli başlı beş talep di-

le getiriliyor:

- Emek süreçlerinin yeniden şekillendirilmesiyle oluşan her türlü güvencesizleştirmeye karşı mücadele,
- İşsizliğe karşı sadece savunmada kalmayıp karşı saldırıyı da örgütleyecek somut öneriler etrafında mücadele,
- Sınıfın örgütlenmesi önünde-

ki engellere karşı mücadele,

- İşçi sınıfı içindeki her türlü ayrımcılığa karşı tümünün ortak çıkarları için mücadele,
- Sınıf örgütlerinin bürokratlaşmasına, sınıfın örgütlerine yabancılaşmasına karşı mücadele.

Tebliğ, mücadele hedeflerini gerçekleştirdiği ölçüde kendi

KESK’in çıkma-

Sınıfın bütünsel çıkarları yerine, bir kesiminin çıkarlarını savunmak militanca bile yapılsa çıkmaz bir sokak haline geliyor. Bunu en iyi KESK örneğinde görmek mümkün.

KESK’i anlamlı kılan, o güne kadar (TÖS gibi istisnalar dışında) örgütlenemeyen, memur kılıfı giydirilmiş kamu işçilerini fiilen örgütlemesi, örgütsüzlerin örgütü olmasıydı. Bunu da sokakta, fiili ve meşru bir mücadele ile sağladı. Hiçbir yasa güvencesi olmadan sokakta ve işyerlerinde onlarca sendika, hatta konfederasyon

kuruldu. 2001 yasaları işte bu başarıyı yasal çerçeveye alarak tescilledi!

Aynı süreçte “kamu hizmetleri” fütursuzca sermaye saldırısına açılır, eğitim ve sağlık hizmetleri hızla taşeronla devredilirken KESK yönetimleri, taşeronlaştırmaya ve güvencesizleştirmeye gözlerini kapatmayı ve geçmiş mücadelelerin kazanımları üzerinden koltuk hesapları yapmayı yeğ tuttu.. Bunun bir “prokrüstes yatağı” olduğunu anlamak için taşeronlaştırmının her yeri sarması, sıranın 657’lilere gelmesini beklemek gerekli miydi? Ya da şöyle soralım: Sıra sana geldiğinde Katolik papazı gibi hâlâ “din”e (657’ye) sarılmanın ecele faydası var mı?

KESK bir dönem örgütsüzlerin örgütü olması hasebiyle sınıf mücadelesinin en

önünde yer aldı. Yasal çerçeveye icabet edip, aynı işyerinde güvencesizleştirme saldırısına maruz kalanlarla yollarını ayırıp, kendini sadece işçilerin bir kesimiyle sınırladığında ise, diğer sendikalara göre içinde çok daha fazla devrimci işçi barındırmasına rağmen aynı akıbeti paylaşmaktan kurtulamıyor.

Bu bilinçle “Torba Yasa”ya karşı mücadele edilebilir mi? Sermaye tam bir sınıf bilinciyle saldırıyor. Torbadan işçi sınıfının bütün kesimlerine saldırı çıkarken, sadece bir kesimi adına karşı koymak mümkün mü? Atölyelerden bir katkı ile bitireyim: Kendini yalnızca varolan mevzilerin savunusuna adayanlar, bu mevzileri de en kısa zamanda yitireceğinden emin olabilir. Varolan mevzileri korumak için yeni mevziler kazanmak gerek!

varlığına da son vermeyi hedefleyen, kendini amaçlaştırmayan "işsiz ve güvencesiz çalışanların kurucu sendikal odağı"nı yaratmaya çağırıyor.

Yasal haklar kullanılmıyor

Öncelikle "işsizler ve güvencesizler" kavramıyla ifade edilen tanımlamakta fayda var. Tersinden bakarsak "güvenceliler" kim? Atölyelere katılan ve taşeron çalışan bir kadın işçinin ifadesiyle, "güvenceli olmak doğum izninden döndüğünde işine devam edebilmek" anlamına geliyor. Halbuki bu her işçinin "yasal hakkı".

Yine mücadele ile elde edilen kazanımlara atölyelerde verilen örnekler arasında, işe iade edilmek, ücretleri zamanında almak, izin haklarını kullanabilmek de bulunuyor. Kişisel deneyimlerden bile görülebileceği gibi, "güvenceli" olarak tanımlananlar aslında kağıt üzerindeki yasal haklarını kullanabilenler. Oysa gerek yasalar değiştirilerek, gerekse de mevcut yasalar içinde emek güvencesizleştirilebiliyor. Tekel işçileri bunun mücadele içinde bilince çıkarılan çarpıcı bir örneği.

Güvencelilik çok muğlak bir durum, güvencesizlik ve güvencesizleştirme ise tüm çalışanları kesen ve kapsayan ortak bir sorun. Çünkü yeni emek süreçlerinde güvenceli görülenler de aslında güvencesiz. Forum hazırlıklarında bir arkadaşın ifade ettiği gibi güvenceli olan tek şey güvencesizlik. Yine forum sürecinden çıkan bir yazının başlığı, "Güvencesizlik bir tehdit değil başımıza gelen şey". Bu durumda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; işsizler ve güvencesizler dediğimizde kastettiğimiz sınıfın sadece bir kesimi değil, esas ana gövdesidir ve güvencesizleşme ile sınıfın tümünün geleceği gösterilmektedir.

O halde işsizlerin ve güvencesiz çalışanların sorunları dediğimizde söz konusu olan tüm sınıfın sorunları. Örgütlenme perspektifleri dendiğinde de tüm sınıfın örgütlenme sorunları olarak anlaşılmalı. Sıradan bir örnek, sendikal işçi sayısı tüm işçilerin yalnızca yüzde beşi. Bu hayli yüksek (!) oran resmi rakamlara göre. Yarı-resmi

Yalnız karın acımaz,

"Güvencesizler konuşuyor" forumunun atölye konularından biri de "Kadın emeği ve kadın çalışanların örgütlenme pratikleri"ydi. Ancak kadınların katkısı bu atölyeyle sınırlı kalmadı. Divanın beş üyesinden dördü, altı raportörden beşi kadındı. Kadın emeği atölyesinin sonuç raporunu foruma sunan Çağdaş Hukukçular Derneği, Cinsiyetçilik/Cinsel Yönelim Ayrımcılığına Karşı Çalışma Grubu'ndan avukat **Saliha Şahin**'den atölyeyi **Ekmek&Özgürlük** için değerlendirmesini iste-

"Kadın emeği ve kadın çalışanların örgütlenme pratikleri" atölyesi, katılımcılara önceden hazırlanmış olan kolaylaştırıcı soruların yöneltmesiyle başladı. Bu soruların ilki, işsiz kadınların karşılaşabileceği sorunlar üzerineydi. Bu bölümde yapılan tespitleri ve belirtilen sorunları sadece işsiz kadınların değil, tüm kadınların yaşayabileceği ve yaşadığı uyarısı üzerine tartışmayı bunun sınırlamadık.

Katılımcılar, güvencesiz çalışmanın kadınlar için yeni bir durum olmadığı, kadınların iş dünyasında her zaman erkeklere göre daha düşük ücretlerle istihdam edildiği, üstelik işten çıkarmalarda listenin başında yer aldığı hususunda görüş birliğine vardılar. Kadınların emek sömürsünün ev dışındaki çalışmayla da sınırlı olmadığı, aynı zamanda evde harcadıkları bakım emeğinin yok sayıldığı belirtildi.

Verilen mücadeleler sonucundaki kazanımlara sahip çıkılamadığı, bazı yasalarla kadın emekçilerin haklarının tırpanlandığı, ayrıca kadınların da kendilerini ikinci sınıf hissettikleri; bunun en temel

nedenlerinden birinin de ataerkil zihniyet olduğu ortaya kondu. Ancak kadının özgüveninin gelişmesi, bilincinin uyanması halinde mücadele içerisinde daha direngen olabileceği belirtildi. Kadınların gerek evde gerekse iş yerinde tacize maruz kaldığı gerçeğinin altı çizildi.

Sorunların tespitine ayrılan yaklaşık bir buçuk saatin ardından örgütlenme modeli üzerinde duruldu. Dernekler, kooperatifler ve sendikalar tartışıldı. Son dönemlerde işçilerin sendikalara duyduğu güvensizliğin, dernek ya da kooperatif tarzındaki örgütlenmelerin tercih edilme nedenleri sorgulandı. Burada sorunun, sendikal modelin kendisinde olmadığı; işçileri yok sayan, taleplerini görmeyen, bürokratlaşan sendika yönetimlerinde olduğu sonucuna varıldı. Daha görünür olmak için kurumsal yapılara ihtiyacımız olduğu, sendika, dernek gibi tüzel kişiliği olan kurumların inisiyatifimizi artıracağı belirtildi.

Herkesi içine alan bir plat-

formun örgütlenme alanı olabileceği; farklı alanlardaki güvencesizlerin ortak paydalarını saptayan ve bu noktalarda çözüm üreten bir çatının gerekliliği dile getirildi. Ayrıca emek ve meslek örgütleri ile odalardaki kadın komisyonlarının koordineli hareket etmesinin önemi vurgulandı.

Kadınların bir kısmı, kadın emekçilerin kendi öznel sorunlarını görüp buna göre politikalar üreten karma sınıfsal yapılarda yer alınması gerektiği söylerken, bir grup kadın ise, kadın sorunlarına ilişkin çözüm arayışlarını ve örgütlenmeyi kadın örgütlerinin yapması gerektiğini belirtti. Kadın emekçilerin öznel sorunlarına çözüm üretecek, işçi sınıfının söz sahibi olduğu ve mücadele yürüttüğü gerçek sendikalara duyulan ihtiyaç dile getirildi. Örgütlenmenin önündeki engelleri aşan bir mücadele tarzı yürütülmesi gerektiği sonucuna varıldı.

"Kadın emeği ve kadın çalışanların örgütlenme pratikleri" atölye katılımcıları:

Kurumsal: TMMOB İKK Kadın Komisyonu, Çağdaş Hukukçular Derneği, Devrimci Sendikal Birlik, İmece Kadın Dayanışma Derneği, Tekstil Sen, ESP sosyalist kadın meclisi, Halkın Günlüğü Gazetesi, Demokratik Kadın Hareketi, Ev İşçileri Dayanışma Sendikası, Van'dan Yaka Kadın Kooperatifi, Aydın'dan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çözüm Ortağı, Ankara Sincan'dan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çözüm Ortağı, Diyarbakır'dan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çözüm Ortağı, Göçmen Dayanışma Ağı, Sosyalist Feminist Kolektif.

Bireysel: Özel sağlık çalışanı bir kadın, sağlık emekçisi iki kadın işçi, işsiz bir kadın, ev işçisi iki kadın, sosyal hizmetler öğrencisi bir kadın, işten atılan TÜBİTAK işçisi Aynur Çamalan, birleşik metal-ış üyesi ve ev eksenli çalışan kadınlar çalışanı bir işçi, ev eksenli kadın ör-

verileri göz önüne alırsak 2009 yılında 700 bin işçi toplu sözleşme yapmış. İşçi sınıfı var olan sendikaları ile haklarını korumaktan tamamen aciz.

İşçi sınıfının küçük bir azınlığı sendikalarda örgütlü. Üstelik bu azınlık da, sanıldığı gibi güvenceli değil. Mevcut sendikal yapılar işçilere yabancılaşmış olduğu, işçiler de onları kendi örgütleri olarak göremediği

için güvenceli olma durumu pamuk ipliğine bağlı. "Bugün güvenceli, yarın güvencesiz" olma halini anlamak için bir kez daha Tekel işçilerini hatırlamak lazım.

Var olan sendikal yapılar gün geçtikçe eriyip, yeni haklar elde etmek bir yana varolan hakları bile koruyamazken, işçilere onları ıslah etmeyi salık vermekten başka bir çıkar yol

yok mu?

Tebliğde esas olarak bu soruya yanıt aranıyor. Bu sorunun hazır bir cevabı olmadığı malum. Ama bir çıkış yolu bulmak için elimizde hiçbir silah olmadığı da doğru değil. Bir işkoluna, bir işyerine, sınıfın bir kesimine değil bütününe yol gösteren bir hedeften söz ediyoruz.

Emek

Kuvveden fiile: Güvencesizler örgütünü arıyor

Forum bileşenleri, sınıfın parçalı, dağınık yapısını aşarak işsiz ve güvencesiz çalışanların kurucu sendikal odağını yaratmayı deneyecek

Ali Cevat Paloğlu

Güvencesizleştirmeye karşı koyacak bir direniş odağı yaratmak üzere 15-16 Ocak tarihinde toplanan Forum'un bileşimi ümit vericiydi. İşçi sınıfının parçalılığına inat, Türkiye'nin en yüksek gökdeleni Sapphira'nın inşaatında çalışan işçiden, işe sabah saat sekizde başlayan ama işten kaçta çıkacağı asla belli olmayan, çoğu zaman sigortasız çalışan veya sigortalı olsa bile primleri asgari ücretten yatan, bunu sorgulamaya başladığı anda kapı önünde bulunma riskiyle karşı karşıya olduğu için kendisini güvencesiz sayan mimar ve avukata; Hava-iş sendikası içerisinde muhalif "gökkuşağı hareketi"nin temsilcisi pilottan, hiçbir güvenceye sahip olmadan, üstelik cinsel taciz ve tecavüz tehdidi altında çalışan ev işçisi kadınlara; alanda faaliyet sürdüren kurum temsilcilerinden, politik kaygıları dolay-

ısıyla arayışlarını başka arayışlarla çakıştırmak isteyen tek tek bireysel özneler; ve sadece alanı kıymetli bulduğu için kendi tercihiyle bu alanda çalışma yapan akademisyenlere kadar farklı sosyal, kültürel ve politik kaynaklardan beslenmiş insanın birbirini anlama isteğini kayda değer bir not olarak düşmek lazım.

Parçalı yapı, farklı araçlar

"Güvencesizler için nasıl bir sınıf örgütü?" başlıklı atölyeye gösterilen yoğun ilgi, katılımcıların nasıl da can yakıcı bir arayış içinde olduklarını gösteriyordu. Talep edenlerin sayısı altmışı aşınca grup ikiye bölünerek ayrı odalarda toplandı ve atölye sonuçları tek bir raporda birleştirildi. Raporda şu tespitler yapıyordu:

■ Güvencesizlerin örgütlenmesinde bugüne kadar birden çok model kullanılması, sınıfın çoğul, parçalı, dağınık yapısından kaynaklanmakta; farklı mekanlarda değişen

ihtiyaçlara göre birden fazla örgütlenme modeli kullanılmaktadır.

■ Birbirine rakip olmaması gereken dernek, kooperatif ve sendika faaliyetleri, mücadelenin farklı aşamalarında birbirini tamamlayan araçlar olarak görülmelidir.

■ Sendikaların güvencesiz alanda çalışanların farklı ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumlarda "çağrı merkezi çalışanları", "ev eksenli çalışanlar" gibi dernekler zorunlu bir ihtiyaca dönüşmektedir.

■ Sanayi havzalarında güvencesiz çalışan kafa ve kol emeğini birlikte örgütleyen çalışmalar, ortak sorunlara sahip olsalar da farklı alışkanlıklara, davranış kalıplarına, yaşam biçimlerine sahip mühendis, tekniker, sanayi işçisi gibi grupları bir araya getirmede zorluklar yaşamaktadır.

Bütün bu belirlemeler, atölyenin sorduğu sorunun cevabının bir süre daha açıkta kalacağını ve herkesin bildiği yolu imkanları oranında deneyeceğini gösteriyor. Şimdilik elde olan, hareketi bugüne kadar taşıyan kurum ve kişilerin büyük çoğunluğunun imzasıyla foruma sunulan tebliğ.

Bundan sonra yapılacak olansa, tebliğ ile dile getirilen "işsiz ve güvencesiz çalışanların kurucu sendikal odağını yaratma" çağrısını ete kemiğe büründürmek.

Hareket henüz çok genç. Genç oluşu mevcut imkanların açığa çıkarılması açısından olanak gibi görünebilir. Aslında öyle de. Ancak açığa çıkan bu irade kendisini güçlü politik iradelerle olgunlaştıramadığında, tıpkı kendisinden önceki girişimlerde olduğu gibi sönümlenme riskiyle karşı karşıya kalabilir. Öte yandan bu sorumluluk, girişimcilerin iradesinden ziyade, emek hareketinin örgütlü kurumları ile sosyalist hareket de ait olmak durumunda.

Forum tebliği

Bir tek işsiz, bir tek sigortasız, bir tek sendikasız işçi kalmayınca kadar...

Her türlü güvencesizleştirmeye karşı sigortasız, sendikasız, esnek çalışmayı önlemeyi hedefleyen,

İşsizliğe karşı mevcut işlerin, ücretler düşürülmeksizin, çalışabilir nüfusa pay edilmesini ve iş saatlerinin düşürülerek herkese iş verilmesini amansızca savunan,

Her işçinin çalıştığı kayıtlı, kayıtsız, işkolu ve işyeri barajına bakmaksızın, toplu sözleşme hakkından yararlanması ve böyle bir sendika yaratmanın önünde yasal ve fiili engellerin kaldırılmasını amaçlayan,

İşçi sınıfı içinde; ücret, cinsiyet, ırk-etnisite, din, yöre, kıdem, kültür ve vatandaşlık farkları üzerinden yaratılabilecek her türlü ayrımcılığa karşı uyanık ve tavizsiz bir

mücadele yürüten,

Üyelerin aidatını elden ödediği, temsil gerekliliğinde seçilenlerin her an geri çağrılabilirdiği, işçiyi örgütüne yabancılaştırarak her türden bürokratlaşmanın demokratik ve yatay bir işleyişle önlenileceği,

Bir tek işsiz, bir tek sigortasız, bir tek sendikasız işçi ve sendikasız işyeri kalmamasına bağlı olarak, kendi varlığına son vermeyi hedefleyen, İşsizler ve Güvencesiz Çalışanların Kurucu Sendikal Odağını Yaratmak İçin Bir Araya Gelelim.

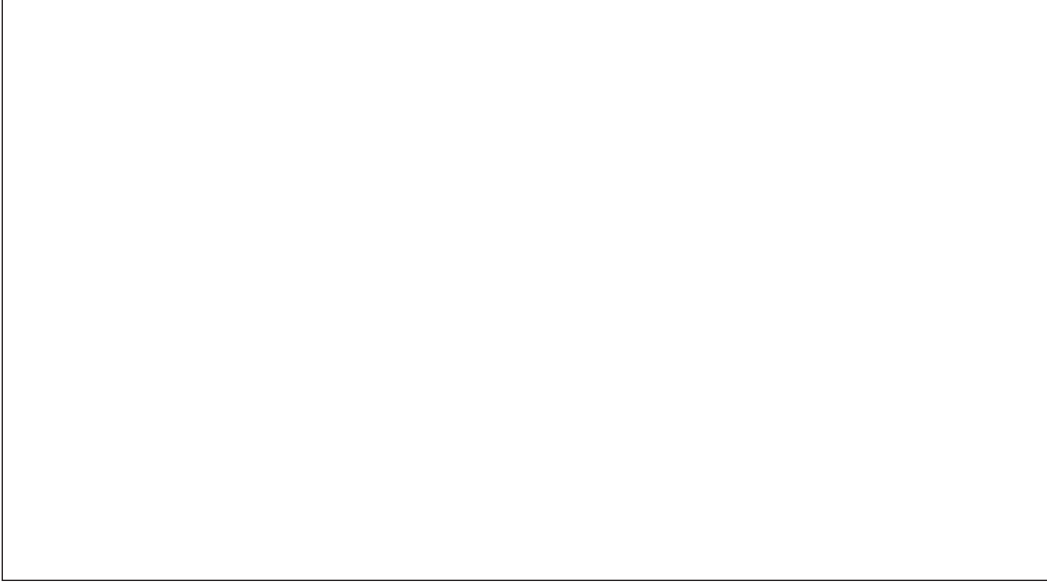
Kurumlar: Yeni Demokratik Sendikal Birlik (YDSB), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Hakları Derneği (Çalış-Der), Göçmen İşçi-

ler Dayanışma Ağı, Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası (İst. 1 nolu Şube), Devrimci Sendikal Birlik, İmece Kadın Dayanışma Derneği, Bağımsız Tekstil İşçileri Sendikası (BATİS), İmece Gündelikçi Kadınlar Birliği, Dayanışma Evleri, Sosyal Haklar Derneği (SHD), Katılımcı Sendikal İnisiyatif (KSi), Ev İşçileri Dayanışma Sendikası Girişimi.

Kişiler: Zafer Dize, Alaattin Kesim, Kamil Dalga, Gaye Yılmaz, Demet Dinler, Belgin Kesim, Firdes Can, Tolga Tören, Filiz Arslan, Mahmut Fidan, Ferda Köymen, Ayla Baran, Vehbi Özer, Suat Yalçın, Hasan Erzincan, Perihan Uluğ, Selma Karaman, Berrin Yenice, Cevher Tosun, İsmail Kızılcay.

Hak Savunuculuğu

‘Erk’e tutunmak, ‘İktidar’a paydaş olmak

Son dönemde ilgim nedeniyle haberdar olduğum ve üzerine kafa yordüğüm birkaç yasal düzenleme taslağını okuduğumda şunu fark ettim: “Erk’e tutunan “İktidar’a paydaş oluyor

Mustafa Sütlaş

Anayasa, yurttaştan yurttaşına bir “toplumsal sözleşme”; yani bir uzlaşma metni. Ama ne hikmetse buna dair tartışma metinlerini hazırlayanlar birer “yurttaş” olmaktan çok bir biçimde yurttaşlar adına söz söyleme yetkisine sahip olduğunu düşünen kişiler. Başka bir deyişle “asıllar” değil, onlar adına hareket eden “temsilciler”.

Temsil ettikleri ya da geldikleri yerin, içinde oldukları aidiyetlerin, örgütlerinin, arkalarındaki topluluğun “erk”ine dayanarak daha yukarıdaki “erk”lere değmeye, tutunmaya ve bunun üzerinden bir “pay” elde ederek var olmaya çalışıyorlar. Temsil ettiklerini söylediklerini ne ölçü-

de temsil ettikleri bir yana, onların gerçek taleplerini öğrenip öğrenmedikleri, bunu doğru yansıtmayı yansıtmadıkları da meçhul! “Benim işçim”, “benim köylüm”, “benim üyem”, “benim cemaatim” ya da benzeri söylemlerin ardında bir “erk’e sahip olduğu anlaşılıyor.

Bu “erk” onlara bir nedenle veriliyor kuşkusuz; ama verilen erki kullanma yetkisinin, onlara bunu verenlerin söyledikleriyle ve talep ettikleriyle örtüşüp örtüşmediği tartışılır.

Mümkün olanla yetinmeli mi?

Aynı şeyi TBMM Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun üzerinde çalıştığı ve kısa sürede yasallaşması beklenen, dahası insan haklarına gerçekten say-

gılı bir ülke olmamıza katkıda bulunacağı düşünülen “ayrımcılığa uğramama hakkı ve ayrımcılık yasağı” ile ilgili yasa taslağını okuyunca da fark ettim. Taslakta çeşitli “insan hakları” örgütlerinin de görüşlerine yer verildiği söylendi; ne yazık ki birer birey olarak “ayrımcılığa uğrayanlar” orada yer almıyordu!

Bir üçüncü örnek yıllardır çalıştığım bir alanla, “hasta hakları” konusunda bu alanı düzenleyen yönetmelikle ilgili bir değişiklik taslağıydı. Bu taslak da yine bakanlık içindeki “uzmanlar”ca ve “hukukçu”larca hazırlanmış ve bu alanın taraflarına, bu tarafların içinde bulunduğu STK’lara ve akademisyenlere katkıları için sunulmuştu. Konusu “hasta hakları” olmasına karşın, hastalardan daha çok onların hizmet aldıkları kurumların ve o kurumlarda onlara hizmet sunanların “hakları”nı düzenleyen bir içerikteydi. Ne yazık ki gelen katkılar da yine onlar açısından bakıldığında görülen eksiklikleri tamamlıyordu; başka bir deyişle hizmetten yararlanacak olan ya-

ni “hasta”, bu hakların öznesi olamıyordu.

Kısacası hemen her alandaki yasal düzenlemeleri belirleyecek olan taslaklar hep bir noktada birleşiyor: Geçerli kuralları “erk’e ya da “egemen olan” göre düzenlemek.

Üstelik altını bir daha çiziyorum, bu hazırlıklara bir biçimde katılan, katkıda bulunan ya da etkin olanların çoğu, ne yazık ki “mümkün olan”ı incelemek adına bu şekilde davranıyor.

Anayasa referandumu sırasında dile getirilen “Yetmez ama evet”in ardındaki düşünce de bu değil miydi!

Ama artık böyle olmamalı!

“Solcu”, “demokrat”, “muhalif”, “insan hakları savunucusu” sıfatıyla herkese uygulanacak bir yasal düzenlemeye bir biçimde katkıda bulunmaya çalışanlar, “mümkün”den daha önce “olması gereken”i incelemeli, onun için mücadele etmeli.

Yasal metinleri ele alırken, bu kimliklerin gerektirdiği tutum ve davranışlara dair “temel ilkeler”i bir kez daha anımsamak ve incelemek zorundayız. Yaptığımız iş veya irdelediğimiz konu ne olursa olsun, söz konusu ilkeler temel olmalı.

Doğrudan katılım, tabandan denetim

Söz konusu taslakların bir sorunu da, hakkın gerçekleşmesi ve yasanın uygulanması için gerekli olan unsurları “yukarıdan aşağıya” tarif etmesi. Hakkın varlığını, “otorite”nin yaklaşımına, tutum ve davranışlarına bağlı kılan bu yöntem, yasanın zaten ölü doğuyor olabileceğine dair bir öngörü de beraberinde getiriyor.

Bu temelde bakıldığında, “ayrımcılıkla ve hasta hakları”yla ilgili olanlar da dahil olmak üzere, çeşitli taslaklarda yer alan örneğin “üst kurul/kurum”ların yerine, hakkın var olmasını temin edecek çok daha başka türlü araç ve mekanizmaların kurulumu gerekiyor. Söz konusu araç ve mekanizmalar, yaşamın içine, haktan yararlananların yakınına taşınmalı ve onların sürece doğrudan katılımını olanaklı kılmalı. Bu bağlamda “ye-

Kadınlar yeni kent yaratıyor

Kadınlar Kürt özgürlük mücadelesini dönüştürmeye devam ediyor

Dünya kadınları, kadın belediyciliği alanında model oluşturmayı hedefleyen Bağlar Belediyesi'nin ev sahipliğinde toplandı

Yeşim Dinçer

Diyarbakır'da, Bağlar Belediyesi'nin konferans salonunda bir araya gelmiş 250 kadınızdır. En gencimiz, Van'ın Özalp ilçesinden annesiyle gelmiş olan on iki yaşındaki Hazal. En yaşlımız ise, kendi ifadesiyle, "kafa kâğıdı"nda doğum yılı 1921 yazan Nermin Abadan Unat.

Hazal sessiz sakin, iki gün boyunca bizimle birlikte çıt çıkarmadan dinliyor konuşulanları. Kadınlar, Bağlar Belediyesi tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen Uluslararası Kadın Konferansı (5-6 Şubat 2011) için dünyanın dört bir yanından kalkıp gelmişler. "Dünyanın dört bir yanı" ifadesi katıyen abartılı değil. Aramızda ABD'den, Meksika'dan, hatta Arjantin'den gelen akademisyenler, aktivistler, uzmanlar ve yerel yöneticiler var. Kıbrıs'tan,

Kuzey Irak'tan ve elbette Avrupa'dan da.

Açılış

Konferans, "kadınlar yeni bir yaşam yaratıyor" şiarıyla "kadın kentlerine doğru" başlığını taşıyor. Açılış konuşması ev sahibemiz, Bağlar ilçesinin kadın belediye başkanı Yüksel Baran'dan. Olanca alçakgönüllüğüyle, "demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü" bir kent yaratmak üzere, kendisinden önce başlatılan çalışmaları sürdürdüğünü anlatıyor. Bağlar Belediyesi 2004'ten itibaren kesintisiz olarak kadın belediye başkanları tarafından yönetilmekte.

Aynı alçakgönüllü tutumun öteki BDP'li yerel yöneticiler (Dersim, Nusaybin, Doğu Beyazıt'ın kadın belediye başkanları) tarafından da benimsendiğini göreceğiz iki gün boyunca. Kurdukları cümlelere hep "biz" diyerek başlıyor ve Demokratik Özgür Kadın Hareketi'ne, KCK davasında tutuklu bulunan yerel yöneticilere, yardımcılara ve belediye çalışanlarına referansla sürdürüyorlar.

Yüksel Baran'ın ardından kürsüye gelen Gülten Kışanak, kırdan kente zorunlu göçle birlikte kadınların doğadan ve üretim süreçlerinden koparıldığını, kadınların kentte özel alana hap-

rel izleme ve değerlendirme kurulları'nın en demokratik ve katılımcılığa açık bir şekilde tanımlanması en kritik noktalardan birisi.

Özetlersek, "ayrımçılık" ve benzeri "temel haklar"la ilgili her türden yasal ve uygulamaya dair düzenlemenin;

■ Bir yasaklama ve yaptırımdan çok haklara sahip olmayı ve yararlanmayı önceleyen,

■ Devletin ya da "erk sahibi"nin tarafından bakmak yerine birey ve gruplar açısından bakan,

■ Yargılama ve yaptırım yerine eğitimi ve ayrımcılığa yönelik davranışların değişmesini önceleyen, bu bağlamda eğitimi en öne koyan,

■ Toplumun doğrudan katılımını ve sorumluluğunu talep eden, kamusal denetimin tabandan

yapılmasını sağlayan,

■ Yaptırımı "değişim"i sağlayacak biçimlerde tarif eden,

■ Ayrımcı davranışları sistematik olarak gerçekleştirdiği anlaşılanları kamusal alandan uzaklaştıran,

■ Yasama faaliyetinin yalnızca biçim olarak aşağıdan yukarıya değil, aynı zamanda içerik olarak da aşağıdan yukarıya kurumunu öneren bir içerik ve niteliğe sahip olması gerekir.

Herhangi bir konudaki hakkı gerçekte var etmek için önce onu en uç noktaları da görecektir. Herhangi bir konudaki hakkı gerçekte var etmek için önce onu en uç noktaları da görecektir. Herhangi bir konudaki hakkı gerçekte var etmek için önce onu en uç noktaları da görecektir. Herhangi bir konudaki hakkı gerçekte var etmek için önce onu en uç noktaları da görecektir.

Hak temelli bakış açısı

"Haklar" alanındaki her türlü çalışma ve uygulamada, herkesin bildiğini sandığım şu temel unsurların öncelikle göz önünde tutulması gerekiyor

• Bir hakkın varolması ve gerçekleşmesi için o hakkın "tanınması" ve ona "dokunulmaması" ve "dokundurulmaması"; başka bir ifadeyle, üçüncü kişi, taraf ve unsurların dokunulmasının önlenmesi (negatif yükümlülük),

• Bu hakkın gereğinin yerine gelebilmesi ya da gerçekten var olması için gerekli ortam, koşul ve olanakların sunulması yani "sağlama" ve "geliştirme" sorumluluğunun (pozitif yükümlülük) yerine gelmesi gereklidir.

Yine bu "varolma" durumunun irdelenmesi de şu sorulara verilecek yanıtlar göz önüne alınarak yapılır: Bu haktan ya da haklardan, her yerde ve her durumda yararlanılabiliyor mu? En zor durumda olanlar yararlanıyor mu? En çok gereksinim duyanlar yararlanıyor mu? En yoksullar, güçsüzler, uzakta olanlar, dezavantajlı gruplar yararlanıyor mu? Bu haklardan yararlanmak için her hangi bir ön şart ya da koşulu yerine getirmek gerekiyor mu?

"Ayrımcılığa maruz kalmama/ayrımçılık yaşağı" dahil haklarla

ilgili ve haklara yönelik tüm düzenlemelerin de bu bakış açısıyla yapılması gerekir.

Böyle bir alanı düzenlerken kuşkusuz bakış açısının "hakkı sağlayan" yani "otorite" tarafından değil de "haktan yararlanan" yani "birey/yurttaş" temelli olması; benzer biçimde hakkın ihlâlinin yasaklanmasından önce "hakka sahip olma"nın öncelenmesi gerektiği açıktır. İdari ya da hukuki "otorite"nin yapacağı tanıma değil, haktan yararlanan ve kullanan bireylerin tanımına dayalı olmalıdır.

Her hak aslında bir "erk" ilişkisini ortaya koyar, bir "egemenliği" tanımlar. Dolayısıyla o egemenliğin ortadan kaldırılması veya sınırlandırılması ve ortadan kaldırmaya çalışması "hakkın" bizzatı var olma sürecinin en önemli unsurlarından birisidir. Buradan yola çıkarak, o erki "paylaşım" yoluyla yok etmek ve giderek ortadan kalkacağı bir süreci "hayal ederek" var olmak zorundadır. Böyle yapıldığında bu sürece dair tarif edilen

bir

sedildiğini anlatıyor. “Merkezi-yetçilik, yönetim kademelerinin çoğalmasında kadını daha da dibe itmekte. Demokratik özerklik sonucunda yerellerin güçlenmesi ve yerinden yönetim, kadınların karar alma mekanizmalarına etkin katılımını sağlayacak ve kadınları özgürleştirecektir”, diye bağlıyor konuşmasını.

Amida

“Kadınlar nasıl kentlerde yaşmalı?” sorusuna cevap aranırken kentlerin eril karakteri ve kentin cinsiyetini değiştirmenin gerekliliği sık sık vurgulanıyor. Boğaziçi Üniversitesi’nden Nüket Sırman, “patriyarka en çok kentte hissediliyor, keza devlet de öyle” diyor. Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi Türkiye Temsilcisi Yakın Ertürk’e göre, kentlerde özel alan-kamusal alan ayrımı çok daha sistematik ve kurumsal. Tartışma bölümünde söz alan mimar Mücella Yapıcı ise, bunun tarihsel olarak böyle olmadığını, ilk mimarların ve şehir yapımcılarının kadınlardan çıktığını, kadim kentlerin daima kadınların adını taşıdığını, Diyarbakır/A-med’in bir zamanlar ‘Amida’ olduğunu hatırlatıyor.

Kadınlar aktif olarak kenti dönüştürücü bir rol oynamalı: Yakın Ertürk’e göre bunun yolu, me-

kân sahiplenmekten; yerel yönetimlerde, sokaklarda, meydanlarda, protestolarda, sanat ve eğitimde görünür olmaktan geçiyor. Kanadalı Fatima Jaffer ise kadın medyasını kurmanın önemine değiniyor. Alternatif medya yalnızca bilgi alışverişi için değil, kadın hareketinin parçalı yapısını aşmak için de gerekli.

BDP yerel yönetimler komisyonu adına söz alan Gülay Calap’a göre, tüm bunlar devletli sistemin sorunları. Alternatifi ise, demokratik yerel yönetimler sistemi ve modeli içerisinde “katılımcı topluluk ekonomisi”ni ve “cinsiyet özgürlükçü politikalar”ı uygulamaktan geçiyor. “Demokratik toplumun kuruluşu, kadının katılımını, katkısını, öncülüğünü ve yaratıcılığını gerektiriyor” diyen Calap, yerelliğin kapitalist modernite tarafından küçümsendiğini hatırlatıyor: “Kırlara eşit yaşam olanakları taşınmalı, kır-kent dengesi sağlanmalı ve doğayla kadın arasındaki bozulan uyum tekrar kurulmalı.”

Yerel - küresel

Konferansın ilk gününde “yerelin önemi”ne yapılan bu vurgu, ikinci gün çok daha güçlü bir bi-

çimde dile getiriliyor. Özellikle Güney Amerikalı katılımcıların yaptıkları sunumlarda. Sosyal çalışmacı Alin Mariel, toplantılarına ve su kaynaklarına el koyan şirketlere karşı Arjantinli yerlilerin yürüttüğü politik, ekolojik mücadeleyi anlatıyor. Yüzlerce, belki de binlerce yıldır toprağı işlemiş olan halka gün gelip “tapunuz nerede?” diye sorulduğunda olanları.

Meksikalı Sylvia Marcos, kürsüye çıkıp da Zapatista hareketi hakkında bir şeyler duyup duymadığımızı sorduğunda salondan güçlü bir alkış yükseliyor. Türkçe’ye çevrilmiş ‘Farklılık ve Diyalog’ adlı bir kitabı da bulunan Sylvia, yerli kadınların feminizm anlayışının Batılı hencinslerinden farklı olduğunu, kadınla erkeğin eşitliği üzerine değil de denkliliği üzerine kurulduğunu belirtiyor. Eski geleneklerin canlandırılmasından dem vuruyor.

Öte yandan farklı coğrafyalardan, farklı deneyimler biriktiren gelen tüm bu kadınların küresel ölçekte yürüyen neo-liberal politikaların ciddi ve ortak şikayetleri var. Özelleştirmeler sonucu yaşanan işsizlik, kamusal hizmete ayrılan kaynakların, sosyal yardımların kısılması, her

yerde kadınların hayatını güçleştirmiş, ailelerine ve kocalarına daha bir bağımlı kalmalarına yol açmış. Bu yüzden sonuç bildirgesinde, kadınların kendilerini ancak “anti-kapitalist” ve “komünal” kentlerde özgür ve mutlu hissedecekleri görüşüne yer veriliyor.

Konferansın neşeli olduğu kadar çok hüznü, duygusal anları da var. Doksan yaşındaki Nermin Abadan Unat’ın gece yapılan eğlencede halay çekmesi; İsveçli moderatörle Finlandiyalı konuşmacının tatlı tatlı atışmaları belleğimizde renkli birer anı olarak kalacak. (Meğer bu iki komşu ülke arasında tarihsel husumet varmış!)

Öte yanda çarpık kentleşme, kıyü yoksulluk, işsizlik, ölümler, kayıplar; acil çözüm bekleyen bölge gerçekleri var. Barış anneleri inisiyatifinden bir kadın söz alıyor ve önceki gün çocuklarının kemiklerini Mutki çöplüğünden nasıl çıkardıklarını anlatıyor. Dinleyenler arasında açıkça ağlayan da oluyor; göz yaşlarını gizli kimsenin de. Kayıpları artık kimsenin getiremez. Ancak başka ölümlerin önüne geçilebilir. Kürt halkı barışı ümit ediyor ve bekliyor.

“Konferans’ta Ortaya Çıkan Sonuç ve Kararlar”

■ Kentlerde demokrasi kültürünün oturması.

■ Tüketimin örgütlenmesi yerine kadınların aktif ve örgütlü katılımıyla üretim alanlarının oluşturulması ve örgütlenmesi.

■ Yerelerde kadın meclislerinin oluşturulması.

■ Feminist medyanın oluşturulması için çalışmalar yürütülmesi.

■ Militarizme, milliyetçiliğe ve cins ayrımcılığına karşı aktif politik yerel mücadele.

■ Kadınların kendilerini güvende hissedebileceği gündelik yaşam ihtiyaçlarının karşılandığı (kreş, aydınlatma, çocuk parkları, sağlık ocakları, ulaşım vb.) kendilerine özgü hayaller kurabileceği kentler yaratmak.

■ Cinsiyet temelli bütçenin oluşturulması için mücadele.

■ Türkiye’nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na koyduğu çekincelerin kaldırılması için aktif

çalışma yürütmek.

■ Karar mekanizmalarında ve istihdamda, kadınların yer alması için, pozitif ayrımcılık ve kota uygulamalarının yürürlüğe konulması için mücadele.

■ Kentlerde kadınların ezilmesi, sömürülmesi, dışlanması, sınıfa, cinsiyete ve etnik kimliğe dayalı kesişmelerle ağırlaştırıldığına göre yeni demokratik yerel politikalar üretilmesi.

■ Kentsel dönüşüm projeleri, toplumsal çeşitliliği ortadan kaldırarak tek-tipleştirmenin yanı sıra ekolojik yıkım, yerel halkı yoksullaştırma ve rant ekonomisini besleme gibi sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu nedenle de kent hakkı için mücadele, sermayeye karşı mücadele. Kentleri kadınlar açısından dönüştürerek, yaşamımızı dönüştürülmesi.

■ Ortadoğu’da yaşanan kaotik süreçten en fazla etkilenen kadın ve çocuklar olması nedeniyle bu sürecin yok sayılan halklar lehine dö-

nüşmesi için aktif çalışma.

■ İran rejiminin uyguladığı idam cezaları kınanmış olup, idamlara derhal son verilmelidir.

■ Meksika ve Amerika başta olmak üzere bütün yerli halkların varoluş mücadelelerini destekleyici politikalar.

■ Kadınların katılıma ilgisini oluşturmak, katılım mekanizmalarını ve bilgiyi kolay erişebilir hale getirmek temel hedefdir. Bu amaçla kadınların birlikte çalışmaları bir araya gelmeleri deneyimlerini paylaşmaları, politika üretmeleri ve dayanışmaları için kadın kurumlarının iletişim ağlarının kurulması ve güçlendirilmesi.

■ Yukarıda belirtilen ve üzerine çözüm önerileri sunulan sorunların ülkede yaşanan Kürt sorunundan bağımsız olmadığı, dolayısıyla da sorunların çözülmesi için inkar ve imha politikasından vazgeçilerek sorunu diyalog ve müzakerelerle çözmek yoluna gidilmesi.

Uluslararası

Mısır nereye?

1 Şubat 2011, Tahrir (Kurtuluş) Meydanı'nda 1 milyon insanın Hüsnü Mübarek rejimine karşı büyük isyanı başlıyor

Mısır'daki politik sürecin gi-
dişatı ve olasılıkları konu-
sunda Arap kökenli Fransız
yorumcu **Gilbert Achcar** ile
Faruk Sülehtiya'nın söyleşi-
sini **Erhan Üstündağ** çevirdi

**Mübarek'in bir sonraki seçimlere katıl-
mayacağını açıklaması sizce protesto-
cuların zaferi miydi, yoksa eylemleri sö-
nümlendirmek için bir kandırmaca mı?**

Mısır'daki halk ayaklanması ilk zirve nok-
tasına 1 Şubat'ta ulaştı ve Mübarek'i taviz
veren bir açıklama yapmaya zorladı. Bu ey-
lemlerin gücünü gösteren ve hükümetin
muhalafetle müzakereyi kabul ettiğini açık-
lamasının üzerine otokrat lideri açıkça ge-
ri çekilmeye zorlayan bir hamle oldu. Bun-
lar böylesine ototiter bir rejimden gelen
önemli tavizlerdi ve halk hareketlenmesi-
nin önemine işaret ediyordu. Mübarek son
seçimlerle ilgili yolsuzluk iddialarıyla ilgili
yasal süreci hızlandırmayı dahi önerdi.

Öte yandan, Mübarek daha ileri gitmek ist-
emediğini de açıkça gösterdi. Orduyu da
yanına alarak kitle hareketini de kendisin-
den reform isteyen Batı'yı da susturmayı
amaçlıyordu. İstifa etmedi ve muhalafetin
25 Ocak'ta, başlangıçta öne sürdüğü bazı
ana talepleri karşıladı.

Fakat hareket o günden bu yana daha radi-
kalleşti ve Mübarek'in istifasından başka
bir şeyle yetinmeyeceğini gösterdi; hatta

çoğu eylemci onun mahkemeye çıkarılması
talebini dillendirdi. Dahası, rejimin tüm te-
mel yapıları -yürütme kadar yasama organ-
ları da, yani parlamento da- göstericilerce
artık gayri meşru ilan edildi. Sonuçta mu-
halefetin bir kısmı anayasa mahkemesi baş-
kanının geçici devlet başkanı olmasını ve ül-
keyi bir kurucu meclis seçimine götürmesini
istiyor. Diğerleri geçiş sürecini denetleye-
cek ve muhaliflerden oluşan bir komite ku-
rulmasını da talep ediyor. Tabii ki bu talep-
ler radikal demokratik bir perspektif içeri-
yor. Bunu gerçekleştirebilmek için kitle ha-
reketinin rejimin omurgası olan Mısır or-
dusunu kırması ya da istikrarsızlaştırması
gerekir.

**Ordunun Mübarek'i desteklediğini mi
söylüyorsunuz?**

Mısır -onunla karşılaştırılabilecek Türkiye
ve Pakistan gibi ülkelerden bile fazla ölçü-
de- esasen sivil yüzlü bir askeri diktatör-
lüktür. Sorun şu ki, Müslüman Kardeşler'le
başlayarak muhalafetin çoğunluğu ordunun
"desteği" değilse bile "tarafsızlığı" hakkın-
da bir yanılsamaya kapıldı. Orduyu dürüst
bir taraf olarak gördüler ama gerçekte ordu
hiçbir iekilde "tarafsız" değil. Şu ana ordu
protestoları bastırmak için kullanılmadıysa,
bu, Mübarek ve genelkurmayın -muhteme-
len askerinin tereddüt göstereceğinden çekil-
nerek- bu yola başvurmamasından kaynak-
lanıyor. Bu yüzden rejim karşı gösteriler dü-
zenlemeye ve serserileri protestoculara sal-
dırtmaya yöneldi. Rejim Mısır'ı iki kampa
bölünmüş gibi yansıtarak, ordunun bir ha-

kem olarak müdahalesinin meşru olacağı
bir algı yaratmak istedi. Eğer ciddi bir karşı
hareket olursa ordu da devreye girebilir
ve "herkes evlerine" diyebilir.

Pek çok gözlemci gibi ben de son iki günde
yaşananlarla bu denklemin işleyerek mu-
halefeti zayıflatacağından endişeleniyor-
dum ancak cuma günü kalabalık gösteri
ikna edici oldu. Ordunun protestoculara da-
ha fazla taviz vermesi gerekecek.

**Muhalefette sol hareketler, sendikalar
gibi başka güçler de var mı?**

Mısır muhalafetinde çok farklı güçler yer
alıyor. Vafd gibi liberal diye nitelenebilecek
legal partiler var. Sonra Müslüman Kardeş-
lerin kapladığı bir gri bölge var. Yasal olma-
sa da rejim tarafından tolere ediliyor. Tüm
yapısı gözler önünde, yer altındaki bir örgüt
değil. Müslüman Kardeşler açık farkla mu-
halefet içindeki en büyük güç. 2005'te
ABD'nin baskısıyla muhalafete biraz yer açı-
lınca Müslüman Kardeşler parlamentonun
yüzde 20'sini aldı. 2010 seçimlerinde bu ka-
pı kapanınca sadece bir milletvekili kaldı.

Soldaki güçlerin en geniş yasal olan beş
milletvekili bulunan Tagammu partisi. Na-
sır'ın mirasına dayanıyor. İçinde komünist-
ler var. Temel olarak reformist sol bir parti
ve rejime tehdit olarak görülüyor. Tam te-
rine çeşitli kereler rejimle işbirliğine gitti.
Mısır'da Nasırcı radikal sol gruplar da var;
küçük ama hareketli ve protestolara can-
lı şekilde katılıyorlar.

Sonra "sivil toplum" hareketleri var, farklı

muhafif gruplardan İkinci Filistin İntifadası için 2000'de bir araya gelenlerin oluşturduğu Kefaya gibi. Bu koalisyon daha sonra Irak'ın işgaline de karşı çıktı ve Mübarek rejimine karşı demokratikleşme kampanyası yürüterek ünlendi.

2006-2009 arasında Mısır'da birkaç kitle-sel grevi de içeren yeni bir işçi hareketi dal-gası yaşandı. Mısır'da, yakın zamanda toplumsal hareketlenmeye bağlı olarak kurulan örneklerin dışında bağımsız bir işçi sendikası yok. Emekçi kitlesinin gövdesinin kendisini temsil ettiği bir yapı yok. 6 Nisan 2008'de işçilerle dayanışma için genel grev çağırısı, 6 Nisan Gençlik Hareketi'nin oluşmasına yol açtı. Bunun gibi örgütler kampanya odaklılar ve siyasi parti değiller, bağımsızların yanı sıra politik aktivistleri de barındırıyorlar.

Muhammed El Baradei 2009'da Mısır'a döndüğünde, Nobel Barış Ödülü'nün prestijiyile etrafında liberaller ve soldan oluşan bir koalisyon toplandı; Müslüman Kardeşler'se ılımlı yaklaştı. Muhalefetteki çoğu insan uluslar arası alanda da tanınan Baradei'yi Mübarek karşısında güçlü bir aday olarak gördü. Onun etrafında da Değişim İçin Ulusal Birlik örgütü kuruldu.

Bütün bu güçler şu anki kalkışmada yer alıyor. Fakat sokaktaki insanların çoğunun siyasi bir angajmanı yok. Bu, despot bir rejim altında yaşamaktan duyduğu zul kötüleşen ekonomik koşullarla ve artan işsizlikle kat-

lanan dev bir kitle. Bu durum sadece Mısır değil bölge ülkelerini hepsi için geçerli. Tunus'ta parlayan ateşin kısa sürede yayılması da bu sebepten.

El Baradei gerçekten halk desteğine sahip mi yoksa bir şekilde Mısır hareketinin Mir Hüseyin Musevi olarak bazı yüzleri değiştirip rejimi korumayı mı hedefliyor?

Musevi benzetmesine katılmıyorum. Mir Hüseyin Musevi rejimi bir toplumsal devrimle değiştirmeyi amaçlamıyordu. Ama Pasdaran koçbaşlığını üstlendiği ve Ahmedinecad'ın temsil ettiği otoriter toplumsal güçlerle Musavi'nin etrafında kümelenen liberal reformist perspektife sahip olanlar arasında bir çatışma kesinlikle vardı. Siyasi yönetimin izlediği bağlamında bu da "rejim" üzerine yürüyen bir çatışmaydı.

Muhammed El Baradei ülkesinin varolan diktatörlükten liberal demokratik bir rejime geçmesini isteyen, özgür seçimleri ve siyasi özgürlükleri savunan gerçek bir liberal. Bu kadar farklı siyasi güçler onunla ittifak etmek istiyorsa, bunun sebebi onda varolan rejime en güvenilir alternatifi, kendi etrafında örülü bir iktidara sahip olmayan dolayısıyla da demokratik dönüşümü yürütmek için uygun bir kişi görüyor olmalarıdır.

Sizin benzetmenize geri dönersek, İran rejiminin parçası, 1979 İslam Devriminin başında yer alanlardan biri olan Musavi'yle

onu karşılaştıramayız. 2009'da halk hareketinin lideri olarak ortaya çıkmadan önce de Musavi'nin İran'da kendi takipçileri vardı. Mısır'da El Baradei benzer bir rolü oynayamaz ve oynamış gibi de yapmıyor. Onu çok farklı güçler destekliyor ama hiçbirini kendi lideri olarak görmüyor.

Müslüman Kardeşler'in başlangıçta El Baradei'ye mesafeli yaklaşmasının sebebi kısmen onun dini bir vurgusunun olmaması ve Müslüman Kardeşler'e göre fazla seküler kaçmasıydı. Dahası, Müslüman Kardeşler yıllar içinde rejimle karışık bir ilişki geliştirdi. El Baradei'yi tam olarak destekleseler, uzun zamandır müzakere yürüttükleri Mübarek rejimiyle pazarlık güçlerini zayıflatacaklardı. Rejim sosyo-kültürel alanda onlara pek çok taviz verdi -bir örnek kültürel alanda İslami sansürün yoğunlaştırılmasıdır. Müslüman Kardeşler'i kontrol altında tutmak için rejimin atabileceği en kolay adımlar bunlardı. Sonuçta, Mısır Cemal Abdül Nasır'ın 1950 ve 60'lardaki yönetimi sırasında konsolide edilen seküler rejimden devasa geri adımlar attı.

Müslüman Kardeşler'in amacı özgürce başkanlık ve parlamento seçimlerine girebilecekleri bir demokratik değişimi sağlamak. Mısır'da üretmek istedikleri model, ordu tarafından demokratikleşmenin kontrol edildiği ve ordunun siyasi sistemin ana bacaklarından biri olarak kaldığı Türkiye modeli. Yine de süreç İslamcı muhafazakar bir par-

Mısır muhalefetesinin başlıca ögeleri

6 Nisan Hareketi gençleri, Müslüman kardeşler İslamcıları, Vafd milliyetçileri, Ghad liberalleri harekete geçiriyor. Baradei'nin Değişim Derneği bütün muhalefete şemsiye olma iddiasında

6 Nisan Hareketi

■ Hareketin kuruluş amacı 6 Nisan 2009'da genel greve giden sanayi yerleşkesi olan Kübra Mahallesi'ndeki işçilerle dayanışma içerisinde olmaktı

■ Muhafif lider Ulusal Atom Ajansı'nın Başkanı Muhammed El Baradei yanlısı gösteriler düzenliyorlar

■ Üyelerinin çoğunun eğitim düzeyi ortalamanın üzerinde

■ Talepleri arasında olağanüstü hal yasa-sının kalkması, asgari ücretin yükseltilmesi ve İçişleri Bakanının istifası var.

■ Hareket'in örgütlenirken Facebook ve Twitter gibi sosyal medya ağlarını sıklıkla kullanmasıyla biliniyor.

Müslüman Kardeşler

■ İslamcı. Ülkedeki en büyük muhafif topluluk ancak resmen yasaklı.

■ Eylemlerin destekçisi olduklarını 27 Ocak'ta açıkladılar.

■ Örgütün önde gelen isimlerinden As-sam El Aryan aracılığı ile yaptığı açıklamada Muhammed El Baradei'nin arabuluculuğunu kabul ettiğini açıkladı.

Vafd (Delegasyon) Partisi

■ Milliyetçi. Halk tabanında geniş bir desteğe sahip değil

■ Parti eylemlere doğrudan destek vermedi ancak üyesi olan gençleri protestolara davet etti.

■ Parti Başkanı Sayid el Badavi meclisin feshi, yeni bir ulusal birlik hükümetinin kurulması ve seçimlerin adil bir temsil sistemi ile sağlanması yönündeki taleplerini belirtti

El Ghad (Yarın) Partisi

■ Liberal. Kurucusu Ayman Nur bir önceki devlet başkanlığı seçimlerinde Mübarek'in ardından en çok oy alan adaydı. Seçimlerin hemen ardından yolsuzluk iddiasıyla 3 yıl hapis yattı.

■ Nur hareketin ilk günlerinden beri so-

kaklarda.

Ulusal Değişim Derneği

■ Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Başkanı Muhammed El Baradei tarafından kurulmuş bir 'çatı örgütü'. El Ghad gibi liberal bir hareket ile Müslüman Kardeşler gibi İslamcı toplulukların temsilcileri örgütte birlikte yer alıyorlar. Ayrıca entelektüeller ve kıdemli eylemciler ile Mısır Demokratik Değişim Hareketi'nin üyeleri de derneğin çatısı altında buluşanlar arasında.

■ El Baradei Mübarek'e karşı en güçlü muhafif lider olarak gösteriliyor

■ Talepleri arasında olağanüstü halin kaldırılması ve anayasal reformlar var. Ayrıca geçtiğimiz Salı yayımladıkları bildiride iktidarın Mübarek'in oğlu Cemal'in eline geçmesine ve yeni seçilen meclise karşı olduklarını belirttiler.

■ Derneğin bazı üyeleri gösterileri organize etmek suçlamasıyla tutuklandı.

Uluslararası

ti olan AKP'ye seçimleri kazanma fırsatını verdi. Devleti yıkmak gibi bir hedefleri yok, dolayısıyla orduyla flört ediyorlar ve orduyu karşlarına alacak herhangi bir harekettten özenle kaçınıyorlar. İktidarı aşamalı olarak ele geçirme stratejisini güdüyorlar: Aşamalar, radikal değişimler.

Mısır'da da adil seçimleri Müslüman Kardeşler'in kazanması kuvvetle muhtemel. Bu konuda ne diyorsunuz?

Ben soruyu tersten sormaktan yanayım. Demokrasi yokluğunun kökten dinci güçlerin böylesi bir zemin kazanmasına yol açtığını düşünüyorum. Toplumsal adaletsizliğin ortamda, baskı ve siyasi özgürlüklerin yokluğu, olası bir solcu, işçi sınıfı ya da feminist hareketin ortaya çıkmasını engelledi. Bu koşullarda kitlesel tepkinin en kolay yöneleceği kanal, halihazırda varolan olanakları en fazla kullanan olacaktır. Muhalefetin dini ideolojilere ve programlara sahip hareketlerin egemenliğine girmesi bu şekilde gerçekleşti.

Biz bu güçlerin fikirlerini özgürce savunabileceği ama tüm siyasi akımlar arasında açık ve demokratik bir rekabetin yaşanacağı bir toplumu savunuyoruz. Ortadoğu halklarının, dinin siyasi istismarına şüpheyle yaklaşılan 1950 ve 1960'lardaki gibi yeniden siyasi sekülerleşme yoluna girmesi için ancak uzun süreli demokrasi deneyiminin sağlayabileceği çeşit bir siyasi eğitime ihtiyaçları var. Bunu söylemekle birlikte, dinci partilerin işlevleri ülkeden ülkeye değişiyor. Tunus'ta Raşid Ganuş'i'nin [eylemlerin ardından] ülkeye döndüğünde binlerce insan tarafından karşılandığı doğru ama onun Nahda hareketinin Tunus'taki gücü, Müslüman Kardeşler'in Mısır'daki gücüne kıyasla çok küçük. Tabii bunun bir sebebi el Nahda'nın 1990'lardan bu yana ciddi baskı görmesi. Ama aynı zamanda Batılılaşmada aldığı yol, eğitim düzeyi ve tarihi nedeniyle Tunus halkı köktendinci fikirlere Mısırlılara göre daha uzak. Fakat İslamcı partilerin tüm bölgedeki muhalefet içinde önemli güçler haline geldiği yadsınamaz. 30 yıldır esen rüzgarın yönünü değiştirmek için yoğunlaştırılmış bir demokrasi deneyimine ihtiyaç var. Aksi ihtimal, ordunun 1992'de seçimleri darbeyle engellediği ve ardından yaşanan iç savaşın bedelini hala ödeyen Cezaire'de yaşananlardır. Ortadoğu'da gerçekleşecek özgür seçimleri kim kazanırsa kazanсын demokrasi talebi güçlü bir toplumla karşılaşmak zorunda kalacak. Herhangi bir partinin -programı ne olursa olsun- bu yönelimi rayından çıkarması çok zor. İmkansız olduğunu söylemiyorum. Ama süren olayların ana sonuçlarından biri demokrasi talebinin büyük güç kazanması oldu. Bu hareketler solun kendini bir alternatif olarak yeniden yaratabilmesi için de ideal olanaklar sunuyor.

Tunus Komünist İşçi Partisi açıklaması

Tunus halkı, ülkeden kaçarak dışarıda kendisine bir sığınak arayan diktatöre karşı büyü bir zafer kazanmıştır.

Bugün, Zeynel Abidin Bin Ali'nin tayin etmiş olduğu anayasa kurumu, meclis başkanı Fuad El Mubza'yı 45-60 gün içinde seçimleri gerçekleştirerek, yeni bir başkan seçmek üzere geçici başkan olarak tayin etmiştir.

Tunus Komünist İşçi Partisi, halkın özgüncüyle, masum şehitlerinin kanlarıyla, kadın-erkek evlatlarının özverileriyle ve tarihi direnişleriyle kazandığı bu zaferi selamlarken şu önemli noktaların altını önemle çizer:

■ Şu ana kadar kazanılan zafer, yalnızca yolun yarısını oluşturmaktadır. Diğer yarısı, savunulan demokratik değişimin somut olarak gerçekleştirilip kurulmasında yatmaktadır.

■ Demokratik Değişim, ne halkı yarım asra yakın ve Zeynel Abidin Bin Ali'nin 23 yıllık yönetimi boyunca en basit demokratik haklarından mahkum bırakan diktatörlüğün oluşturduğu kurum ve yasalarından, ne de aynı partinin devamı anlayış ve şahsiyetlerden gelmeyecektir.

■ Başkanlığa geçici olarak tayin edilen Fuat Mubza, esas itibarıyla Zeynel Abidin Bin Ali'nin takımından olup, halkı hiçbir şekilde temsil etmeyen ve seçimsiz oluşturulan bir kurumun başkanıdır. Seçimlerin 45-60 gün içinde yapılmasının şart koşulması, tamamıyla diktatörlük yönetimini temsil edecek birilerinin yeniden seçilmesini garantilemekten başka bir anlam taşımamaktadır.

■ Bugün hala karşımızda duran en büyük tehlike; Tunus halkının zaferi çalınarak, özgürce ve onurluca yaşama hakkı gasp edilerek, Zeynel Abidin Bin Ali yönetimini, Bin Ali'siz olarak koruyup, yeni bir dekoratif imajla 'demokratik' yönetime geçildiğinin ilanıdır.

■ Gerçek bir Demokratik Değişimin gerçekleşmesi, gerek siyaseten, gerekse ekonomik, sosyal ve kültürel olarak sömürgeci yönetimle doğrudan ve fiili şekilde tüm bağların kesilmesi, kurulacak geçici hükümet veya aynı işlevi görececek bir heyetin, halkın ulusal onurunu, sosyal adaleti ve tüm özgürlükleri koruyacak Demokratik Cumhuriyetin esaslarını belirleyecek bir kurucu meclisi öngören özgün ve demokratik bir seçimin gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır.

■ Diktatörün yıkılmasında fiili ve aktif rol oynayan, siyasi, sendikal, hukuki, kültürel, örgütlü ve örgütsüz tüm güçler, Tunus halkının geleceğini belirlemede söz sahibi olmalıdır. İktidar güçleriyle yapılacak görüşme ve pazarlıklarda, bu güçleri temsilen başka hiçbir taraf yada güç yer alamaz.

■ Demokratik Güçler; ayaklanan Tunus halkının kazanımlarını korumak ve iktidarı barışçı yolla halka devretmek için eski yönetimle görüşmeleri sürdürmek üzere, kendi arasında acilen Birleşik Demokratik Değişim Heyetleri oluşturmalıdır.

■ Demokratik Güçler, ülkenin bütününde, yerel, bölgesel ve sektörel olarak taraftarlarını, birleşik heyet, komite ve konseyler şeklinde gericiğe, yıkıcılığa, talan ve tehditlere karşı örgütlemekle mükelleftir. Aksi takdirde, iktidar güçlerinin halkın saflarında yadıkları karşıt dedikodu, korku ve yıkımları önünde geçilemez.

■ Bütünüyle halkın evlatlarından oluşan Ordunun; ülkenin ve halkın güvenliğinin sağlama sorumluluğu yanısıra halkın tercihlerine, hedeflerine, özgür onurlu ve adaletili bir yaşam tercihinine saygı göstermek temel görevidir.

Bunun için ise, mümkün olan hızda sıkıyönetim lağvedilerek, Tunus halkının geleceğini belirleyen bu mücadelesini aksatmak yerine meşru bir zeminde sürdürüp gerçeğe yaşamına tercüme etmesini sağlamalıdır. 15 Ocak 2010.

Geçici bir hükümet için,

Kurucu bir meclis için,

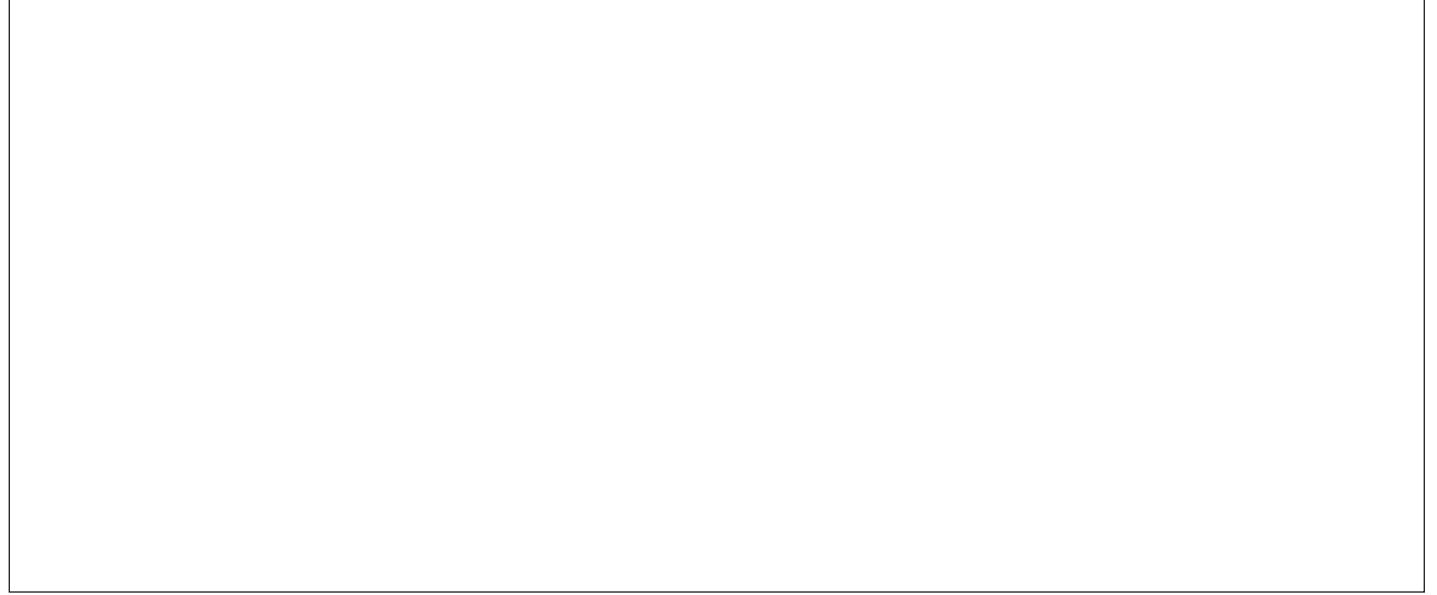
Demokratik bir Cumhuriyet için

Kar

Türkçesi: Bereket

Arap 1848'i...

Değişimin henüz başındayız. Arap halkları bu kez zor kullanılarak ezilmedi ve ezilmeyecekler de. Tunus ve Kahire'deki despotların yerine geçecek isimler halka ne sunacaklar? Bilmeliler ki artık yalnızca demokrasi onların karnını doyurmaz...

Tunuslu gençler Ben Ali'nin kaçışından sonra da iş ve özgürlük talebiyle sokaklarda mücadeleyi sürdürüyorlar

Tarık Ali

Koltuğunda daha fazla kalamaz çünkü ordu kendi halkına ateş etmeyeceğini açıkladı. Bu Tiananmen Meydanı seçeneğini ortadan kaldırıyor. Şu ana kadar rejimi korumayı başarmış generaller sözlerinde durmazsa bu, orduda çatlaklara yol açar ve bir iç savaş manzarası ortaya çıkabilir. Şu anda, Amerikalı dostlarının has adamları Mübarek'i olabildiği kadar Kahire'de tutmasını her şeyden çok isteyen İsraililer dahil kimse böyle bir şeyi istemez.

Peki, Mübarek bu hafta mı gider yoksa önümüzdeki hafta mı? Washington 'muntazam bir geçiş' istiyor ama Mübarek'e kabul ettirdikleri yeni başkan yardımcısı 'Ajan' Süleyman'ın (ya da kurbanlarının deyişiyle İşkence Şeyhi) da elleri kanlı. Alçak bir işkenceciyi bir diğeriyle değiştirmek artık kabul edilemez. Mısırlı yığınlar sivil bir sahtekarın üniformalı bir diktatörün yerine geçirildiği ve hiçbir şeyin değişmediği Pakistan tarzı bir operasyon değil tümünden bir rejim değişikliği istiyor.

Tunus "virüsü" herkesin tahmin ettiğinden de hızlı yayıldı. Siyasi, askeri ve ahlaki yenilgilerle geçmiş uzun bir uyku döneminden sonra Arap dünyası yeniden uyanıyor. Tunus etkisi, komşusu Cezayir'i anında sardı ve bu ruh hali oradan Ürdün'e ve 1 hafta sonra da Kahire'ye vardı. Tanık olduğumuz

şey Çar, İmparator ve işbirlikçilerine karşı gerçekleşen, tüm Avrupa'yı sarsan ve gelecekteki çalkantıların da müjdecisi olan 1848 ayaklanmalarına çok benzeyen bir dizi ulusal-demokratik isyandır. Bu Arap'ların 1848'idir. O günün Çar ve İmparatoru bugün Beyaz Saray'da oturan Devlet Başkanıdır. Bu, aynı zamanda şu an yaşadığımız öndeğerimleri 1989'dakilerden ayıran şeydir de. Bu ve kitlelerin kendilerini aynı ölçüde mobilize etmediği gerçeği gibi birkaç istisna daha var. Doğu Avrupalılar mutlu geleceğin orada olduğunu zannedip kendilerini "Alın Bizi, Artık Siziniz" şarkıları eşliğinde Batı'ya teslim etmişti.

Araplar bu çirkin kucaklaşmayı yaşamak istemiyor. ABD ve AB onların başından savdığı diktatörleri her zaman desteklemiştir. Bunlar, Batı yüzünden maruz kaldıkları boynun eğmelere, işkencelere, yolsuzluk ve kitlesel işsizliğe, kendi zenginliğiyle kör olmuş bir azınlığa ve sonsuz bir sefalet evrenine karşı gerçekleştirilmiş olan devrimlerdir. Zorba diktatörler ve onları ayakta tutanlara karşı yeniden keşfedilen Arap dayanışması Ortadoğu'da bir dönüm noktası olacaktır. Bu, 1967 Savaşından sonra acımasızca yok edilen Arap ulusunun tarihsel hafızasını da tazeleyecektir. Liderler arasındaki farklılık daha göz alıcı olamazdı. Tüm zaaflarına ve hatalarına karşın Cemal Abdülnasır 1967'deki yenilgi üzerine sorumluluğu kabullenmiş ve istifa etmişti. Milyonlarca Mısırlı Nasır gitmesin diye Kahire meydanla-

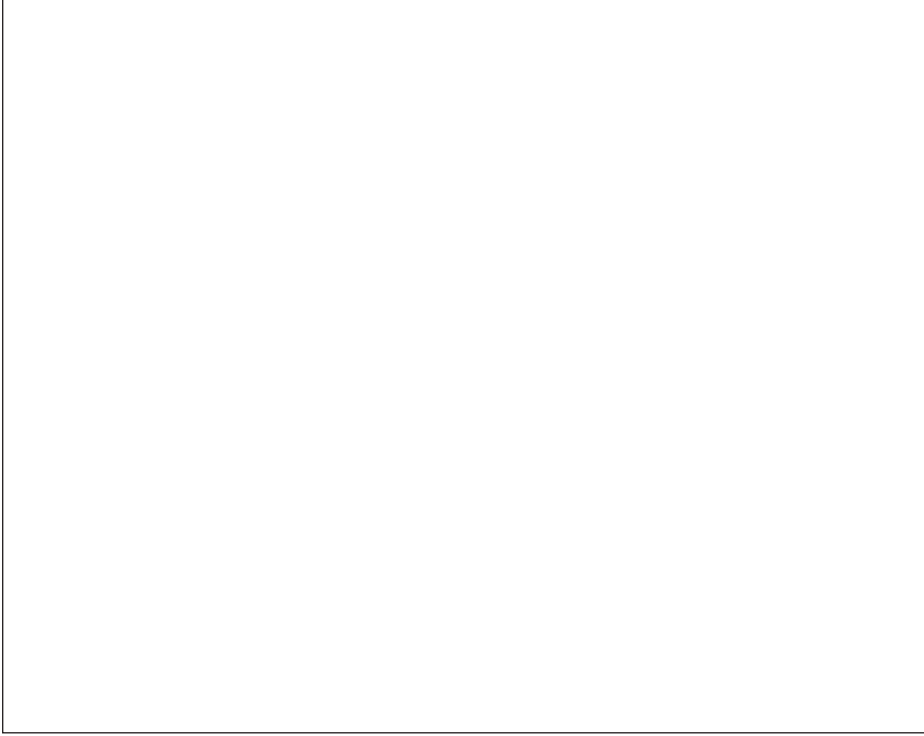
rını doldurdu. Nasır, kararını değiştirdi. Birkaç sene sonra makamında kalbi kırık ve beş kuruşsuz bir halde öldü. Halefleri ülkeyi Washington ve Tel Aviv'e teslim etti.

Ocak'tan bu yana yaşadıklarımız Arap Dünyasının 1967 yenilgisinden bu yana gerçekleştirdiği ilk gerçek diriliş dönemini işaretledi. Tarihin yanlış tarafında olmamak ve yenilgiden payını almamak adına her daim uyanık davranan tüm dönemler bu ayaklanmalara hazırlıksız yakalandı. Mevcut koşullarla şekillenen ayaklanma ve devrimlerin kitleler, yığınlar ya da halk-adına ne dersiniz deyin- tarafından artık hayatın nefes alınmaz ve katlanılmaz olduğuna karar verildiğinde gerçekleştiğini unuttular. Onlar için yoksul bir çocukluk ve adaletsizlik sokakta kafaya yenen bir tekme ya da cezaevinde maruz kalınan acımasız bir sorgulama kadar doğaldır. Onlar tüm bunları zaten yaşadı, fakat aynı koşullar artık bir yetişkin olduklarında da süregelirse işte o zaman ölüm korkusu kaybolur. Ve bu noktaya bir kez erişildi mi en ufak kıvılcımlar dahi koca bir ormanı yakacak kadar büyüyebilir. Arap dünyasında bu rolü kendini ateşe veren Tunuslu seyyar satıcının trajedisi oynamıştır...

Değişimin henüz başındayız. Arap halkları bu kez zor kullanılarak ezilmedi ve ezilmeyecekler de. Tunus ve Kahire'deki despotların yerine geçecek isimler halka ne sunacaklar? Bilmeliler ki artık yalnızca demokrasi onların karnını doyurmaz...

Kaçak göçmenler

Geçimi için gerekli parayı bile zor kazanan kaçak göçmen, ülkedeki borçlarını ödemenin yanı sıra kendisinden para bekleyenler için de kazanmak zorundadır

Filistinli göçmenlerin Atina Üniversitesi bahçesindeki direnişleri sürüyor...

Engin Erkiner

Ekonomik krizle boğuşan Yunanistan sınırların her geçen gün artan mültecilerin ihtiyaçlarını karşılayamadığı gerekçesiyle Türkiye ile kara sınırına duvar inşa etme kararı alınca, kaçak göçmenliğin boyutları ve kaçak göçmenlerin sorunları bir kez daha gündeme geldi.

AB'nin geçiş ülkesi Türkiye

Türkiye ve Yunanistan gibi kaçak göçmenlerin özellikle yöneldikleri ülkelerle sınırı olan ülkeler Almanca'da Grenzregime olarak da adlandırılıyor. Kaçak göçmen, hedeflenen ülkeye gidebilmek için önce bu ülkeye gelir ve değişik yollardan sınırı geçmeye çalışır.

Latin Amerika'dan ABD'ye kaçak göç için sınır ülke Meksika'dır.

Afrika'dan gelen kaçak göçmenler genellikle AB ülkelerine yönelirler. AB'nin sınır ülkeleri fazladır. Kuzey Afrika'da özellikle Fas sınır ülkeleri arasında sayılır.

Doğu'dan ve özellikle eski Sovyet cumhuriyetlerinden gelenler için bu ülke Ukran-

ya'dır. AB ülkeleri önceki yıllarda kaçak göçü Macaristan'da kesmeye çalışırdı. Şimdi sınır doğuya kaymıştır ve Bulgaristan ile Romanya'nın Schengen ülkeleri arasına alınmak istenmemesinde kaçak göçle mücadelede yeterli başarıyı gösterememelerinin de payı var.

Türkiye kaçak göçten para kazanıyor

Önemli bir başka sınır ülkesi, araştırmalarda pek adı geçmemekle birlikte Türkiye'dir. Türkiye kaçak göçten iyi para kazanan ülkelerden biridir.

Çok sayıda kaçak işçi, özellikle ev hizmetlerinde piyasadakinden daha düşük ücretlerle çalışmaktadır. Bir kısım kaçak işçi özellikle yan sanayide istihdam ediliyor.

Sayıları hakkında kesin bilgi bulunmuyor. Kuvvet Lordoğlu'nun yabancı kaçak işçilerle ilgili yaptığı çalışmaların büyük katkılara ihtiyacı vardır.

Ülkede sert bir Yabancılar Yasası var. İlticacılar Yasası dersiniz tam anlamıyla rezilet... Çok sayıda yabancı yoğun olarak sömürülüyor, yakalanıyor ve sınır dışı ediliyor.

Ülkeyi, "geçiş ülkesi" olarak da kullananlar, kaldıkları süre içinde değişik oranda para harcamak zorundalar.

Bu insanlara karşı düşmanlık had safhadadır. Bunun adına yabancı düşmanlığı ve ırkçılık deniliyor, ama biz böyle kelimeleri kendimize yakıştıramayız ve Almanya'daki ırkçılıkla uğraşmayı tercih ederiz.

Bazı sendika yöneticileri, "yabancı işçileri dövün, atın" diyerek yerli emeği "korurken", sol konuya ilgisiz durumdadır.

Kaçak göç süreci

Sermaye sermayedir ama, belirli kurallara uygun ve uzun vadeli faaliyet göstereni vardır; kısa zamanda büyük kazanç elde etmek için hiçbir kurala uymayanı da vardır. İkincisine talancı ya da çapulcu sermaye denilebilir.

Bu sermaye genellikle küçük boyutludur, bu durum onun yüksek kazanç elde etmesini dışlamaz.

Kaçak göç, bu sermayenin önemli faaliyet alanlarından bir tanesidir.

Kaçak göç sürecini üç genel aşamada inceleyeceğim: Hazırlık, yolculuk ve varılan ülkedeki faaliyet...

Afrika'nın değişik ülkelerinden, Afganistan'dan, İran'dan, Pakistan'dan, Ortadoğu ve Uzak Doğu ülkelerinden, Latin Amerika'dan yola çıkan çok sayıda insan ABD, Avrupa Birliği ülkeleri, Avustralya gibi zengin ülkelere ulaşmaya çalışıyor.

Üç aşamalı kaçak göç süreci önemli genellemeleri içerir. Çıkılan ve gidilen ülke değiştiğinde, bu üç aşamada da bazı değişiklikler olur. Kaçak göç, dünyanın bütün yörelerini kapsadığı için, bilinenden hareketle genelleme yapmaktan başka çare yoktur. Her özel durumun incelenmesinde bu çıkış noktası dikkate alınmalıdır.

Kimler?

Hangi tür insanlar kaçak göç yolculuğuna çıkıyorlar?

Sanılanın aksine, kaçak göç yollarına düşenler, nüfusun en yoksul kesimi değildir. Kaçak göç yeterli miktarda parayı gerektirir. Kaçak göç sürecinde çok sayıda aracının yardımı gereklidir ve bunlar da parasız hiçbir şey yapmazlar.

Gerekli para miktarı çıkılan ve gidilecek ülkeye göre değişmekle birlikte, birkaç bin Avro'dan 20-30 bin Avro'ya kadar da çıkabilir.

Diyelim ki, bir Orta Afrika ülkesinden bir AB ülkesine kaçak olarak gitmek istiyorsunuz. Bunun için önce bulunduğunuz ülkeden, bir Kuzey Afrika ülkesine ya da Akdeniz kıyısına gitmeniz gerekir. Orada kısa ya da uzun bir süre kalacaksınız, ardından denizi geçeceğiniz motora para vereceksiniz, indiğiniz yerde yeniden para gerekebilir.

Her "hizmetin" belirli fiyatı vardır. Herkesin yapacağı iş ve alacağı para bellidir. Bu parayı bulamayan yola çıkamaz.

Bu para genellikle akrabalarından borç alınarak bulunur ve kaçak göç yolcusu büyük bir borçla yola çıkar.

Yoksuldu, ama para bulamayacak kadar yoksul da değildir.

Yolculuk

Kaçak göçün en uzun ve en tehlikeli yanıdır. Soyulup, paranızı kaybedip, geri dönmek zorunda kalabilirsiniz.

Kuzey Afrika'dan motorla İtalya kıyılarına doğru yol alırken, hücumbotlar tarafından batırılabilir ve denizde boğulabilirsiniz.

Önemli bir transit göç ülkesi olan Türkiye üzerinden gidiyorsunuz diyelim...

En yakın AB ülkesi Yunanistan'dır.

Kendi kendinize yola çıkamazsınız. Gerekli parayı öder ve değişik ülkelerde örgütlenmiş olan şirket benzeri bir kuruluşun himayesinde yola çıkarsınız.

Türkiye'ye girdikten sonra hangi yolu izleyeceksiniz, nerede kalacaksınız, Ege ya da Meriç Nehri kıyısına nasıl ulaşacaksınız? Bunları kendi başınıza yapabilmemiz mümkün değildir.

Eski klasik yol, Ege'den motorlarla Yunan adalarına geçmek, orada da hemen siyasi iltica başvurusu yapmaktır. Sonunda kabul edilmeyecek olsa bile başvurunuzun incelenmesi biraz sürer ve siz de bu arada başka ülkeye geçebilirsiniz ya da ülke içinde ortadan kaybolabilirsiniz.

Bu yol bir süreden beri kapanmış durumda... Almanya'nın çabasıyla Türk deniz kuvvetlerine çok sayıda hücumbot katıldı ve bunlar özellikle Ege'nin körfezlerinde konumlandılar. Hedefleri kaçak göçmen ta-

şıyan motorları çevirmektir ve bunda başarılı da oldular.

Göç yolu Trakya'ya kaydı. AB yönetimi bu yolu da kapatmak için Türkiye-Yunanistan sınırının bir bölümüne duvar ya da çit örmeyi düşünüyor.

Türkiye'nin doğu ya da güneydoğu sınırından içeri giren insanlar ülkeyi boydan boya geçiyorlar, ardından Meriç üzerinden Yunanistan'a gidiyorlar.

Bu uzun yolculuğun kazasız belasız atlatılması, her iki ülke polis ve jandarmasına gerekli rüşvet verilmeden mümkün değildir.

Varış ülkesi

Kaçak göçmen istediği ülkeye ya da en azından oraya gidebileceği -Fransa'ya gitmek için Yunanistan gibi- bir ülkeye gelmiştir, ama sorunları bitmemiştir. Yola çıktığı ülkede yüklü bir borç bırakmış olmasının yanı sıra, ailesi ve yakınları da ondan para beklemektedir.

Kaçak göçmenin en büyük sorunu konumunu legalleştirmektir. İltica başvurusu reddedilecektir ve yasalarda yapılan değişikliklerle karar verme süreci hızlandırılmıştır. Tek çıkar yol, bulunduğu ülkenin vatanıyla ya da kendi ülkesinden gelmiş ve bu ülkede oturumu olan birisiyle evlenmektir.

Bunun da piyasası var. Yeterli parayı verince olmayacak iş yok... Ne ki, polis de uyanmış vaziyette ve geçerli oturma izni olmayan yabancıların evliliklerini dikkatle inceleyip, kadımla erkeğin aynı evde oturup oturmadığını denetliyor.

Bir yolunu buldunuz, parayla evlendiniz diyelim. En az iki yıl bu evliliği çekmek zorunda olduğunuz gibi, "eş"in bitmek tükenmez para isteklerini de karşılamak zorundasınız. İki yıl -bazı ülkelerde üç- dolmadan "eşiniz" sizi terk eder ve polise de haber verirse, işiniz bitmiş demektir...

Çalışmak zorundalar , ama nerede?

Kaçak göçmenler genellikle kendi bölgelerinden insanların bulunduğu ülkelere gelirler. O çevre kaçak göçmene kalacak yer ve iş bulabilir.

Kaçak göçmen düşük ücretle ve çok kötü koşullarda çalışmak zorundadır. Sesini çıkaramaz, hak arayamaz.

Geçimi için gerekli parayı bile zor kazanan kaçak göçmen, ülkedeki borçlarını ödemenin yanı sıra kendisinden para bekleyenler için de kazanmak zorundadır.

Kaçak göçmenlerin uyuşturucu ticaretine kaymaları bu nedenle hiç zor değildir. Biraz şansı olan az sayıda kişi kısa zamanda çok para kazanır, büyük çoğunluk ise biraz para kazanır, yakalanır, hapse atılır, ardından sınır dışı edilir.

Atina ünivesitesinde göçmen direnişi

Yunanistan hükümetinin önlemleri sıkılaştırmasına tepki gösteren göçmenler açlık grevinde

Yunanistan'da dünyanın çeşitli ülkelerinden göç eden 300 mülteci 25 Ocak'tan itibaren Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesinde süresiz açlık grevine başladı. Açlık Grevci Göçmenler Meclisi açıklamasında "Bütün mültecilerin yasallaşmasını, eşit politik ve sosyal haklar ve Yunanlı işçilerle aynı yükümlülüklerle sahip olmak istiyoruz. Yunanlı işçi kardeşlerimizden, bu sömürü yüzünden ter dökken herkes-ten, bizi desteklemesini istiyoruz" dediler.

Mülteciler, açlık grevi yaptıkları Hukuk fakültesinde, Dekan ve Öğrenci Derneklerinin izniyle bulunmalarına rağmen, Hükümet, faşist örgüt ve partiler ile medyanın kışkırtıcı açıklama ve haberlerinde fakülteyi işgal ettikleri ve dersleri engelledikleri duyuruluyor. Bu bahaneyle Yeni Demokrasi Partisi (Nea Demokratia) üniversite özerkliğinin kaldırılmasını ve polisün üniversitelere girebilmesini öngören bir yasa tasarısını meclis gündemine getirdi.

Afganlı mülteciler açlık grevinde

Açlık grevi yapan 300 mültecinin dışında, Atina'nın Propilya Meydanı'nda da, bir grup Afgan mülteci siyasi iltica talebiyle kurdukları çadırda oturma eylemi ve ağızlarını dikerek açlık grevi yapıyorlar. 9 kişiyle sürdürülen açlık grevi birinci ayı doldurdu. Geçici oturma izni almış olan mülteciler, yasal hakları olan politik ilticayı alınca ya kadar eylemlerini sürdürmekte kararlı olduklarını söylüyorlar.

Filistinli mülteciler politeknik üniversitesinde direnişte

Hiçbir yasal statüleri olmayan yaklaşık 50 Filistinli ve İranlı mülteci ise Atina Politeknik Üniversitesi'ni işgal etti. Oturma izni ve iş istediklerini belirten mülteciler, eylemlerini sonuna kadar sürdüreceklerini belirttiler. Filistinli mülteciler; "Herkesin bir vatani var, bizi iade edebilecekleri bir vatanımız bile yok, İsrail'in işgali ve katliamları altında topraklarımız. İsrail bizi topraklarımızdan kovdu, Yunanistan da bizi buradan kovmak istiyor" diyor.

Bütün bu saldırılara karşı haklarını

Zihniyet

Sosyalizm: Hrant'ın kimliğinin ayrılmaz bir parçası

Öldürülüşünün dördüncü yılında Hrant Dink'in kimliği de tıpkı Deniz Gezmiş'ininki gibi "sınıf mücadelesi"nin konusu haline geliyor. Hrant'ı Türkiye Ermenileri'nin hak mücadelesini, Türkiye'nin bütün ezilenlerinin mücadelelerine bağlayarak unutulmaz kılan asli kimliğiyle, bir sosyalist yoldaşımız olarak anıyoruz (*)

Ertuğrul Kürkçü

Hrant'ın, hayatına kastedilmekte olduğunu hepimizden önce ve ürpertici bir gerçeklik algısıyla birlikte sezmiş olduğunu artık biliyoruz... Bizleri uyarılmış, yaklaşmakta olan cinayeti haber de vermişti aslında, "Ruh Halimin Güvercin Tedirginliği"ni yayınladığında...

Hrant'ın bu son yazısını dikkatle okuyan herkes onun son yıl derin bir varoluş muhasebesi yaptığını, Türkiye'de, doğduğu yerde yaşamını sürdürmenin çoklu anlamları, riskleri ve olasılıkları üzerine uzun boylu düşündüğünü kolayca görür.

Yargıtay'ın TCK'nın 301. Maddesi'ni ihlalden, yani "Türklüğü aşağılama"dan ötürü mahkûmiyet kararını kesinleştirirken, yaşamını ağır bir tehdit altına soktuğunu bile bile, doğduğu yeri terk etmektense Türkler'in "insanlığı"na sığınmayı seçmişti Hrant: "Evet kendimi bir güvercinin ruh tedirginliği içinde görebilirim, ama biliyorum ki bu ülkede insanlar güvercinlere dokunmaz," demişti. "Güvercin-

Hrant kendisine "Çizmeyi aşırıyorsun" diyenlere, "Agos, solcu ve devrimci bir gazetedir. Devrimler, çizmeyi aşığı- nızda gerçekleşir!" diye yanıt vermişti

ler kentin ta içlerinde, insan kalabalıklarında dahi yaşamlarını sürdürürler. Evet biraz ürkekçe ama bir o kadar da özgürce"...

Onu kaybettiğimiz günden beri, bu seçimi karşımıza bir paradoks olarak dikiliyor: Bu seçim bir yandan Hrant'ın hayatıyla ödediği ağır bir yanığı öbür yandan bu topluma dair çok isabetli bir yargıyı yansıtıyor. Hrant gibi dava sahibi bir insan bu toplumun karmaşık ve çelişik tabiatının kendisi ve davası için hala bir var oluş imkânı sunduğunu sezerse bunun gereğini yapmazlık edemezdi.

Gerçi, "güvercin-insan" mecazı Hrant'ın bu imkanın zayıflığı ve kırılabilirliğinin bütünüyle farkında olduğunu da dışı vuruyor, ama imkan imkandır...

Oysa bu çelişik toplumsal varoluş, bu kırılabilir imkânın karşısına somut, yalın, kıyıcı, hatta uluorta bir tehdidi de dikmiş meğer. Bu tehdit, o günlerde sanıldığı ve biz öyle sanalım diye göz yumulduğu gibi, bütün o mahkeme kaplarındaki vod-

vil milliyetçilerinin sakil meydan okuyuşları değilmiş... Meğer bütün bir kasaba ahalisi Hrant'ın yaşamı üzerine bahse girişmiş, "insanlar" katilinin kim olacağına dair kahvehane köşelerinde iddiaya tutuşmuş...

Hrant tehdidi sezmişti belki ama böylesini de hayal edebilir miydi? Ne o edebilirdi, ne bir başkası...

Acaba o büyük muhasebe günlerinde Hrant "başına bir şey gelirse" toplumun buna nasıl bir tepki göstereceğini düşünmüş müdür? Bunu bilmiyoruz, eğer "güvercin-insan" mecazına dönecek olursak, en iyi olasılıkla başına bir şey gelmemesini umduğunu düşünebiliriz ... "Ne yazık ki artık eskisinden daha fazla tanımıyorum ve insanların 'A bak, bu o Ermeni değil mi?' diye bakış fırlattığını daha fazla hissediyorum." diyor, "Ruh Halimin Güvercin Tedirginliği"nde.

Cansız bedeninin arkasından yüz binlerce insanın yollara düşebileceğini, Türkiye'nin onu

bağrına basabileceğini, yaşarken dışı vurmadığı sevgiyi, ölümden sonra artık ondan esirgemeye devam etmeyeceğini düşünememiş olmalıydı o günlerde. Nasıl düşünebilir ki insan kendi cenazesini?

Ezilenlerin gönlündeki Hrant

Ama geriye dönüp bakınca, Hrant'ın, arkasından bir çığa dönüşen toplumsal sevgi ve saygı dalgasını hayattayken adım adım kendi başına oluşturduğunu; "tanınması"na neden olan bütün fırsatlarda takındığı tavırla, tutturduğu diskurla ve tarzla ırkçıların, ultra milliyetçilerin, inkârcı ve statükocuların bile karşı çıkmakta güçlük çektikleri bir haklılık zeminini örerken, ezilenlerin gönlündeki yerini de durmaksızın genişletmiş olduğunu görebiliriz.

Onun ardından yüz binlerce insan İstanbul sokaklarına dökülürken yalnızca bir cinayete tepkilerini dile getirmekle kalmıyordu; tanıdıkları, bildikleri,

Zihniyet

kendilerinden saydıkları ve korumayı başaramadıkları için içlerinin yandığı bir dostlarına hakkı olan sevgi ve saygıyı sunuyorlardı.

Hrant'tan önce, Hrant'tan sonra Ermenilik...

Hrant'ın varlığı ve çabaları Türkiye Ermenileri'nin yakın tarihini "Hrant'tan önce" ve "Hrant'tan sonra" diye ayırmamıza olanak veriyordu. Ondan önce Türkiye Ermenileri daha çok Patrikhane çevresinde dönen, kendi içine kapanık bir cemaat yaşamının dışına ne kadar yansıyor ise o kadar bilinen üyeleriyken Hrant'la birlikte Türkiye politik ve toplumsal gündeminin özgül bir unsuru olarak yeniden öne çıktılar. Hrant ve Agos'la birlikte Ermenilik dinsel bir atıfla, "gayrimüslim" olarak anılmaktan çok etnik-kültürel bir bağlamda anılır, bütünüyle seküler anlamda bir Ermeni kimliğinden daha çok söz edilir oldu.

Son beş yılda sayıları giderek artan ve sıklaşan televizyon ve radyo konuşmaları, gazete yazıları ve röportajlarında, "bizim gibi giyinen", "bizim gibi konuşan", çok güzel, düzgün ve zengin bir Türkçeyle, heyecan ve samimiyetle kendisini ve toplumunu anlatan, onların imgesi olan bu yeni lider, sadece Ermeni cemaatinin göğsünü kabartmakla kalmadı, düşünen, tartışan, geçmişinin gerçek öyküsünü öğrenmek isteyen Türkler, Kürtler, Aleviler, Çerkesler, Araplar arasında da geniş bir hayran kitlesi yarattı.

Hrant'ın sosyalist geleneği...

Hrant'ın öncülüğü Ermeni gençliğini toplumsal meselelerde söz sahibi olmaya teşvik etti, onlara kendine güven, cesaret ve kararlılık yanında, ölçülülük ve alçakgönüllülük aşıladı. Toplumsal tartışma ve yaratı alanlarında Ermeni gençler daha çok öne çıkmaya, yazmaya, konuşmaya, müzik yapmaya başladı...

Kürt mücadelesi, Kürtlerin özgül taleplerinin gerçekleşmesinin "devrim sonrası"na ertelemeyeceğini "sol"a eninde sonunda nasıl kabul ettirdiyse, Türkiye Ermenileri'nin Hrant'ın açtığı yeni yoldan iler-

leyen kimlik ve haklarını kazanma mücadelesi de onların ve onların yanı sıra bütün öteki dinsel ve etnik azınlıkların hak ve kimliklerinin politik-toplumsal mücadelenin özgül bir gündem maddesi olduğunu "sol"a benimsetmede çok esaslı bir etkide bulundu.

Hrant bütün bu nedenlerle sadece Ermenilerin değil bütün ezilenlerin, dışlananların, ihmal edilenlerin ve sömürülenlerin mücadelesinin ileri taşınmasında pay sahibiydi.

Hrant'ın aslında pek az imkânla bu karmaşık görevlerin altından kalkabilmesinde, toplum önderi rolünü üstlenirken geleneksel cemaat kalıplarıyla her boy ölçüşmeden başarıyla çıkmasında, milliyetçiliğin sirenlerine kulaklarını tıkayarak halkının taleplerini öteki halkların da kurtuluşuyla ilişkilendiren bir tarzı geliştirebilmesinde onun bir sosyalist, 1968'in devrimci dalgası içinden yetişmiş bir sosyalist olmasının payı hiç azımsanamaz. Hatta bu istisnai rolü başarıyla oynayabilmesi, politik geçmişi ve geleneğiyle doğrudan ilişkiliydi de denebilir.

Hrant'ın yokluğunda Türkiye'de yaşamının hepimiz için, sadece Ermeniler için değil Türkler ve Kürtler ve diğerleri için daha da zorlaşması bundan: Türkiye Ermenileri'nin hayyatı ve mücadelesini toplumun öteki ezilenlerinin hayat ve mücadelesine bağlayacak halka Hrant'la birlikte koştular.

Henüz yerine konabilmiş değil. Konabilir mi? Aynı rolü, aynı arka plana yaslanarak ve aynı beceriyle oynamayı üstlenecek bir ikinci kişi çıkarsa evet! Herhalde böyle bir ikinci kişi olmayacak, Ermeni cemaati, Ermeni gençliği ve aydınları onun yerini daha çok parçalı ve kolektif bir yapıyla doldurmak için çaba gösterecek besbelli; ama bunu bir çırpıda gerçekleştirmek de o kadar kolay olmayacak.

Hrantsız bir hayatın tam olarak ne anlama gelmiş olacağını ancak onu kaybedince anlayabilmiş olmamız ne acı!

İlk kez, *Hrant'a... 'Ali Topu Agop'a at'*, içinde yayımlandı (Kırmızı Yayınları, Eylül 2007, İstanbul)

Yurtdaş başbakanla yurtdaş sanatçının heykel kavgası

Bu kavgaya, bu topraklarda insan dahil her şeyi yıkılıp atılabilir eşyaya indirgemeyi iş ve meslek edinmişlere ârız bir anlayış ve pratiğin çıkardığı kavgadır.

Tektaş Ağoğlu

Acayip bir şey, şaşılacak şey: UCUBE!

Başbakanın algı havsalasını aşan bir heykel tasarımı. Anlamsız ve gereksiz. Karsın tam da o mevkiine Türk Telekom Arena denilen şeyin iri boy bir maketi oturtulmuş olsaydı göze bu kadar acayip görünür müydü?

Bir kusur varsa o kusur Başbakanın kusuru değil. 80 şu kadar yıllık cumhuriyet, ne yapıp ettiyse, ülkenin halen en tepe yöneticisini henüz bitmemiş, yarım kalmış bir heykel karşısında acil teyakkuza geçercesine tepki göstermekten alıkoymacak anlayış ve görgüyle donatmamış. Ya da, öyle birini ülkeyi yönetsin diye "Cumhur"un başına kondurmaktan başka çare bulamamış.

"Ne bu? Yıkın!"

Sanatçı yurtdaşa Başbakan yurtdaş arasına öyle bir karekedi sokulmuş ki, birinin "Yıkırım!", öbürünün "Yıkırmam!" demekten başka bir şey diyecek hali yok. Lakin "Yıkırım!" diyenin topu tüfeği, birer gazıyla mücehhez polisleri, bir dediğini iki etmemeye ta-

limli ve gönüllü sivil müfrezeleri var. Bin tonluk vinç tezdenden ısmarlanmıştı bile (denildiğine göre), orda heykel diye ne varsa parça parça doğranıp bir kenara atılacaktı.

O arada ülkenin dört bir yanında meydanlar, kışlalar, okullar, hükümet konakları, nerde bir avuç kamu alanı varsa orası bir elin parmaklarıyla anca sayılır birkaç istisna dışında binlerce (on binlerce) "ucube" ile donatılmış duruyor.

"Ne bunlar?"

Tayyip ve gayyur başbakanın şahsi ya da resmi öfke sine sığınıp, "Yıkın!" demeyi aklından bile geçirmeye yeltenemeyeceği acayip, şaşılacak şeyler!

Yurtdaş sanatçı ile yurtdaş başbakanın kavgası, bu topraklarda insan dahil her şeyi yıkılıp atılabilir eşyaya indirgemeyi iş ve meslek edinmişlere ârız bir anlayış ve pratiğin çıkardığı kavgadır. Yurtdaş sanatçı ne kadar kızar ve öfkelenirse öfkelensin, eserini bu cumhuriyetin yıllardır biriktire geldiği kum, çakıl, çimento ve boya ağırlığı altında ezilmekten kurtarıp bitiremeyecek görünüyor.

Resim

Resimdeki 'halk mektebi'

Öğretmen olmakla kadın, ücretsiz ev işçiliğinden, devlet ve erkeklerin baskısından kurtulmuş mu oluyor? Ya da kamusal alanda az çok görünürlük kazanması, karar alma süreçlerine eşit katılımını sağlayabiliyor mu?

Çiğdem İstanbullu

Türkiye'de akademik eğitim, Osmanlı'dan başlayarak uzun yıllar devletin kültür programı ile belirlendi. 1883'de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (sonraki adıyla Güzel Sanatlar Akademisi, şimdiki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi) kuruluşundan başlayarak, sanatçıdan beklenen, yerelliği öne çıkarması, "milli sanat" anlayışını geliştirilmesi ve bu anlayışın içinde kalarak üretmesiydi.

Sanayi-i Nefise'nin kuruluş gerekçesinde, "Osmanlı milletlerinde, özellikle Türklerde her ne kadar yaradılıştan sanat duygusu var ise de bu yetenek, levha resim (tablo) ve heykel biçiminde yapılmış şeylerde değil, belki milli sanatımızın büyük binalarıyla kullanılmaya mahsus binlerce eşyasında görülür" deniyordu. Güzel sanatlara mahsus kurumların meydana getirilmesi, yabancı ülkelere öğrenci göndermek yerine "hünerli kişiler" yetiştirilmesini sağlayacaktı. Ressamlardan, "kendi ülkemizin nitelik ve özelliklerinden izlenimler ve bilgiler edinerek" sanatlarını icra etmeleri, böylece "gerçekten bir Türk sanatı vücuda getirmele-ri" bekleniyordu.

İslam'da tasvir yasağı vardı. Akademinin açılışı, resim ve heykel yapımında kurumsallaşarak bu yasağı delmek anlamına geliyordu. Batı'yla aramızdaki medeniyet farkını kapatmak üzere biz de onlar gibi resim yapabilmeliydik. Milli bir sanata sahip olmanın gerekliliği üzerinden kurulan söylem, milliyetçiliğin kurulumuna da hizmet ediyordu. Dönem itibarıyla milliyetçilik de tutunulması gereken batılı bir kavramdı. Yani resim yapmak kadar milliyetçilik de moderndi, batılıydı.

Bu anlayışın sonucu, Doğu'ya has sanatların, örneğin minyatürün temel alınması yerine Batı'nın akademik resim dilinin benimsenmesi oldu. Oysa ki 19. yüzyıl sonunda Batı'da ortaya çıkan sanat akımları, Doğu sanatlarını model almakta ve akademik anlamda resim dilini terk etmekteydiler. Akademik anlayışla yapılan resimlerin özelliği; soyutlamaya düşmeden, okuması yazması olmayanlara dini bilgi vermek için yaşamın birebir benzeri görünümünü oluşturmaktı. Atmosfer boşluğunu, derinliği perspektifle vermek, renkleri doğal olana paralel kullanmak, figürlerin oran ve orantısını hesaplayarak gerçekçi göstermek, ışıkla varlıkların hacmini vermekteki amaç, mümkün olduğunca inandırıcı olabilmektir.

Cumhuriyetin ilanıyla gelen

devrimler sanatçılara, tekdüzelikten uzak, daha geniş bir yelpaze açtı. Laiklik, halkçılık, özellikle de inkılap ve devrim kavramları sanatçıları etkiledi. Eskiden sarayın ve yönetici zengin tabakanın üstlendiği koruyuculuk görevini bu kez hükümetler, akademiler, müzeler, galeriler ve burjuvalar devraldı. Günümüzde hâlâ devam eden devlet sergileri ve ödülleri, koç ya da sabancı sponsorluğunda veya bankaların adlarıyla açılan sergiler, bu tür bir koruyuculuğun açılımıdır. Sanat metalaşmıştır ve egemen sınıfların finansörlüğündedir.

Kurgu, renk ve ışık

Toplumsal yapıyı düzene sokan gerici veya yenilikçi her olgu ve olay sanatın konusu olabilir. Bunlardan biri de Latin alfabesinin kabulüdür. İnceleyeceği-

miz "halk mektebi" adlı resim bu konuyu ele alır. Ressamı Şeref Akdik, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin kurucularındandı.

"Halk mektebi"nin kurgusu, geleneksel ikonografik kurgudur. Hıristiyanlığın dini eğitim veren, Rönesans'dan gelen akademik anlayışı kullanılmıştır ve açıkçası, hiç de çağdaş değildir. Bu kurgunun özelliği, dinsel veya siyasal açıdan önemli kişileri ve temayı resmin odağına yerleştirmesidir.

Buna göre üstte yarısı görülen Atatürk portresine doğru sağ ve sol alt köşeden çizgi çektiğinizde ortaya üçgen çıkar. Üçgenin tepesinde Atatürk portresi, içerisinde alfabe dersi görülür. Kurguda iç içe pek çok üçgen kullanılmıştır. Öğretmenle öğrencinin ellerinden sağ sol alt köşelere uzanan veya oturan kadınların ellerinde tuttuğu alfabe kitaplarından geçen üçgenler.

İşık ve renkler de kurgudaki önem sırasına ve temaya göre kullanılmıştır. Hacim parçalanmamış, figürler akademik anlayışla perspektif derinliğe oturtulmuştur. Renk kullanımında oturan kadınlarda yoğun gölge ve koyu renkler görürüz. Oysa öğretmen ve yanındaki öğrencide sıcak renkler ve bol ışık vardır. Işık kaynağı özellikle öğretmenin solundaki pencere olarak tasarlanmış ve başı açık, modern giysiler içerisindeki bayan öğretmen aydınlatılmıştır.

İşığın yoğunluğuna göre resim iki plana ayrılır. Ön planda başı kapalı, gölgeler içerisindeki kadınlar ülkenin geri kalmış, kararlılık yüzünü temsil eder; öğretmen ve öğrenci ise modern aydınlanmakta olan yeni kurulmuş ülkeyi simgeler. Kullanılan dik ve yatay çizgiler sağlamlığı ve durağanlığı verirken devrimin ışıktan kaynaklanır.

Işığın bu kullanımı sanatçının izlenimci görüşüne ve temaya uygundur. Modern, batılı değerlerle aydınlanmayı bir tutan ressam, hareketi ışıkla sağlamıştır. Giysisinin rengi ve ışığa yakınlığı ile en çok aydınlanan öğretmen, gözün kaçınılmaz odağıdır. Üçgenin tepesindeki Atatürk portresi ise gizli veya ideolojik odaktır.

Okuduk ama özgürleşemedik

Çözümlediğimiz resim, 1 Kasım 1928'de Latin alfabesinin resmi yazı olarak kabul edilmesiyle başlatılan geniş okuma yazma seferberliğinin bir belgesidir. Öğretmen eli belinde, kendinden emin bir duruşla işini yapmaktadır. Çekingen, ürkek köylü kadınlarıyla aralarındaki fark çok belirgindir. Okuma yazma bilmek çağdaşlık ve aydınlık, bilmemek geri kalmışlık ve eziklik. Öğretmen olmakla kadın, ücretsiz ev işçisi olmaktan, devletin ve erkeklerin baskısından kurtulmuş mu oluyor? Ya da kamusal alanda az çok

Müstakil ressamlar ve heykeltıraşlar birli-

Elif Naci, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Refik Epikman, Mahmut Cûda, Nurullah Berk, Hale Asaf, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamehi gibi dönemin önde gelen ressamı tarafından 1929'da kurulan birlik, sanatçının devletle olan ilişkisine büyük anlamlar yükliyordu. Tüzüğünün 15. maddesi dikate değerdir: "Heyeti idare bilumum icraatında hükümete karşı mesuldür."

'Müstakiller' diye anılan bu

ressamlara göre, sanatçı yetiştirildiği alanda yapacağı çalışmalarla geçimini sağlayabiliyordu. Devlet, yetiştirilmesine katkıda bulunduğu sanatçıya destek de sağlamalıydı. Bu durumda müstakiller de sanatlarını icra ederken hükümete karşı sorumlu oldular. Değişimleri halka kazandırmak üzere yurt gezilerine katıldılar; ülkenin pek çok yerinde resimler yaptılar, sergiler açtılar. Halkçılık ilkesi, milliyetçi veya yerel motifi batılı dil-

le anlatmayı gerektiriyordu.Şeref Akdik de dâhil birliğin kurucuları Fransa ve Almanya'da eğitim görmüşlerdi. Batı'da akademik dili kıran ilk sanat akımlarından izlenimciliğin etkisindeki Şeref Akdik, Türk burjuva devrimlerinin ona verdiği coşkuyla 'halk mektebi' resmini çizdi. Aynı temayı, benzer bir anlayışla işleyen öteki tablolar arasında Malik Aksel'in "yeni mektep" ile Cemal Tollu'nun "alfabe okuyan köylüler"i say-

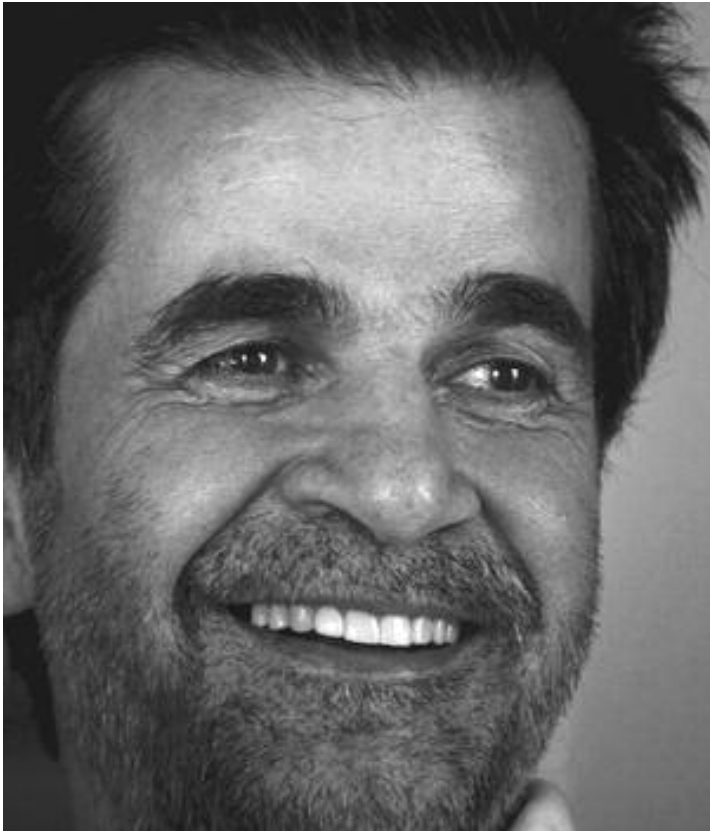
görünürlük kazanması, karar alma süreçlerine eşit katılımını sağlayabiliyor mu?

Resimde bize bakan çocuk, okuma yazma kursu alan kadınların yanında okula gelmiş: Belki evde ona bakacak kimse olmadığından, belki de ressamın bakışıyla geleceği sembolize ettiğinden. Öğretmenin eteğinden çekiştiren bir çocuk daha neden yok ki? Öy-

lesi çok daha gerçekçi olurdu. Sanat, üretim araçlarını elinde bulduran sınıf açısından bir metadır. Gerektiğinde yozlaştırıcı bir eğlence, gerektiğinde manipülasyon için eğitim aracı olur. Kapitalizm, insanı düşünen, bilinçli bir varlık konumuna getireceği için sanatı ve üniversiteleri kontrol altında tutar. Bireysel ola-

rak sanatıyla veya örgütlenerek özgür eğitim için mücadele edenler, burjuvazinin elindeki güçlerce susturulmak, yok edilmek istenir. Sınıflı toplumun ürünüdür bilimsel olmayan üniversite ve eleştirmeyen, eleştirdiği konuya çözüm aramayan sanat.

Panahi ve üç maymunlar

Masumiyetine inandığımız birisi orada yatığı sürece, hepimiz aynı demir kapının ardında sayılırız

Necati Sönmez

Istvan Szabo'nun unutulmaz filmi "Mefisto"nun bir yerinde, kariyeri uğruna ruhunu Nazilere satmış olan aktör Hendrik Höfgen'in ibret verici tavırlarından birine tanık oluruz: Sokak ortasında bir Yahudi'yi hırpalayan askerleri görünce "Galiba sarhoşlar!" der ve sırtını dönüp yoluna devam eder.

Jafar Panahi (veya kimilerinin tercih ettiği Türkçeleştirilmiş ismiyle, Cafer Penahi*) meslektaşları Mohammad Rasoulof'la birlikte, bilindiği gibi hem 6 yıl hapse hem de 20 yıl boyunca film çekmeme ve se-

naryo yazmama cezasına çarptırıldı bu sene başında. Hayatın her alanını olduğu gibi sinemasını da ağır bir baskı mekanizması ile terbiye etmeye çalışan İran İslam Cumhuriyeti, böylece film yasaklama aşamasından yönetmeni toptan yasaklama aşamasına geçtiğini göstermiş oldu. Sansür tarihine altın harflerle yazılacak bir karar!

Bu haberin sinema çevrelerinde bomba gibi düştüğü günlerde, İstanbul 2010'un 'özel konluğu' olarak şehrimizi onurlandıran Majid Majidi'nin (İstanbul'la ilgili bir belgeselin galasını izlemek üzere davet edilmiş, yoksa herhangi bir etkinliğe katılmak için değil!), gayet doğal bir refleksle "Panahi'ye

Üniversite A.Ş. 'homo academ

19 Ocak'ta kaybettiğimiz Prof. Dr. Ünal Nalbantoğlu'nu "Üniversite A.Ş.de bir 'homo academicus': "ersatz" yuppie akademisyen" başlığıyla Toplum ve Bilim dergisinin 97. sayısında (Güz 2003) yayınlanmış olan makalesinden kısa bir bölümle anıyoruz

Ünal Nalbantoğlu

[...] Şimdiki üniversiteler bir yanda oynak genel ve akademik-kültürel piyasa koşullarına uyum göstereceğiz diye yeniden-yapılanmak yarışında birbirleriyle aşık atarken, öte yanda da 'kitle üniversitesi' çağında iyice aşınmaya uğratılmış 'akademisyen ahlâkı' efsanesinin bu gidişi sanki örtmek istermişcesine inatla kullanılışı;

aradaki çelişkinin getirdiği huzursuzluk ve vicdan rahatsızlığı. Başat olmasa bile, 'etik' şablonların da bu denli gündeme gelmesinde bu huzursuzluk ve rahatsızlığın önemli payı olsa gerek. İşte bu çelişkili durum nedeniyle, dünya piyasası ve bol lâf salatasına konu şu 'yeni ekonomi' koşullarında Türkiye'de de giderek işletme anlayışıyla sürdürülen 'müteşebbis' üniversite eğitiminin nasıl yeniden-yapıldığını, bunun da modern üniversite ethos'u ve akademisyen ahlâkı üzerindeki derin etkilerini somut örnekler üstünden yakın gözleme almak ve tartışmak seçtiğimiz "uğraş" gereği kaçınılmaz hale geliyor.

İşte bu yönde bir adım atarak aşağıda, "toplumsal tip" olarak ele aldığım küçük ve olumsuz bir örnek üzerinden bu irdelemeye girişmenin tam sırası.

Birazdan açıklayacağım gibi, sosyolojide bir anlamda ölme-yatırılmış bu "toplumsal tip" kavramını etik ve ahlâkla da yakın ilişki içinde kullanmak bana anlamlı göründü. Bu konularda bir sürü kaynak gösterilebilir; ama kendi hesabıma, 'müteşeb-

verilen hapis cezası konusunda ne düşünüyorsunuz" diye soran gazeteciye verdiği cevap, bana "Mefisto" nun yukarıda bahsettiğim sahnesini hatırlattı: "Şu an çok yorunum, yorum yapmak istemiyorum" diyesiymiş Majidi. Aynı Majidi, akabinde katıldığı İslamcı bir kanalın sinema programında, yine yorgunluktan olsa gerek, Panahi'nin adını ağzına dahi almadı; tıpkı programda hazır bulunan ve İran sinemasına hayran oldukları anlaşılan diğerleri gibi. Onun yerine konuklarına Hz Muhammed'le ilgili dev projesinin detaylarını sordular, o da anlattı ballandıra ballandıra...

Scorsese'den Spielberg'e pek çok yönetmenden, Avrupa'daki hemen tüm saygın festivallere varana kadar dünyanın her köşesinden bu insafsız karara tepkiler ve dayanışma çağrıları yağarken, 'İran sineması' deyince adı Panahi'yle birlikte anılan bir meslektaşının üç maymunu oynaması inanılır gibi değil, ama ne yapalım ki Hendrik Höfgen'ler her çağda mevcut. Yetenekli bir sinemacı olmak da, ruhunu devlet adlı şeytana satmaktan imtina etmenin garantisi değil maalesef.

Jafar Panahi'ye verilen ve yaratıcılık hayatı açısından idamdan veya müebbetten farksız olan bu cezaya karşı, neyse ki uluslararası sinema camiası güzel bir dayanışma örneği sergiliyor. Cannes ve Berlin başta olmak üzere San Sebastian, Selanik, Rotterdam, Karlovy Vary gibi festivaller kararı kınayan ve yönetmeni sahiplenen bildiriler yayınladı ilk elden. 10-20 Şubat'ta gerçekleşen Berlin Film Festivali, ona ayrılan koltuğun boş kalacağıyla bile bile Panahi'yi jüri üyesi ilan etti. (Bu davete karşılık İran Dışişleri makamlarından gelen cevapta, Panahi'nin cezası nedeniyle katılımının mümkün olmadığını, onun yerine 'ellerinde' jüri üyeliğine uygun başka sinemacılar bulunduğunu açıklarken saydıkları isimler arasında Majid Majidi vardı.

Kısaca, Panahi kalmadı Majidi verelim!) Berlinale bununla kalmadı, Panahi'nin filmlerinden oluşan bir seçkiyi programına aldı, ayrıca festival kapsamında bir eylem örgütledi. Türkiye'den de sinema meslek örgütlerinden değil ama çeşitli çevrelerden ve bireylerden dayanışma adımları atıldı. Yeni Sinema Hareketi destek kampanyası açarken Pelin Esmer ve Tayfun Pirselimoglu, devletin sinema festivali Fajr Film Festivali'nden gelen davete icap etmeyerek filmlerini vermedi; Semih Kaplanoğlu ise filmi dağıtımıcısının kendi iradesi dışında festivale verdiğini belirterek, kazandığı senaryo ödülünü iade etti. Türkiye'den yarışmaya katılan diğer filmin ("Kosmos) yaratıcıları ise, bu konuda ne bir mazeret ne de bir tavır açıklamış değil.

Uzun lafın kisası, bütün bu tepkilerin toplamı sansürcü kafalara şu kadarının belletmiş olmalı: Bir sanatçıyı sessizliğe mahkum etmeye çalıştıkça, aynı sesin başkaları tarafından daha gür biçimde dile getirilme ihtimali yüksek.

"İran sineması"nın İslam devletinin başarısı gibi gören, önceki kuşakların 1960 ve 70'lerdeki muazzam birikimini gözardı eden, 90'lardaki başarının devlete ve onun ağır sansürüne rağmen gerçekleştiğini, bu başarının Ahmedinejad'la birlikte neredeyse sıfırlandığını görmeyen gelenler, üç maymunu oynamaya devam etsin; ama lütfen İran sineması bahsi açıldığında Panahi'ye övgüler düzmekten hicap duysunlar.

O Panahi ki, güzelim filmi "Daire"yi bir hapisane koğuşunda sonlandırmıştı. Son sahnede, koğuşun demir kapısının sürgülü küçük penceresi kameranın üzerine, bir bakıma seyirciyi içerde bırakarak kapanır. Mesaj çok açık: Masumiyetine inandığımız birisi orada yattığı sürece, hepimiz aynı demir kapının ardında sayılırız.

de bir academicus'...

bis üniversite' çağında akademik ethos'dan geriye artık ne kalmışsa onunla içiçe bir homo academicus'un, böylesine özgül bir akademik "toplumsal tip" in karakter ve ahlâk dokusunu tartışmaya dönük bu yazıdaki gözlem ve değerlendirmelerin teorik dayanaklarını çoğu kez Gadamer, Adorno ve Steiner'in yaşamla ilgili gözlem ve düşüncülerinde bulmuş olması sevindirici.

Gene de "geriye artık ne kalmışsa" ifadesi ister istemez şu sorunun da uyanmasına yol açıyor: bitmemişlik, parçalanmışlık sergileyen günümüzün klinik dünyasında, geçmişte ağırlıkla cemaat ruhu ve baskısıyla işletilen "o şey" den (to hóti) ve onun gereği 'yapılması doğru olan'dan (tò déon; das Tunliche; 'the right thing to do'), herkesin iyiliğine olduğu görüldüğü için kişinin uyması beklenen doğru çözüm [àgathòn kai déon; gut und bindend) arayışından geriye kalan ne? Hele, günümüzde oldukça yıpranmış bir kentsoylu mülkiyet anlayışıyla önümüze sürülen etik reçetelerin, hatta paylaşılarak çok uyulmasına çalışılan genel,

örtük ve asgari ahlâk (minima moralia) ölçülerinin bile şu 'yeni ekonomi' ve 'yeni çağ' uydurmacasına uyar sahte-uygarlık cilasının üstünü örttüğü acımasız gerçekler karşısında sürekli tökezledikleri akla geldiğinde. Durum böyle olunca, en azından etik ve ahlâk formüllerini benimser görünen bireylerin ister istemez açmazlara, tutarsızlıklara düşmelerini, öznel ikiyüzlülükler içine itilmelerini de bir ölçüde anlayabiliyoruz?[1]

Bu nesnel duruma dikkat çekmek, böylelerini kara gözümüzde aklamayı beraberinde getirecek değil elbette. Çünkü, nasıl anlaşılırsa anlaşılınsın, en azından "bilim"i kendine "uğraş" (Wissenschaft als Beruf)[2] seçtiği izlenimi veren kişinin ödemesi gereken bir yaşam faturası vardır. Eğer bir kişi "fikirlerle yaşamak" idealini seçmiş görünüyorsa, çoğu kez akladığımız sıradan çoğunluğun bir çok durumda gönüllü benimsediği nesnel koşullara, yani kişinin pekâlâ kaçınabileceği durumlara baştan girmeme özen göstermek, bilimsel uğraşın gerektirdiği örtük ya da açık kabul edilen "o şey"i (to hóti) bir yandan eleştirirken öte yandan unutmamak zorundadır. Bu aynı zamanda demektir ki, kişi uğraşı ve gerektirdiğini baştan seçmeyebilirdi de. Kimsenin de buna diyecek bir şeyi olmazdı.

Bu ince noktayı yazı sınırlamaları içinde açarken salt deneyim ve gözlemlerle yetinmeyip, onları olabildiğince kuramsal düşünüm planına çekmek gerekiyor. Günümüzde çoğu çalışma ve yaşam alanlarında zorlama etik reçetelerin işlemediği gerçeği bir yana, az çok iç tutarlılık sergileyen, bütünlük bir ethos'dan bile söz edilemeyeceğini, buna karşın örtük işleyen "o şey" gereği akıntıya direnen eğilimlerin de var olduğu gerçeğini unutmamak gerekli. Ama ya bu "akıntıya karşı" oluş bile, içinde yer tutulan, tarihsel olarak belirlenmiş toplumsal koşulların zorlaması sonucu, bir kısım akademik-kültürel tip tarafından bir tür kozmetik olarak "kültürel sermaye birikimi" amaçlı kullanılıyorsa, ne olacak?

Bu ve benzeri soruların yanıtı

aranırken, önünde sonunda şimdinin parçalanmış toplumsal ve bir toplumsal pratik olarak akademik ethos'unu niteleyen şeyin gelecek karşısında içine düşünülen umutsuzluk, 'ütopyasızlık' olduğu göze çarpıyor.[3] Herkesin bildiği bu durumun çağdaş sürü hayvanı (Nietzsche) 'birey'in tartışacağım türü, homo academicus'a özgü "nesnel özneliği" yani onun toplumsal karakterini, ruhsal yapısını nasıl etkilediğini de bu vesileyle tartışma gündemine getirmek gerekiyor. Çünkü bu etkinin bireysel ahlâkla sınırlanmayan, onun ötesine de bulaşarak öncelikle meslek/uğraş etiğini etkileyen ciddi doğurguları var. Ters yönde düşünüldüğünde de, 'meslek etiği' denen şeyin gündelik yaşamın deviniminde sergilenen 'birey ahlâkı'ndan tümüyle bağımsız düşünülmeceğini teslim etmek gerek. Tahmin edilebileceği gibi, bir "toplumsal tip" (social type) olarak bütünü üzerinde odaklaşacağım örneklerin içinde yer aldığı akademik ortam, bazılarımızın içinde bulunduğu ve tüm karşı çaba ve dikkatlere karşın bireylerce arada bir açmazlarına düşülen bir toplumsal kurum. Kısacası, özellikle ülkemizde seksenli yıllarda hızla özel işletme zihniyetine kavuşturulup şimdilerde öğrencisini 'müşteri' gören -dolayısıyla aşağılayan- ve en komiği bunun şablonunu bile kendi geliştirecek yerde, güdümlü beyinlerce öykünülen 'gelişmiş' sermaye düzenlerinin akademik-kültürel endüstrilerinden ucuz yoldan, çoğu kez de beceriksizce ithal eden "Üniversite A.Ş." düşünülmezsizin söz konusu "toplumsal tip" e giren bireylerin 'asgari müşterek' karakterini ve bu karakterin nasıl hızla aşındığını tartışmak olayı psikolojikleştirmekten öteye pek gidemez.[4]

Dipnotlar:

[1] Aynı konuda genel bir tartışma için bkz. Hasan Ünal Nalbantoğlu, "Yeni Ekonomi Koşullarında 'İnsan' " Defter, No. 44 (Yaz 2001): 11-23.

[2] Max Weber'in 1919 Kış Yarıyılında öğrencilere yaptığı aynı başlıklı konuşma hatırlanırsa, bu

noktanın önemi daha da açığa çıkar (bkz. yukarıda Not 3).

[3] Theodor W. Adorno, Minima Moralia: Sakatlanmış Yaşamdan Yansımalar, çev. Orhan Koçak ve Ahmet Doğukan (İstanbul: Metis Yayınları, 1998): Yansı 127 (Wishful Thinking), s. 203-205 [bundan sonra MM olarak kısaltılacaktır]. Adorno'nun teşhisi, günümüzde etik konusunda bireyselliğin açmazını ve ütopyanın önemini anlamamız için çok önemli. Kendisi şöyle der 127. Yansı sonunda: "Birbirine yabancılaşmış ruhsal bölmelerin senteziyle giderilemez düşüncenin kopukluğu, terapötik yöntemlerle akla akıldışı öğeler aşılacakla da giderilemez [nicht die therapeutische Versetzung der ratio mit irrationalen Fermenten]; tek çare, düşüncüyü antitezci düşünce olarak kuran o istek ögesi [Element des Wunsches] üzerinde bilinçli olarak düşünmektir. Bu öge, ancak hiçbir dışsal tortu kalmayacak ölçüde düşüncenin nesneliliği içinde eritildiği anda [ohne heteronomen Rest in die Objektivität des Gedankens aufgelöst wird] Ütopya'ya yönelik bir dürtüye dönüşebilir." (s. 205) Alıntılarında önemli görülen ve köşeli parantezle alınan kavram ve deyişlerin Almanca için kitabın şu baskısına başvurulmuştur: Minima Moralia: Reflexionen aus dem beschädigten Leben (Berlin und Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1951).

[4] Gene bkz.: "Modern Çağda Universitas Kavramına ne oldu?" ve "Dalgin Thales, Uyanık Üniversite A.Ş." Hasan Ünal Nalbantoğlu, A.g.k.: 3-40. 'Kitle üniversitesi' çağında akademik özgürlüğün yitip gidişini Adorno çok önceden şöyle dile getirmişti bile: "Öğretim özgürlüğü artık yozlaşarak müşteri hizmetlerine dönüşmüştür ve denetime boyun eğmek zorundadır. [»Freiheit der Lehre wird zum Kundendienst erniedrigt und soll sich Kontrollen fügen.«] »Marginalien zu Theorie und Praxis,« Stichworte: Kritische Modelle II (Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1969): 186. / "Marginalia to theory and Praxis," Critical Models: Interventions and Catchwords, tr. by Henry W. Pickford (New York: Columbia Univ. Press, 1998): 274. [vurgu benim]

İslam ve İslamcılık hakkındaki mülhazaların işe ilkçi ya da ezeli aidiyetlerden değil de, (eğer şimdiki zaman insanda anlamlı bir biçimde bu zamanın bir parçası olduğu ya da bu zamanda yaşadığı hissini uyandıramayacak ölçüde laik adaletten mahrumsa) tehlikeli bir durumdan başladığını düşünelim: Uğursuz bağlamların bu kadar çok olduğu bir yerde, her türlü kötü gidişat mümkündür. Başka bir şekilde ifade edecek olursak, insanlar maddi dünya işlerini kendi başlarına yürütme görevini üstlendikleri zaman, kutsal kitap tekellerini ellerinde bulunduranların yapabileceklerinden daha sağlıklı bir şekilde adalet dağıtabileceklerini de iddia etmişlerdir. Laik dünya, kendi açısından yaptığı tanımlamaya göre ve keza Allah'ın daha iyi adalet sağlayacağı iddiasını etkisiz hale getirmek için, bunun iki kat fazlasını gerçekleştirmelidir. Yani laik dünya, dünyevi adaletsizlikler karşısında insanın sürekli olarak Allah'ın adaletine niyaz etmek zorunda kalmamasını sağlayacak ölçüde adaletli olmalı, deyim yerindeyse bir radikal eşitlilikler siyaseti geliştirmelidir

Aijaz Ahmad

*İslam, İslamcılıklar ve Batı
Socialist Register, 2008*